

Universitätsbibliothek Paderborn

Unius Necessarii pars ...

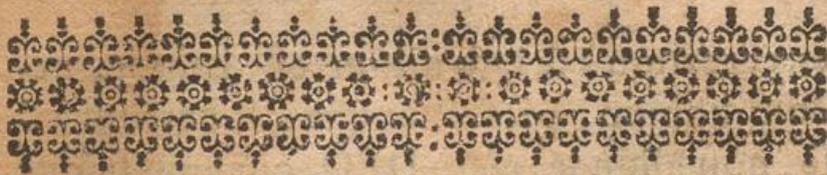
Appendix Unius Necessarii, Summatim recolligens - firmissime
constabiliens, explicatam in toto illo opere in deo vivendi rationem.
Copioso totius operis, & memorabilium in eo rerum indice ad calcem
adjecto ; Italice primo vulgatum [et] Latine nunc redditum

Rogacci, Benedetto

Pragae, 1721

Appendix Unius Necessarii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54520](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54520)

APPENDIX UNIUS NECESSARIUM.

CAPUT I.

Equissimum esse, ut unus-
quisque hominum, DEO totum
se addicere, penitúsque adhærere,
nec nisi ex eo vivere instituat.

Uⁱ aliquod esse à se ipso non
habet, nulla ratione illud asse-
qui potest, nisi per participa-
tionem alterius rei, quæ à se
ipsa illud habeat: neque plus
ex eo assequi, quàm sua ejusdem rei partici-
patio sit: non aliter exempli gratiâ albus, vel
lucidus fieri potest, qui talis per se ipsum non
est, quàm albedinem participando, vel lu-
cem, quarum natura est tales esse, neque ma-
gis albus, vel lucidus fieri, quàm prædictas
formas participet. Quocirca, cùm nullum

A

ens

ens creatum à se ipso ullum esse habeat, ne-
 dum bonum, perfectumque, & beatum es-
 se, non aliunde, nisi à DEO, qui unus suapte
 naturâ omne Esse, omne bonum, omnisque
 est perfectio, & beatitas, nullam mutuari ex
 hisce dotibus potest: aut plus ex ea mutuari,
 quàm supremi, & increati illius Entis parti-
 ceps sit. Jam verò, uti nemo ullius formæ
 particularis fieri particeps potest, ab eaque
 denominari, qualis per se ipsum non est, nisi
 cum ea jungatur, quantòque illi est con-
 junctor, tantò eandem plenius participat; sic
 neque ullum ens creatum à DEO primaria,
 & universali totius boni forma fieri, & deno-
 minari per participationem potest, qualis ipse
 est per essentiam, bonum, perfectum, bea-
 rum, nisi rite illi fuerit conjunctum: quan-
 tòque hæc conjunctio est intimior, tantò &
 illius participationis largitas major. Cujus
 rei exemplum esse Cælites possunt: ideo ad
 plenum beati, quia cum supremo illo bono;
 quod clarissimè intuentur, & summopere a-
 mant, tota mente, animoque conjuncti. Un-
 de procul dubio eventurum colligitur, ut
 quantò etiam quisque mortalium DEUM as-
 siduè præsentem sibi habuerit, & toto pecto-
 re amaverit, & ad perfectissimam immorta-
 li-

lium illorum spirituum cum eo conjunctionem propius accesserit, tantò expressius plenissimæ eorundem beatitudinis simulacrum in animo suo efformet, sapidiorésque illius fructus, quasi in quodam terrestri, superæque sortis confinio, degustet: vitam agens, qua nulla in terris duci potest divinior, nulla uberius bonis, gaudiisque affluens, nulla æternæ illi, quam in cælo ducemus, similior.

2. Quæ conclusio cum meridiana clarità luce omnibus pateat, utpote ex principiis evidentibus nihilo minùs evidenti deductione profluens; an non ex ea consequi, instar naturalis cujusdam, & propemodum necessari effectûs, par esset, ut homines universi, vel ii saltè, qui sanctioris vitæ genus partim in religiosis cœnobiis, partim domesticos inter lares profitentur, eamque pro peculiari divina commentandi usu perspectiorem habent; uni DEO vivere, & penitus adhærere apud se constituerent? Esset profectò: nam neque quisquam hominum est, suæ ad eò felicitati inimicus, ut cum plenam habere, & suis omnibus absolutam numeris queat, mancã tamen sit contentus, & mutilã, neque ullus ex interioris Philosophiæ Professoribus,

illius elementorum tam rudis , ut nesciat , tantò feliciorē esse animam , quantò arcti-
ùs cum DEO copulatur. Unde igitur fit, quòd
horum etiam plerique , pro eo ut totam suam
mentem , atque voluntatem in eo uno , qui
omnis cæteroqui earum beatitudo est , defi-
gant , velint eas potiùs creata inter objecta ,
nìl solidi fructùs amatoribus suis afferentia ,
partiri ? Nōne hoc est genus vecordiæ , ni-
hilo præposterum , & insolens minùs , quàm
si quispiam seu nimia frigoris vi exinanimari
se quærens , recusaret ad luculentum in pro-
ximo focum accedere , seu intoleranda siti ex-
æstuans , crystallinis obvii fontis laticibus re-
frigerare illam nollet ? Inficiari ne illi possunt
totam rerum creatarum bonitatem , perfecti-
onem , ac beatitudinem in DEO sitam esse ,
adeò ut cum illo animam jungi idem prorsus
sit , ac cum ipsa sua jungi bonitate , perfecti-
one , ac beatitudine , bonamque indè , perfe-
ctam , & beatam constitui ? Neutiquam cer-
tè possunt , nisi evidentissimis simul veritati-
bus contradicant , quas à natura insculptas
menti habent. Imò admissa dictorum veri-
tate fateri ulterius coguntur , si in mera cum
DEO conjunctione tota hominis perfectio , ac
beatitudo consistit , non majorem in ullo hu-
jus

ius, quàm illius mensuram esse posse: ac proinde, quemadmodum immortales cæli spiritus non alia de causa beatiore nobis sunt, nisi quia per visionem, & amorem nostro excellentiorem cum DEO copulantur; sic ex nobis etiam mortalibus nulla alia ratione posse unum beatiorem altero esse, quàm si per contemplationem magis assiduam, & fervidiorem charitatem cum summo illo bono arctius jungatur. Quonam igitur pacto fieri potest, ut nihil flagrantius una ex parte appetentes, quàm beatissimi vivere; & palam fatentes ex altera, tantò magis se tales futuros, quantò conjunctiores DEO fuerint, nunquam tamen seriò decernant, totos sese illi quàm arctissimo nexu conjungere?

3. Dicendum enimvero est, quando neque ipsa felicitas satis magnam eos illò impellendi vim habet; nimum quàm extraordinarias, pollentésque, à quibus retinentur, esse causas debere. Videamus igitur, quænam tandem hæ sint. Et quoniam non nisi imaginariæ, futilésque esse possunt; eam illis detrudere rationis larvam curemus, qua tam multos à perfecta cum DEO conjunctione deterrent; ut, quisquis ab iis illusus est, earum tandem vanitate perspecta, quemad-

modum confitetur, nullam in terris beatior-
rem duci posse, quàm quæ ex DEO ducitur,
vitam; sic etiam fateatur, nullius ponderis
rationes esse, quæ eum hæcenus ab ea eligen-
da avocârunt: neque ulterius electionem rei-
differat, ad quam validis adeò rationibus in-
citur, & contra quam nulla sibi nè species
quidem rationis superest. Ubi majoris per-
spicuitatis gratiâ profiteor, non me hic ad-
versus eos disputare, qui licèt deliberatum
in animo habeant, exorsique alacriter sint,
DEO sese totos impendere, nec nisi ex eo vi-
vere, præ virtutis tamen imbecillitate minùs
æquabiliter, quàm par esset, suum id propo-
situm exequi pergunt, inque multis vitæ par-
tibus ab eo strenuè urgendo deficiunt; cum
his enim inferius suo loco agam; ea illis sug-
gerens adminicula, quorum ope gnavius, &
meliori cum successu dehinc possint in susce-
pto tam laudabili instituto versari. Sed cum iis
tantùm hæc sermonem mihi esse spiritualis vi-
tæ cultoribus, qui perinde, quasi tota Christi-
ani officii summa, in quibusdam crassioribus
vitiis declinandis, nonnulloque orationis, &
rectè operandi usu posita esset; vili hac me-
diocritate contenti, nihil insuper cogitant de
exinaniendo terrenis cupiditatibus animo, ut
sic

sic purus, & omnino integer uni DEO totum se impendat, nihilque aliud præter ipsum, & sanctissimam ipsius voluntatem curet, ac velit, pensi habeat: admirantes illi quidem, ac beatum vocitantes, quicumque sic vivit; sed nunquam eò progredi audentes, ut seriam ejusdem imitandi voluntatem concipiant. Et ab hujusmodi hominibus quæro: cur nam id vivendi institutum aggredi metuant, quod cæteroqui ob rarissima illius emolumenta, atque decora tantopere in aliis suspiciunt?

4. Duæ sunt causæ, quas in primis afferunt, & quibus suam in divino illo vitæ genere omittendo negligentiam excusari sat putant. Altera, quòd ad illud amplectendum nulla seu necessitate, seu præcepti obligatione urgeantur: altera, quòd idem, quàm eximium, tam humanæ imbecillitati metuedum arduitate sua sit. Sed, quantum ad primam, quomodo non erubescunt eâ uti, neque ipsimet illius futilitatem perspiciunt? Cum, si ea haberet quid ponderis, plerasque honestarum professionum, atque artium, & vix non omnem operositatem, omne studium, omnemque industriam è vita hominum tolleret. Et ubinam, quæso, pro legitima deserendi ullius boni causa habitum est, non

vitæ necessarium, nullaque præscriptum lege illud esse? Quisnam sive inter aulicos ad summa honorum tendere, sive inter negotiatores quæstui studere, sive inter literarum professores pro doctrinæ suæ censu amplificando laborare neglexit, quòd nulla ad ejusmodi curas seu præcepti, seu necessitatis vi cogeretur? imò quis eorum, interrogari se ab aliquo audiens, cur tantum studii in quæsitu rei prorsus liberæ ponat, sinè risu, atque stomacho tam ineptam interrogationem exciperet? nec responderet percontanti, (si tamen eum dignaretur responso) obligationem, & necessitatem ad eos tantum labores requiri, unde nîl emolumenti à laborante percipitur; cæterum, si ex labore ingens bonum proveniat, injuriam huic facere, qui ad ejus perquisitionem aliunde stimulari opus habeat, tanquam si ipsum per se parùm validè voluntatem alliceret: imò & voluntati ipsi facere injuriam, tanquam si illa ad naturale suum centrum, quod est bonum, non satis absque externis impulsibus per se ipsam ferretur.

5. Sed, quò allati prætextûs inanitas adhuc luculentius appareat, eamque vel ipsimet fateantur, qui ad ejus umbram, quasi ad
suz

suæ inertix tegumentum confugiunt; libet unum ex his quempiam argumento, ex ipsius vita mutuato, sic aggredi: Dic, amabo te, quisquis es, qui agnoscens cæteroqui, nec negans, nihil excellentius, beatiusque ea vivendi ratione esse, quæ tota ex DEO ducitur, eam tamen, quia minimè præceptam, & necessariam profiteri abnuis; num qua obligatione, vel necessitate adigaris, futilia hæc præsentis ævi bona conquirere, inter quæ tuas omnes cogitationes, & curas divino melius amori, atque obsequio impendendas absumis; novis scilicet semper lucris rem augere: nè quid corpori oblectationum, & commodatum desit, sollicitè adeò curare: popularis famæ rumusculos tam flagrantibus studiis undecunque aucupari? Obligationem certè non potes causari. Lex enim divina tantum abest à præcipiendo, ut hæc bona quærantur, ut eorum fugam potius, & abdicationem suadeat. Sed neque ulla est, quam obtendas, naturalis necessitas; cum manifestissimè pateat, ad vitam sustendendam neque amplo divitiarum apparatu, neque affluentis voluptatum copia, neque ulla nominis celebritate opus esse. Cur ergo, quòd ejusmodi bona ad mortalis vitæ conservationem superva-

canea tibi sint, nihil apud te valet, ut ea idcirco minus avidè consecteris: quòdque perfecta cum DEO conjunctione ad æternam vitam parandam opus non habeas, fat validam censés negligendæ illius causam? Num quòd illa, etsi minimè sunt necessaria, at eximiorum saltèm fructuum videntur tibi esse fecunda; hæc verò, præterquam quod non necessario requiritur, parùm etiam emolumentum se quærentibus parere? Ah ità, ità se profectò res habet. Hinc demum tota orbitui illius in agendo discriminis ratio; exaggerata præter modum, altissimèque in tuo animo fixa de illorum magnitudine est opinio; curta autem plùs nimio, vixque in mentis superficie hærens hujus æstimatio. Quòd si justam inæstimabilium illius utilitatum, ac decorum speciem intimo animi sensu conciperes; næ nullius tunc ponderis foret, ad te in ejus studio segniorem reddendum, obligationis, & necessitatis defectus: sed frivola hæc ignaviæ fomenta irrideres, dicens: & quid mihi opus, præceptorum vi, & mali metu initari ad meæ felicitatis complexum? Si quòd externa hujusmodi incitamenta absint, nihil me remoratur, nè pro bonis tam futilibus, quàm terrena sunt, comparandis, omni ope,

ope, atque studio laborem; multò minùs remorari debet, nè perfectam cum DEO conjunctionem, bonum summi pretii, & momenti, quanta possum sedulitate, quærendam existimem.

6. Et hæc quidem satis valerent, ut inanitatem primæ rationis tuæ fatereris, & si ultro admitteremus, nullam tibi DEO penitus adhærendi necessitatem incumbere; sed alienissimum à vero, neque ulla ratione admitendum id est. Quamvis enim perfecta illa totius hominis ad summū bonū suū adhæsiō non omnino requiratur ad æternæ consecutionem salutis; ad multas tamen alias, & maximi quidem faciendas tuæ animæ opportunitates necessariò requiritur: nimirum ad hoc, ut legitimus sis religiosæ, ac spiritualis vitæ sectator, ut tranquillè, & hilariter vivas, ut bona cum spe moriaris, utque longam ab interitu in lustralibus flammis expiationem evadas. Ità enim vero necessarium tibi ad hæc omnia propositum, atque studium ex DEO uno vivendi esse, ajo: absolutèque necessarium, ut, si absit, nūl religiosi, & spiritualis viri præter extimam speciem habiturus sis: nunquam sincera fruiturus animi securitate, & quiete, non sinè magnis conscientiæ per-

tur.

turbationibus, ac terroribus extremum diem obiturus: immensumque ad posthumam vitam tecum asportaturus culparum onus condignis ibi poenis luendum. Utque ex vero hæc dici à me liqueat, quonam pacto existimandus erit nomen, ac personam religiosi hominis ferre, qui neque communes sui Ordinis ritus levissima quavis de causa violare metuit, neque pensi habet ipsammet votorum solennium sponsonem, præterquam ubi gravis culpæ reatus occurrit, fartam tectam tueri? Quonam jure spirituales virum dicimus, qui non nisi profanos sensus, & terrenas cogitationes animo fovet? majorem gerit oblectandi corporis, quàm excolendi spiritûs curam: jucundiùs otiosis confabulationibus, quàm piis sermonibus capitur: plenam suis sensibus discurrendi, quacunque libeat, facultatem permittit: vix unquam à rerum externarum varietate intrà se mentem recolligit: vix unquam toto die præsentis DEI memoriam instaurat? Quinam fieri potest, ut tranquillos dies exigit, qui moderandi, vincendique sui nescius, inter assiduas jam hujus, jam illius terrenæ rei cupiditates miserrimè æstuat, nihilque, nisi impotenter, & nimio cum ardore appetit: qui, quòd mi-

ni-

nimè affueverit, divinam in humanis quibusque casibus voluntatem agnoscere, agnitæque se libenter submittere, à nullo non eventu suis votis adverso in iram, & mœrorem conjicitur: quique tantùm abest à cælestibus deliciis in oratione gustandis, ut nunquam hanc repetat, quin novis conscientix objur- gationibus suam sibi in divino famulatu fo- cordiam exprobrari amarissimè sentiat? Quo- modo nullis sollicitudinum stimulis, & animi angoribus moriturus conflictabitur, qui in il- lo temporis, atque æternitatis confinio, sive ad mortalem suam vitam, è qua jamjam emi- grandum sibi est, oculos vertet, eamque quàm pravis operibus redundantem, tam bo- norum inopem cernet, sive æternam intuea- tur, quæ deficienti primæ successura est, in- que ipso ejus limine formidandum supremi Judicis tribunal aspiciet, coram quo exactis- simam rationem continuò à se reddi necesse est omnium, quæ à primo exorientis rationis diluculo ad extremũ usque halitum seu per- peram egit, seu rectè agere per ignaviam o- misit? Postremò cuinam esse dubium potest, quin perquam graves, & diutinas in subterra- neo purgantium flammaram ergastulo datu- rus sit pœnas, qui sinè ullo propemodum vi-
vit

vit studio, seu culpas veniales cavendi, seu mortiferas voluntaria suimet ipsius castigati-
one expiandi?

7. Quid ergo? Nonne huiusmodi sunt, qui in DEI famulatu ordinaria, id est tepida vivendi ratione contenti, nullam perfectæ cum eo conjunctionis curam suscipiunt? Utinam fallerem: sed eorum vitam paulisper in-
tuere, & mendacii me arguito, nisi peiores etiam deprehenderis, quàm adumbrati à me sint: tota nimirum mente in rebus caducis immerfos, mundanæ admiratores fortunæ, ac potentæ, de nulla re magis, quàm de suo honore, deque suis commodis, & terrenis compendiis sollicitos, continuis agitados inanum curarum, anxiarum formidinum, æmulationis, iræ, invidiæ, & quorum non perversorum affectuum stimulis, intemperantes in epulis, jactabundos in colloquiis, ambitiosos, simulatores, in omni vitæ actu ad speciem, ad ostentationem, ad hominum gratiam compositos: sinè veræ pietatis cultu, sinè obedientia, nisi coacta, & politica, sinè charitate, nisi humanis rationibus nixa: nè multa, nullis penè non vitiis scatentes: utque illis succedat, (quod ipsum non ità frequens, & facile est sic viventibus) gravia vitare delicta; adeò

adeò tamen ad venialia proclives, & lubricos, ut vix dies abeat, quin eorum dictis, factis, & cogitatis ad examen vocatis, in centena, & centena per incuriam labantur. En igitur, frater charissime, cujusmodi, & quibus miseriis obnoxius futurus sit tuæ animæ status, nisi decernas uni DEO totum te addicere: núnque parùm necessaria existimari & ut talis omitti mereatur, voluntas, sinè qua adeò perperam vives, tanta cum inquietudine animi morieris, diréque adeò secundùm mortem torqueberis: cùm per eam è contrario vitæ genus duceres, quo nullum rectius, jucundiùsque, & magis divinum in terra exigiqueat: supremus vitæ tuæ dies omnibus aliis, qui temporis ordine præcesserunt, sinceræ, solidæque hilaritatis fructu antecelleret: & mortalem vitam absolvere, nihil aliud tibi esset, quàm ex inchoata ad perfectam beatitatem transire.

8. Video tamen, nondum te manus dare, cùm altera etiamnum tibi excusatio super sit ex difficultatibus ducta, quæ magnanimam illam, & fructuosissimam cæteroqui voluntatem circumstant. Sed frivola hæc quoque, nec ullius roboris ad tuam causam tuendam est ratio: cùm enim nihil aliud sit
ignæ

ignavum esse, quàm honesta, & utilia propter eorum difficultatem refugere; quotusquisque non videt, tantundem esse, quòd aliquis ad excusandam rei honestæ, atque utilis fugam illius difficultates adducat, quantum si ultro profiteretur, ignavum se esse? Præclara fanè excusatio: non audeo velle totus DEI esse, quia factu ardua res est. At quis, rogo, sensus tuus esset, si filium, vel nepotem objurgans, quòd literarum, & Christianæ pietatis studiis dare operam negligat; respondentem audires, ea de causa se id prætermittere, quia experitur factu arduum? Pro legitimane, & probabili hanc illius rationem acciperes? an potiùs, tanquam à nimis delicato, & imbelli animo profectam exploderes? docens eum, hanc legem ipso statim ab exortu cuique hominum ferri, ut *in sudore vultus sui vescatur pane suo*, nempe ut laborum pretio suam sibi comparet felicitatem: ac propterea, si laborare abnuat, conveniens fuisse, ut nasci etiam abnueret. Nullum in terris reperiri seu morale, seu physicum, seu animæ, seu corporis bonum, quod suis difficultatibus careat: adeò ut nihil velle difficultatis pervincere, idem sit, ac cuivis bono nuntium remittere. *Hominem nasci ad laborem,*

rem, & avem ad volatum: (ait Job. c. 5.) quàmque proprium, & naturale huic est, cælum pennis hñdere, tam secundùm naturam illius esse cum laboribus, & difficultatibus congregi. Ità sanè, arbitror, molliculam illam excusationem tu refelleres, nec dissimili pacto refutari & tuam posse, sat opinor, intelligis.

9. Reliquum itaque est, ut eam corroboraturus, adjicias difficultates, quæ hìc observantur, non qualescunque esse, verùm extraordinarias, gravissimas, & deterrendis suo aspectu vel firmissimis quibusque animis pares; cùm, ut homo totus DEI sit, debeat & mentem in eo uno continenter defixam habere, & humano omni affectu voluntatem exuere: quod perinde est, ac mortali in corpore vitam ducere, integerrimorum spirituum propriam, quæque non superior duntaxat, verùm etiam contraria, & repugnans quibuslibet naturæ suæ propensionibus sit. Admitto, vera esse, quæ jactas: nego tamen justam idcirco tibi causam adesse, cur à perfecta cum DEO conjunctione refugias. Si enim extraordinariæ, comunémque ultra modum graves sunt, quæ in ea difficultates occurrunt; extraordinaria quoque est, nullaque in alia optabilior, quæ per eam obtine-

B

tur,

tur, felicitas. Quocirca, si pro cujuslibet mercis modo solet esse illius pretium, quemadmodum pro bonis vulgaribus, qualia sunt terrena omnia, bene impensos existimas, nec fuscipere abnuis ordinarios labores; ita summum hoc bonum, & quocunque alio præstantius dignum tibi debet videri, quod vel extremo comparetur labore.

10. Adde huc, quòd duo illa capita, ad quæ omnis revocatur perfectæ conjunctionis cum D E O difficultas, omnium nempe cogitationum in unicam cogitationem collectio, & omnium amorum pro uno amore abdicatio, minùs experientem fatigant ambo simul, quàm singula: ratione nimirum adjumenti, quod ex utriuslibet praxi ad praxim alterius anima acquirit: cum neminem fugiat, longè promptius factu esse, terrenos affectus exuere, si quis nihil præter DEUM cogitet; & nihil præter DEUM cogitare, si quis terrenos quosque affectus exuerit. Quapropter fallaci paralogismo se ipsum deciperet, qui maximam in unoquoque horum seorsum proposito arduitate mente concipiens, duplo eam majorem in ambobus simul sumptis futuram colligeret. Cum si rite argumentari vellet, colligendum è contrario
illi

illi esset, quantacunque singulorum difficultas sit, duplo minorem in ambobus simul sumptis futuram.

II. Sciendum præterea est, gemina eadem cum Deo omninodæ conjunctionis exercitia longè leviora homini accidere, qui ex divini amoris impulsu in iis volens versatur, quàm alteri appareant, qui eadem otiosus è longinquo prospectat, idque triplici ex causa: primò, quia voluntatis alacritas, qua homo propositum quodcunque opus aggreditur, plurimum valet, ut, quod arduitas in eo est, minùs percipiat. Secundò, quia amoris divini suavitas miram vim habet, mitigandæ cujuslibet asperitatis, quæ in ipsius exercitatione se objicit: usque eò, ut nedum tolerabilem, verùm etiam vix sensibilem reddat. Tertiò, quia nihil est naturâ tam asperum, quod assidua tractatione non mitigetur, & quotidiana consuetudo ad durissima quæque callum sensim animo obducit. Quocirca si in præsens, dum timido obtutu, & animo etiamnum dubitante hanc ex DEO uno vivendi rationem, qualis suâ duntaxat naturâ, & in primis experimentis suis est, contemplaris, nequedum aut ulla exercitatione illius molestias lenire, aut solitam à DEI amatoribus in ea percipi

spiritualem dulcedinem gustare cœpisti: si, inquam, in circumstantiis adeò iniquis illius difficultates tua tibi imbecillitate omnino superiores videntur; non ideo justam existimandi habes causam, tales etiam revera futuras, quando & ipse generoso cum contemptu, animique vigore eas audacter invaseris; & quidquid est in illis grave, ac molestum, præterquam quod continenti usu levius, leviúsque in dies fiet, suavissimo etiam temperabitur nectare consolationum cælestium, quibus DEUS animas perfecto sibi amore inhærentes recreare consuevit. Sed persuadere tibi potius debes, futurum id temporis, ut *montes fluant sicut cera à facie DEI, & aspera sint in vias planas*: hoc est, ut ejusmodi solationum, ac leniminum vi, non leve duntaxat, verùm etiam delectabile experiaris hoc vivendi institutum, quod nunc eminus intuentem suis te nativis difficultatibus adeò ter-
ritat.

12. Id ut luculentiùs pateat, non abs re erit, quinas operationum laboriosarum classes distinguere: ità ut primæ sint, quæ nihil utilitatis pariunt: qualis fuit filiarum Danaï irritus labor, dum aquas è puteo pertufis in fundo urnis haurirent. Secundæ, quarum
cer-

certus labor, dubiūmque est operæ pretium :
qualis foret agri effossio , ubi rumor jactaret
magni pretii thesaurum latere , & quales ferè
sunt seu militum contentiones pro victoria ,
seu mercatorum navigationes remoti spe lu-
cri. Tertiæ , quæ fructum quidem certum
afferunt , sed admodum tenuem , neque sum-
ptibus parem : veluti exempli gratiâ , si quis
pertinaci metaphysicarum subtilitatum studio
fatigaret ingenium , præ naturali tarditate , &
stupore ad alia omnia factum. Quartæ , quæ
proventu respondent non uberi minùs , quàm
certo , sed tamen sero , & diu operanti expe-
ctando : qualis est cultura agri , frugum fera-
citate Leontinum in Sicilia , aut Bizacenum
in Africa æquantis. Quintæ demum , quæ
fructum , præterquam quòd locupletem , pro-
tinus quoque , & in ipso actu suo referunt :
qualis fuit Archimedis circa arcana geometri-
ca , aut Virgilii circa suam Æneidem labor.
Quarum inter operationum genera nemo
non videt , hoc discriminis intercedere , quòd
primæ ; si vel modico cum labore conjunctæ
sint , à nullo queant sanæ mentis homine eli-
gi. Secundæ , licèt à multis animosè suscipi-
antur , nihilo tamen minùs possunt etiam sinè
nota inertix relinqui : præsertim si magna de-

earum eventu ambiguitas, & majores timendi, quàm sperandi sint causæ. Tercias, si non mediocris earum sit labor, vix quisquam potest prudenter amplecti. Quartæ, etiam si mereantur alacriter suscipi, nec nisi per turpem ignaviam omitterentur; nonnihil tamen pariunt molestiæ, nisi quòd hujus sensus futuræ utilitatis expectatione lenitur. Quintæ verò præsentis fructûs dulcedine usque adeò qualemcunque exercitationis suæ laborem retundunt, sentirique prohibent, ut non modò toleratu faciles, verùm etiam delectabiles sint, nec proinde ulla appareat, cur supersedendum iis sit, probabilis ratio.

13. Jam verò ut ad laborem accedamus, qui in vivendo merè propter DEUM reperitur, ad nullam is certè ex tribus primis classibus redigi potest, utpote qui fructum parit & longè certissimum, & tanti pretii, quanti esse perfectam cum summo bono conjunctionem initio hujus capituli vidimus. Sed neque ad quartam pertinet: cum idem illius fructus haudquaquam se tantummodo in futurum promittat, sed confestim, inque ipso opere actu proveniat. Quare nihil superest, nisi ut inter ultimæ classis referatur labores, qui, quantumcunque graves sint, vel minimè senti-

ti-

tiuntur, vel jucundi etiam iis occupato sunt. Si ergo, qui in aliquo se exercet studii genere, ad quod non exiguam sortitus à natura habitudinem est, putà in elucubrando poëmate, vel abstrusis Philosophiæ arcanis rimandis, quamvis tota animi contentione ad suum opus incumbat, segregans se illius gratiâ ab amicorum colloquiis, ludisque, & cunctis propemodum vitæ oblectamentis, imò etiam, quantum temporis potest, ipsimet somno, & necessariæ quieti surripiens, neque parcens assiduis diu, noctûque laboribus mentem fatigare, caput obtundere, valetudinêque, & corporis vires atterere, nihilo tamen minùs præ delectatione seu versuum, quos felici ubertate ex ingenio, atque calamo sibi videt profluere, seu veritatum, quæ aliæ identidem, aliæque contemplanti se aperunt, tantùm ab omni abest laboriosæ illius occupationis tædio, ut eam potiùs charissimam habeat, neque ullo se pacto indè avelli patiatur, cùmque nullo jucundissimæ remissionis genere commutatam vellet, quin coactus interdum, vel negotii, vel intervenientis amici causâ illius studium tantisper abrumpere, ægerrimè intermissionem ejusmodi ferat, inque statu violento sibi esse videatur,

tur, donec illò iterum, quasi ad centrum suæ quietis redierit: si hoc, inquam, evenire ibi cernimus, quidni eòsdem effectus in cujuslibet animo, qui conjungi penitùs cum DEO studet, incomparabilis mysticæ illius conjunctionis felicitas pariet? Pariet procul dubio, tantòque etiam majores, quantò & præstantiora hic emolumenta ex cælesti suo studio pergit continenter referre, & veluti eorum pretium humanis quibuslibet lucris præponit, sic consequens est, ut humana quavis ampliozem inibi delectationem reperiat.

14. His itaque sic se habentibus, unum id, Lector, etiam, atque etiam rogatum te volo, nè rem scilicet summi momenti incuriosè, & oscitanter, ùt plerique hominum solent, transmittas: sed nisi jam ante id feceris, seriò deliberare instituas, magisne exusu tuo sit, totum DEO uni, an potiùs tibi etiam, humanisque rebus te vivere: memori animo recolens, quæ primam deliberationis partem suadentia, nequivisti supra ob eorum evidentiam pro verissimis non admittere: nempe quòd conjungi te cum DEO nihil sit aliud, quàm cum tua te perfectione, & felicitate conjungi: & propterea quòd quantò illi conjunctior, tantò itèm sis perfectior, ac fe-
li-

licior futurus : neque ullam possis optabilio-
rem in terris vitam ducere , & cælestium spi-
rituum vitæ similem magis , quàm si cures ,
eorum instar , totus , ac perfectissimè illi ad-
hærere : hæc , inquam , sedula primùm men-
te retractans , & contrarias alterius partis ra-
tiones , quarum futilitatem perspexisti , ex ad-
verso constituens , & ubi utrisque iusta lance
perpensis meridiana luce clariùs apparue-
rit , (veluti procul dubio apparebit) longif-
simè his illas præstare , & idcirco rationi con-
sentaneum esse , ut tanti illud pretii bonum
quovis sumptu paretur , nè patiaris totum exa-
men desinere in otiosam solummodo melio-
ris partis confessionem , aut in pigra aliquot
inefficacis circa eandem voluntatis suspiria , &
desidem eorum fortis , in quibus generosè
electa est , invidiam : sed pergas protinus cer-
to , & irrevocabili decreto id faciendum fan-
cire , quod factu esse utilius vidisti , sic ratio-
cinando apud te ipsum : ego certè nil arden-
tiùs , quàm felix vivere expeto , neque ulla a-
lia de causa laboro , aut aliò , quàm huc meis
omnibus curis , conatibus , atque studiis col-
lineo . Ex altera verò parte evidenter intu-
eor , per intimam cum DEO conjunctionem ,
quantumcunque laboris exhaurire in ea o-

porteat, vitam me ducturum felicissimam omnium, quas ab homine duci in terris fas sit. Unde etiam iis invideo, qui contempto labore sic vivunt, eosque hac de causa beatos appello, & eorum conditionem aliorum omnium conditioni præhabeo, qui, quòd laborare cum ipsis per ignaviam renuant, sine ipsorum præmiis, ac fructibus remanent. Si ergo hæc omnia perspectissima mihi sunt, ac proinde ultro fateor, non posse me aliter rationibus meis opportunius consulere, universalémque illum meum vivendi feliciter finem certiùs, ac plenius, quàm per conjunctionem hujusmodi assequi, quidni eam omni pacto eligendam existimem? & si omnium rationum momenta illuc me impellunt, cur ulterius comperendinare, neque extemplo decernere electionem hanc velim? Num ut de illa maturius deliberem? Atqui res comperitissima, & per se patens, extraque omnem controversiam est; num quòd in præsentem non satis idoneus, paratùsque ad eam sum? At quæ mihi unquam accedere præparatio, & habitudo potest huic par, quam certissima nunc mihi affert omnimodæ illius æquitatis cognitio? num, quia nullæ festinandi sunt causæ? imò nullæ sunt differendi: cum è contra-

tra-

trario ad eam quantocyùs decernendam tot adfint, quot illius sunt emolumenta, atque comoda: quibus si cras frui expediet, quidni multò magis expediat jam nunc frui incipere? Ità, ità profectò, quævis ratio ad utilissimam rem aggrediendam, & continuò aggrediendam me impellit, neque ulla se offert, quæ justè suadeat illius aggressionem vel omnino prætermittere, vel in aliud tempus rejicere. Cur ergo contra rationis instinctum operari malim, quemadmodum ex meamet sententia, & confessione operarer illam vel omittendo, vel differendo; quàm congruenter rationi, quo pacto me operaturum certissimè constat, si eam illico amplectar? Cur me velim gerere, inconsulti potius, & bonum suum aspernantis, quàm sapientis, & providi hominis ritu? Cur, quæso, cur tandem? Quid respondeo? aut quidnam respondere huic interrogationi possum, quod, non dico, æquum sit, sed vel umbram æqui habeat?

15. Enimvero, si ratiocinationem hujusmodi seriò, attentèque apud temet ipsum instituas, tuàmque voluntatem ità in arctum compingas, nullum ei ad effugia, & tergiverfationes locum relinquens, pro certo habeo, nullo ipsam pacto ità pervicacem futuram, quin

quin perspicuæ, cognitæque rationi det manus, & justissimis illius suasionibus obsequens firmiter demum statuatur, velle in posterum id vivendi genus suscipere, quod unum inter omnia esse perspicit maximè optandum, maximorum ferax bonorum, & beatæ Superùm vitæ simillimum: vivendi genus scilicet, totum juxta DEI voluntatem, totum DEO intimè adhærens, totum in DEO contemplando, amandòque occupatū. Quamobrem cum mihi persuadeam, neutiquam fore, ut vel ipse abnuas prædictam deliberationem tecum inire, vel eâ rite initâ non sequatur veluti naturalis effectus, modò dictum voluntatis decretum, non ultrà te incitare ad hoc pergam: sed tanquam homini, qui satis jam certum, fixumque in animo habet, velle posthac totus DEI esse, unique illi vivere, secuturis capitibus explicare aggrediar primò: qualis isthæc esse debeat, usquequaque divina vivendi ratio, tum obstacula, quæ superare, & præsidia, quibus uti te oportet, ut sublime tuum propositum, si minus secundum totam perfectionem, cujus illud capax naturâ suâ est; at secundum eam perfectionis partem, quæ hominum adhuc in terris peregrinantium, & præsentis vitæ propria est, consequi valeas.

CAPUT II.

Qualisnam esse interior vita hominis debeat, qui DEO totum se addixit, illique uni vivere in animo habet.

Totum DEI hominem esse, uníque illi vivere, breviter definiendo, est, nullum in se actum, motúmque habere, qui ex DEO non proveniat: adeò ut DEUS dici possit nostræ animæ anima, & veluti corpus nunquam naturaliter operatur, nisi ex impulsu animæ, sic anima nullum habeat supernaturalis suæ vitæ aliud principium, quàm DEUM: nihil unquam sive ex proprio suo instinctu, sive ex alterius creatæ rei impulsu operans, sed à DEO uno accipiens cujuslibet sui actûs, & motûs auspicia. Jam verò cùm morales hominis motus duorum generum sint, alii nempe interiores, quos animus intrà se concipit, ut cogitationes, affectus, & judicia, alii verò exteriores, ut locutio, & reliqua opera, quæ membrorum ministerio fiunt, juxta hanc eorum divisionem, moralem quoque hominis vitam possumus in duas partes dividere.

dere, interiorem nempe, quæ primo loco nominatos, exteriorémque, quæ secundi generis motus contineat: statuendo ad extremum, tunc illam fore omnino, ex utraque prædictarum partium divinam, quando nullus neque interior, neque exterior in ea motus existet, qui aliunde, quàm à DEO originem ducat. Quod quemadmodum circa interiorem illius partem contingat, explicare hic conabor; alterius, exterioris videlicet tractatione in caput, quod proximè subsequetur, rejecta.

2. Dico itaque, si quispiam efficaciter velit, secundum interiorem vitam totus DEI esse, nec aliunde, quàm ab ipso ad ullos suos actus impelli; necessarium primò illi esse, ut pro unica norma seu personas, seu res æstimandi, & iudicium de illarum dignitate ferendi, DEUM sumat: nec quidquam in pretio habeat, nisi ipsum, & quæ videt in pretio esse apud ipsum; duo hæc penitus animo insculpens oracula: primum, quod Isaias, divino afflatus Numine, promulgavit, creatas nempe omnes seu nostri hujus, seu cælestis mundi personas, quacunque prærogativarum, ac decorum magnitudine excellant, respectu DEI minùs quid vermiculo, vel atomo

mo esse: *Omnes gentes, quasi non sint, sic sunt coram eo, & quasi nihilum, & inane reputate sunt ei. (c. 40.)* Alterum, quod ex certissimis fidei nostræ principiis Angelicus Doctor deprompsit, omnia nimirum naturalis ordinis bona, sive quæ extrinsecus homini accidunt, qualia sunt divitiæ, honores, imperia; sive quæ illius corpori, animoque inhærent, ut pulchritudo, sanitas, robur, ingenium, eloquentia, eruditio, acervatim collecta, & ad summum perducta, quem assequi in terris possunt, magnitudinis, excellentiæque suæ apicem, longè inferiora minimo divinæ amicitæ, & visionis gradu esse. *Bonum gratiæ unius majus est bono naturæ totius universi.*

3. Si enim veritates hæc alta mente concipiat, assiduèque explicatas præ oculis gerat, nihil jam mirari eorum poterit, quæ in imo hoc orbe terrarum magna à pusillis, & majorum nesciis vocantur: neque tunc aut superbi opulentæ apparatus, ut vestium nitor, numerosi pedisequorum greges, ædium laxitas, metallorumque, & gemmarum splendor, alium in eo sua specie excitabunt, quàm miserationis sensum, erga cæcitatem tam vana ostentantium, séque præclaros, & beatos putantium; aut operosa Regum molimina,

bel-

bellicæque expeditiones, & quæ indè consequuntur, tanto famæ strepitu attonitum circumlata per orbem, pugnae, clades, victoriæ, magis serâ illi videbuntur, & gravioris momenti negotia, quàm solliciti puerorum in luteis domunculis extruendis labores; aut cum summis quibusque mortalium ob terrenæ illorum dignitatis excellentiam timidior, minúsque erecto, ac libero animo congredietur, quàm cum figulis, & sutoribus faciat ob plebeji artificii, in quo sibi antecellunt, scientiam; aut demum præpostera eorum, inter quos agit, hoc est totius penè humani generis, iudicia transversum unquam eum rapiant, ad præferendum in æstimatione verè magni, ac felicitis, præsentibus præditum bonis, minús largè iisdem instructo: patricium exempli gratiâ plebejo, & capite censo, divitem mendico, agasoni Monarcham: sed, veluti DEUS tota est apud illum potentia, divitiarum, nobilitatis, gloriæ, & cujuscunque alterius decoris summa; sic à DEO unocertam accipiet quidvis aliud æstimandi mensuram: neminem opulentum judicans, præterquam DEI possessorem: neminem insignis potentia, nisi qui apud DEUM, & in DEO plurimum potest: neminem genere
illu-

illustrem, nisi qui per supernaturalem adoptionem renatus ex DEO est: neminem gloriâ præstantem, nisi qui in honore est coram DEO.

4. Expulsa hunc in modum ab animo magnifica earum rerum æstimatione, quæ neque sunt DEUS, neque ad DEUM referuntur, & ad quas magni pendendas incitari ab eo minimè possumus; sequitur purgatio appetitûs à quibuscunque affectibus, quorum neque objectum, neque causa, & incitamentum DEUS est: ità ut anima nihil amet, nihil optet, nihil metuat, neque de ulla re aut lætetur, aut mœreat, nisi supernaturalibus, & divinis rationibus mota. Purgatio quidem maximè necessaria, & finè qua impossibile est, hominem uni DEO vivere, & totum usquequaque ipsius esse: sed eadem factu prona homini, qui præcedenti iudiciorum purgatione se ad eam comparaverit: cum pro cuiusque rei æstimatione affectus quoque esse erga illam soleat: ingens, si magni illa fiat, & exiguus, ubi exiguo illa in pretio habetur. Quapropter, qui omnem rerum terrenarum æstimationem, omnem simul earum cupiditatem in se ipso extinxerit, & quantò minoris eas duxerit, tantò remissiores earun-

C

dem

dem appetitiones excitari in suo animo sentiet.

5. Circa hanc porrò purgationem sex videntur cuilibet, qui eâ uti velit, præscribi canones posse. Primus, ut sedulo, & universalis assidux mortificationis studio curet, magis semper, ac magis naturales humanarum rerum appetitus in se ipso debilitare, atque atterere: quò scilicet eorum motus etiam in-deliberati, minùs in dies crebri, minùsque validi sint. Quamvis enim ad substantiam vitæ interioris secundùm omnes suas partes divinæ satis sit, nullum ab anima ex plenè deliberatis affectibus concipi, qui aliunde, quàm à DEO originem trahat; dubitari tamen minimè potest, quin ad majorem vitæ illius perfectionem, puritatem, & quietem multum interfit, quàm paucissimos vel surreptitorum, & furtim insurgentium affectuum ex alio, quàm unius DEI impulsu in anima existere.

6. Secundus, nè ullum ex præsentis vitæ bonis cupiat, quærâtque, aut eo utatur, nisi quando necessitas, vel honesta ratio, hoc est divinæ significatio voluntatis id illi faciendum suadet: imò neque tunc id faciat, eò quòd bona prædicta naturali, humanoque appetitui suo arrideant, sed ea tantum de causa, quòd
ità

ità fieri DEO placeat. Quæ perfecta animi puritas nihil aliud, præter divinam voluntatem respiciens, ac sequens, non nisi paucorum, & sanctissimorum hominum est: præfertim, ubi quidpiam vitæ conservandæ necessarium usurpatur, vel quæritur: ceu exempli gratiâ, cùm terrâ horrendùm nutante, aut tauro præferoci irruente, quæcunque trepidi circumspicimus subiti illius, ac præsentis periculi effugia. Ad quam nostri curam vix unquam evenit, quin vitæ amor per se ipsum, & tanquam princeps causa, sinè ulla divini placiti animadversione nos incitet.

7. Tertius, ut quemadmodum nullâ aliâ, quàm divinæ voluntatis causâ hoc, aut illud ex prædictis bonis velle incepit; sic propter eam unam, quamdiu sic facto usus erit, velle idem pergat: non permittens, ut subsequenti ullo tempore aliæ rationes terrenæ (quod sæpe clam contingit) vel supremæ illius rationis locò subeant, vel cum ea miscantur. Cujus perversitatis non dubia argumenta esse possunt, si fervidiùs, vehementiùsque, quàm par esset, reï expetat: si sollicitus, anxiusque de eventu illius sit: si quodlibet, tametsi non omnino sanctum, & laudabile artis genus ad eam consequendam ad-

hibeat : si quovis maximè alieno , putà psalmodiæ, aut Sacrificii tempore ruminare illam animo pergat , tanquam mentis pabulum, finè quo illa nesciat expleri , & quiescere : si denique aut illius compos factus plùs justo exultet, aut eàdem frustratus inaniter perturbetur.

8. Quartus , ut ad corrigenda hæc affectus non ex toto divini vitia , non modò nullum ex præsentis vitæ bonis, nisi ex mero Dei sic volentis respectu optet , ac quærat ; sed neque plùs , atque aliter , quàm illud à se optari , & quæri DEUS velit : voluntate nimirum non omnino absoluta , & ad meram quæsitæ rei consecutionem intenta , sed æquè parata ad carendum hujusmodi effectu , si id potius DEO collibitum fuerit. Unde , ità animo liber , neque de illa , nisi suis temporibus cogitet , neque illà potiri , nisi honestissimis rationibus studeat, neque aut voti sui successum inter spem , timorémque anxius expectet, aut de illo in irritum fors cadente minùs contentus remaneat ; quàm si cursu inoffenso ad suum finem pervenisset. Quæ libertas , & quies voluntatis curæ illi esse debet , non in terrenis solum bonis quærendis, sed in aliis quoque , esto ad suum spirituales profectum , & ma-

majus DEI obsequium peculiari ratione spectantibus; cujusmodi sunt exempli gratiâ, vividus charitatis fervor, intimior divinarum rerum cognitio, & negotia ob æternam animarum salutem suscepta: cum facilè etiam hinc possit contingere, ut cum amore divino aliquis misceatur imperfectior, nec omnino purus nostri amor, à quo incitemur ad ea objecta quærenda, majori cum ardore, & vehementia, quàm tranquillitate animi, in sola DEI voluntate, tanquam in primario suo scopo, & universali quorumlibet votorum fine acquiescentis.

9. Quintus, ut si fortè vel in principio, vel in progressu volendi aliquod bonum, præfertim ex iis, ad quæ naturalis appetitus propendet, animadvertat, acriori, quàm par sit, ideòque turbulenta, & sollicita voluntate in illud se ferri, quemadmodum potest id habere pro indicio affectûs non penitus puri, sic extemplo ad hunc perpurgandum incumbat, observans, quænam ibi speciatim interveniat vitiosa cupiditas, eamque nitens expressa retractatione ab anima ejicere, neque alium in hac reliquum facere amorem, nisi divinum: quo ità deterso, & ad nativam puritatem suam revocato, pergat mox corrigere nimirum

ardoris, & inanium sollicitudinum vitia, quæ alterius amoris naturalis, & humani interventio produxerat.

10. Sextus, ut satis habens, quando Deus ita vult, hæc, aut illa præsentis vitæ bona velle, & mala averfari; reliquos circa eadem affectus, hoc est lætitiâ, timorem, iracundiam, mœrorem (primo duntaxat aliquatenus excepto) conetur, quantum potest, ab anima excludere; neque enim consequens est, ut, si DEI amor, & voluntas ad aliqua ex præsentibus seu bonis appetenda, seu malis fugitanda nos incitet; necessario quoque incitet ad concipiendos affectus seu timoris de incerto horum fugæ, illorumque appetitûs eventu; aut iracundiæ, & mœroris, de eodem votis contrario. Cùm potius & Ecclesiasticus mœrorem, tanquam motum animi non modò inutilem, sed & noxium condemnet, scribens: (c. 3.) *Tristitiâ longè repelle. Multos enim occidit tristitia, & non est utilitas in illa;* & Gentium Doctor iram omnem procul esse à DEI famulis velit, præcipiens: (Ad Ephes. c. 4.) *Omnis amaritudo, & ira, & indignatio tollatur à vobis;* & Christus Dominus disertè hortatus nos sit, nè solliciti, & pavidi simus, circa ulla vel bona, vel mala præsentia: circa
bo-

bona quidem illis apud D. Lucam verbis :
 (c. 12.) *Nolite solliciti esse animæ vestræ , quid
 manducetis , neque corpori , quid induamini : cir-
 ca verò mala illis , quæ à D. Matthæo refe-
 runtur : (c. 10.) Nolite timere eos , qui occi-
 dunt corpus , animam autem non possunt occidere.*
 Dixi tamen , excipi lætitiâ posse de bono-
 rum assecutione , & malorum effugio , quæ
 divinæ voluntati obsequentes , seu consecuta-
 mur , seu fugimus : tanquam affectum , qui
 ex supernaturalibus causis , ac cum merito ,
 & laude virtutis concipi potest : præsertim
 quando illa boni assecutio , & mali depulsio
 sive ad vitam tuendam necessaria , sive ad cor-
 poris valetudinem , animique tranquillitatem
 valde utilis est : tametsi cum necesse non ha-
 beamus lætari de ejusmodi eventibus , quem-
 admodum necesse habebamus eos velle ; &
 periculum insuper sit , nè naturalis , atque in-
 ordinatus erga res terrenas amor hinc fo-
 mentum accipiat , tutius , ac perfectius vide-
 tur , si contenti primo illo appetitûs practici
 affectu , ad quem à divina voluntate impelli-
 mur , supersedeamus hoc altero , ad quem il-
 la nos minimè urget. Quod erit juxta D.
 Pauli consilium : (1. ad Cor. c. 7.) *Uti hoc
 mundo , necessariisque ejus bonis , sed tanquam*

non utamur, hoc est perfunctoriè, citràque omnem propemodum exterioris nostri usùs animadversionem, ac sensum.

II. Nec minùs aut necessaria ad finem propositum, aut post præcedentes duas purgationes facilis tertia purgatio animi est, ab omni genere cogitationum inanium, hoc est, quæ neque pro objecto, neque pro fine, & causa DEUM habent. Necessariam primò illam dixi: cùm palàm sit, neutiquam posse hominis mentem, dum iis ultro se oblectat, totam DEI esse. Facilem porrò, ubi duæ jam dictæ præverint: cùm non multum laboris, negotiique esse possit, in mente abstrahenda ab objectis, in quibus minimum ea pabuli reperit: qualia sunt, quæ neque in pretio habet, neque amat. Volenti igitur interiorem vitam penitùs ex DEO agere, de nulla re cogitare debet, nisi aut de DEO, aut de objectis, de quibus ipse eum cogitare interdum, vel ob suam, vel ob aliorum utilitatem velit: ità ut solis hisce cogitationibus, tanquam solis honestis, atque utilibus, intrà mentem suam aditum præbeat: reliquas verò, ex quibus plus noxæ, quàm emolumentum perciperet, quàsque nulla seu justitiæ, seu obedientiæ, seu charitatis, aliarúmve virtutum

tum

tum ratio, sed solius amoris proprii instinctus ei suggerit, cujusmodi ferè sunt cogitationes de rebus, ad se nihil spectantibus, seu jam omnino transactis, & fortasse eventuris, tanquam inutile temporis dispendium, & malignam noxiorum affectuum sementem penitus ab animo excludat: nihilo minùs vacuam otiosa rerum præteritarum recordatione, & sterili futurorum prævisione habens mentem, quàm si hodie primùm natus in mundo, postque unam, vel alteram horam ex eo migraturus esset. Imò neque de illis ipsis muniis, quæ ex DEI voluntate obeunda illi sunt, cogitare diutiùs debet, quàm dum iis operam navat, vel intensiùs, acriùsque, quàm spiritualis ferat profectus: attendens quidem cum omni sedulitate seu ad procurandam rem domesticam, si est paterfamilias, seu ad præmeditandas lectiones scholasticas, si magister; seu ad causas cognoscendas, si iudex: verùm ità hæc omnia, ut nè ideo consuetas interioris vitæ exercitationes negligat, & extra tempus hujusmodi ministeriis impendendum, ab eorum cogitatione abstineat; & in ipso eadem exercendi actu ad DEUM, ex cujus amore ibi occupatur, per crebra intervalla mentem attollat: utpote qui

eum unum pro centro sui animi habet, cæterisque rebus haudquaquam sua sponte, neque quia sui genii propensionibus consentaneæ sunt, sed ex mero divinæ illius voluntatis exequendæ studio se impertiat.

12. Quòd si mens aliquando, vel ob capitis imbecillitatem, vel ob diutinam in rerum seriarum studiis intensiorem, tempestivo quopiam laxamento indigeret, proximis præsertim à prandio horis, quibus nonnulli ad quamvis attentionem penè omnino inhabiles sunt, neutiquam homini sic affecto interdixerim, quin debilitatas corporis, animique vires seu nemorum, camporumque viridantium prospectu, seu honesto ludi genere, seu cantûs dulcedine, aliave hujus generis remissione paulisper instauret, amœnisque per idem tempus, & jucundis cogitationibus mentem reficiat: dummodo ad spirituale damnum cavendum, quatuor hæ conditiones serventur. Prima, nè quis sibi hanc requiem ex mero sumat naturæ suasu, perque propriam sui unius auctoritatem, sed post expositam DEO illius indigentiam, & legitimam capiendæ illius veniam ab eodem petitam. Secunda, nè inter avocationes prædictas DEI omnino obliviscatur, sed subinde
eum

eum respicere, & alloqui curet. Tertia, nè vel hoc ipso tempore objecta contempletur, quæ inordinatos, terrenosque affectus excitandi vim habent: revocando exempli gratiâ in memoriam, quas aliquando vidit, inanes divitum pompas, & profanæ magnificentiæ spectacula, aut quos olim ex publica quapiam functione circumstantis coronæ plausus retulerit: sed alia potius sibi repræsentet innoxie jucunditatis objecta, quæ animum ita lepidis speciebus oblectent, ut tamen minime inficiant. Quarta, ut, postquam mentali levamine aliquatenus suum repararit vigorem, à quovis eam protinus accommodata illi tempori, hoc est minùs seria imagine expurget, integràmque, & omnino vacantem cælesti suo objecto restituat.

13. Videndum est, quo studii genere occupari interiùs debeat, qui suam voluntatem, & mentem profano quovis sensu, actùque purgaverit? Qua super re breviter dixerim: unum illud occupationis genus ei convenire, ad quod per purgationes suprascriptas se idoneum effinxit: nempe ut DEO vivere conjunctissimus studeat, præ oculis continenter eum habens, debita illi admirationis, reverentiæ, & amoris vectigalia persolvens, de-
que

que rebus suis omnibus cum eo familiariter differens. Ad intimam itaque conjunctionem cum DEO jucundè, & perpetuò servandam, opus primò illi est, ut eum assiduè tanquam sibi præsentem intueatur: scilicet, ut fide quàm certissima impressum menti habeat, pèrque identidem repetitos ejusdem fidei actus creberrimè in memoriam revocet, suum illum, rerùmque omnium Conditorum, ac Dominum ubivis locorum necessariò, & verissimâ totius Divinitatis suæ præsentiam sibi adesse: neque verò otiosum, ritùque aliarum rerum, quæ ante, & circa se adsunt: sed cogitantem de se, plus quàm ipsemet id præstet: sed circumfusum sibi undique, ac se sustentantem, plus quàm parens gravida circumplectatur, & sustineat, quem in utero infantulum gerit: sed intima omnia suæ animæ penetralia replentem, & quidquid ipse agit, secum unà actitantem nihilo minùs, quàm anima omnes corporis partes intrinsecùs repleat, & ad singulos vitales illius motus, tanquam princeps causa ei adsit. Vivida quippe, & assiduè frequentata certissimæ hujus veritatis recordatione practicus divinæ præsentis sensus, hoc est consuetudo DEUM è propinquo spectandi, & quasi juxta illum vi-

ven-

vendi brevi temporis spatio non minùs ei familiaris evadet ; ac si quem interiori tantùm fide sibi adstantem agnoscit , corporeis quoque oculis aspectabilem cerneret : veluti cæcus quilibet non minùs facilè experitur , hominem , qui secum differit , pro præsentì certissimè habere , cùmque eo tanquam cum tali agere , ac si eundem visu ipso cerneret.

14. Secundò , posteaquam cælestem suum Dominum hoc sibi pacto proximum , præsentemque reddiderit , adstare illi debet , non similiter , atque aliis objectis vulgaribus , sed cum eo admirationis , reverentiæ , amorisque sensu , qui exuperantissimæ dignitati illius convenit. Adeò ut jam mystico quodam stupore se opprimi sentiat , præ tot , tamque extraordinariis perfectionibus , quas in infinita ejus essentia , tanquam in prodigiorum nusquam alibi occurrentium , & quamcunque humanæ mentis capacitatem superantium abyisso deprehendit : jam altissima cum animi submissione eum adoret , tanquam mundanæ totius universitatis Conditorum , Dominum , atque ultimum finem , & cui nihil non reverentiæ , obsequiique exhiberi à se debeat : jam profiteatur , quidquid boni tam in se , quàm in creatis aliis rebus existit , gratuitum esse illius

lius

lius munus: absque ipsius largitate merissimum nos, & pauperrimum nihilum fore: nostramque in eo unice positam esse felicitatem, ut amemur ab ipso, & per mutuum amorem cum eo conjunctissimi simus: jam, quæcunque in mundo naturæ merito excellentiora, & possidenti utiliora cum eo comparantur; omnia in ejusmodi comparatione vilioris multò pretii, & longè minus bonum existimet, quàm vilem præ universis cælestium spirituum choris vermiculum: jam dulci lætitiæ enthusiasmo incitatus, creatas res omnes etiam sensu carentes ad eum venerandum, illiusque laudes secum concinendas invitet; neque seciùs altera ex parte debitum ipsi amorem exerceat secundum varios actus, & affectus, in quos illius exercitatio dividitur. Cujusmodi est capitale minimæ cujusvis injuriæ ipsius odium, & respondens huic intimus dolor de tam multis, tamque gravibus, queis tum à reliquo hominum genere affici solet, tum quibus ipse in priore sua vita eum indignissimè affecit. Quæ desideria eum quantocyùs in cælesti gloria intuendi, ulterius semper, atque ulterius progrediendi in ipsius amore, & obsequio, mortalésque, si fieri queat, omnes ad ejus notitiam, cultum, ac ser-

servitum trahendi. Cujusmodi exultatio seu de infinita illius perfectione, beatitudine, & gloria, seu de propria sua felicitate, quod à tantæ magnitudinis Domino in amici, & filii loco habeatur, & ad beatissimi, & immortalis regni illius hæreditatem vocetur, seu de omnibus, quæ is in mundo fieri vult, deque illis præcipuè, quæ sibi adversa, & molesta accidunt, utpote in quibus nihil potest, præter sanctissimam illius voluntatem, placere. Quæ fervidæ testificationes, volendi sese illi totum, suasque omnes facultates, & vires in perpetuam servitum addicere, aliud non sunt, quàm ardentes divini amoris actus.

15. Tertiò, ad perseverandum faciliùs, & uberiori cum fructu in ejus præsentia, assuescat cum eo de omnibus colloqui, quæ interdum agit, aut fieri ab aliis videt, quæque sibi vel prospera, vel adversa contingunt: aperiendo ei familiariter, quidquid difficultatis in virtutum exercitatione experitur: omnes ad fluxa terræ bona delicias, commoda, hominum æstimationem, & benevolentiam sui animi instinctus, quasvis cogitationes vanas, ambitiosas, superbas, & fraternæ charitati inimicas, quas in mente deprehendit, omnes demum lætities, mœrores, cupiditates, iras,
so-

solicitudines, aliósq̄ue affectus, qui suo in animo excitantur, adeò ut in nulla rerum prædictarum hæreat, sed quamcunque earum animadverterit, ante DEUM, quem præsentem habet, constituat: observans, quidnam ille de re ejusmodi sentiat, studensque eundem illum sensum ipse quoque concipere, ac denique, tanquam sibi communem, seu voce sensibili, seu tacita mentis locutione coram illo exprimere. Utque aliquo exemplo proximè hic allatam luculentius declarem; audit fortè nonnullos de opum affluentia, de dignitatum splendore, aliisq̄ue id genus bonis ampullosè, & magnificè loqui. Statuat se cum prædicto inani sermone coram DEO: revocansque in memoriam, quàm nullo in pretio apud eum sint terrena illa bona; profiteatur, se quoque eadem nihili pendere. Simili pacto, ubi causâ injuriæ ab aliquo acceptæ iracundiæ motus excitare in suo animo senserit, ad DEUM præsentem respiciat, audiensque contrarios lenitatis, tolerantia, & mansuetudinis sensus ab eo sibi inculcari, dicat intrâ se ipsum: apage à meo corde hos affectus usque adeò ab ea benignitate abhorrentes, quam DEUS & erga nos præfert, & præferri à nobis erga proximos jubet; etsi duplo esset
gra.

gravior, quæ illata mihi est injuria, nihilominus, cum id placere tibi, Domine, intelligam, certum mihi est, non modò nullum indignantis, & offensi animi specimen illius authori exhibere; sed cum insuper quasi germanum fratrem diligere, nullisque non officiis, ac benevolentia significationibus proficui. Nec secùs, si naturalis sensus ab aliquo obedientia, aut mortificationis, vel alterius virtutis actu refugiat, interiorum illum sui animi renisum cum DEO communicet, novamque ex illius presentia, & responsis alacritatem concipiens, quid hoc rei est? subjiciat: itane, ô Domine! in iis, quæ ad obsequium tuum pertinent, cogitandum ego putem, arduane, an factu proclivia, dissentanea, an congruentia meis propensionibus sint: nec potius ad quidvis protinus aggrediendum fati causæ existimem, quòd tu gratum id habeas? Proh intolerandum meum dedecus! placet tibi hoc à me fieri: & ego etiamnum in deliberatione illius versor? Et ego auscultare adhuc pergo, quid de illo inferior pars mei animi censeat? Et ego illud nondum peregi? Nimis, ah nimis cessationis fuit, quòd res non simul peracta, atque cognita est. En jam nunc, hoc ipso loco, atque tempore ple-

D

nis

nissima cum voluntate illam decerno, illam eligo, illam aggredior.

16. Ità, dico, jam diutius, jam brevius, pro majori, vel minori temporis opportunitate, atque copia debet cum DEO de singulis suis rebus agere, saltèm, ac præcipuè de illis, quarum cum eo communicationem magis necessariam, graviorisque momenti esse viderit; & si pergat sedulò id facere, tres indè utilissimos effectus percipiet. Primum, quòd per hujusmodi praxim suave, nedum facile experietur assiduam toto die retinere DEI præsentis memoriam, utpote cujus inexhaustum, sempèrque varium, & novum ei pabulum subministrabit, quidquid sive extra, sive intrà se fieri sentiet. Secundum, quòd ordinarius quotidianæ vitæ suæ tenor continua quædam erit, præcipuarum, & quæ imprimis necessariæ homini sunt, exercitatio virtutum. Quemadmodum enim jam de una continenter, jam de altera earum colloquetur cum DEO; sic proprios jam unius, jam alterius actus continenter coram illo exercebit. Tertium, quòd tam frequenti prædictorum actuum repetitione in consuetudinem, hoc est penè in naturam illi abibunt, quæ plurimum cæteroqui Christianam perfe-

ctio.

etionem sectantibus difficultatis, negotiique exhibent: qualia sunt, quidquid in terris splendidi, & magnifici apparet, flocci facere, nihilque præter DEUM, & quæ ad DEUM pertinent, in pretio habere nullam suis sensibus, suæque voluntati oblectationem indulgere: vanam bonorum mortalium cupiditatem ab animo excludere: injurias non æquoduntaxat, verum etiam hilari animo ferre: quæcunque humanitus adversa, & molesta accidunt, tanquam divinæ voluntatis effectus, libenter amplecti, fugere honores, & plausus, de sui contemptu gaudere, liberum retinere ab inordinato humanorum de se iudiciorum, & sermonum respectu animum, quidquid gratum DEO esse constet, quantumcunque arduum, & proprio appetitui contrarium sit, promptè, alacritèrque faciendum suscipere: quemvis hominum, esto per sese aspernandum, inamabilemque, & fœdis quæ naturæ, quæ morum vitiis scatentem, perfecta charitate, quasi fratrem, imò quasi alterum se complecti, gaudendo, si quid prosperum, & dolendo, si quid triste illi acciderit, quidquid agit benignè interpretando, & sicubi erret, aut delinquat, amica potius miseratione, quàm contemptu, odioque eum.

prosequendo. Hæc siquidem sunt ordinaria, & maximè communis materies, circa quam illi occasio se offert cum præsentem sibi DEO consultandi, illiusque iudicium, profuorum iudiciorum, affectuum, & actuum norma exquirendi. Quapropter, si meam roger sententiam, nullum inter omnia spiritualis vitæ exercitia esse dixerim, quod in virtute citò, & facilè ad eximiam sanctitatem provehendi animas huic possit æquari. Neque jam miror, quòd DEUS Abrahæ, coram se ingredi iussu, quasi certum, & proprium illius viæ terminum, perfectionem statim promiserit, dicens: *Ambula coram me, & esto perfectus.* (Gen. c. 17.)

17. Reliquum est, ut, postquam exposuimus, per quos interiores actus perfectè anima cum DEO jungatur, de tempore sacræ huic conjunctioni assignando, deque modo in ea sese fructuosius occupandi loquar. Et, quantum ad tempus ei propriè conveniens, dico, hoc esse non illud solummodo, quod in otio, & secessu transigimus, sed omne itè aliud, quo inter homines versamur, & actionibus fungimur, quæ non totam necessariò mentis intentionem exigunt: prout sunt ambulare, vesci, & plerique arti-

um

um mechanicarum labores ; quarum actio-
num tempore potest facilè anima verè DE-
UM diligens perpetuam cum eo conjunctio-
nem sui retinere : dicendo illi per singulas
partes opus , quod tractat , & ad illum refe-
rendo , juxta modò dictam rationem , quæ-
cunque in eo sibi accidunt. Imò cum iis ip-
sis occupationibus , quæ totam sibi vendicant
mentem , cujusmodi exempli gratiâ sunt li-
terariæ , potest , ac debet , quisquis spiritua-
lem vitam seriò sectatur , si minùs continu-
am , saltèm frequentē Dei præsentis memori-
am conjungere : instaurando hanc subinde ,
tum ad horologii pulsus , tum quoties mediò
in opere nodus intervenit , non facilè , citra
invocatam DEI opem , solubilis , tum per
brevia illa intervalla , quibus seu ad librum
aliquem capiendum dexteram porrigit , seu
nocturni studii tempore lichnum emungit ,
seu à laboris per diu continuati lassitudine o-
scitabundus respirat , seu qua alia de causa
summam mentis contentionem abrumpit ;
tum denique ubi aliquam minùs ordinatam
affectionem circa præsens studium excitari
in suo animo senserit : putà tædii , si ex neces-
sitate potiùs , quàm sua sponte illi operam na-
vet , vel inanis lætitiæ de felici ejus progressu ,

déque laude, quam indè est relaturus, vel sollicitudinis, mœstitiæque, cum in eo aqua sibi hæret, neque sat prospicit, quemnam exitum sortiturus sit labor. Quos, aliósque tales affectus, seu pravos, seu imperfectos, quisquis omnimodam divini amoris puritatem cordi habet, nullo pacto admittere, aut pati in se debet: sed simul atque eorum aliquem furtim irrepisse, aut suboriri advertent, DEUM respicere, & coram eo, juxtaque ejus consilia, noxium illud germen excindere.

18. Quod verò ad modum attinet, interioris hujus exercitii fructuosè obeundi, tranquillius esse debet, & quantum maximè fieri potest suavis; adeò ut, qui ei operam dat, nè sollicitus, anxiusque sit, de conservanda intrà se per diem totum præsentis DEI specie expressa, distincta, & sensibili, quantum ad omnia ejus adjuncta, quorum supra mentio à nobis facta est; id enim neque factum possibile est; neque ad illius finem necessario requiritur, vel plus semper conducit, prout satis declarat simplex ille intuitus, quo veritates divinæ in contemplatione apprehenduntur; qui licet minùs sæpe distinctus, & particularis sit, quàm earundem cognitio, per se-
du-

dulam ratiocinationem quæsitâ, huic nihilo-
minus ab interioris vitæ magistris, secundum
excellentiâ, utilitatêque antefertur. Præ-
terquam quòd, etsi specialis, & distincta per
diem totum DEI repræsentatio, ad animam
penitiùs cum eo conjungendam utilis foret,
illam tamen violentis, anxiisq; conatibus
quærere, usque adeò ad prædictæ intimioris
cõjunctionis effectum nîl prodest, ut eum
potiùs impediât. Nihil quippe vel conduci-
bilius interioribus divini amoris exercitiis
est, quàm animi quies, & libertas; vel adver-
sum magis, quàm violentia, & anxietas. Il-
lud itaque suavitas, & moderatio, quam hic
commendamus, requirit, ut quisquis con-
versari assiduè, fructuosèque cum DEO ex-
petit, curet quidem matutinæ orationis tem-
pore, illius præsentis imaginem quàm maxi-
mè expressam, distinctâmque concipere, &
talem quoque, dummodo facilè, & citra ni-
miam vim possit, per reliquum diem menti
impressam circumferre; quòd si postmodo
(ceu plerumque contingit) inter medios vi-
tæ actus, hominùmque commercia, non ni-
sì confusam, atque obscuram retinere illam
posset, nihil ulteriùs exquirat, aut fini suo ne-
cessarium existimet: sed pro eo, ut laboret,

nitaturque, cum capitis defatigatione, & rerum, quas gerit, incommodo, ut DEU M. clariori sub specie intrà, & circa se intueatur, studeat potius cum eo, quamvis per meram fidem cognito, de rebus differere, quæ interim aliæ post alias sibi obversantur, atque accidunt. Namque in his demum colloquiis præcipuus divinæ præsentia, seu confusæ, seu distinctæ fructus consistit: ac propterea in his quoque potissimum, tanquam in totius exercitii hujus fine occupari debet: eorum subsidio interiores sui animi sensus ad perfectam sanctitatem componat, jamque brevius, jam diutius iis vacet, prout magis, minusve aliis occupationibus distinebitur, & prout majoris, minorisve momenti res sunt, de quibus aget.

19. Præterea animadvertendum est, lætitiâ spirituales, quamvis utilissimum sit totius perfectionis Christianæ instrumentum; ad hanc tamen, de qua loquimur, intimam conjunctionem cum DEO specialiter usui esse, ac propemodum necessariò requiri. Cum enim perpetuo conatu intendenda mens sit, neque ad res varias, & cogitari faciles, quales sunt terrenæ, ac sensibiles, sed ad unum longè abstrusissimum, & humano intellectu
al.

altius objectum ; liquidò apparet, finè aliquo interiori adjumento, & solatio difficilimè eventurum (si tamen & sic eveniet) ut nostra imbecillitas laborem hunc, qua par est, instantia, & æquabilitate continuet. Quocirca cuilibet, qui curæ habet, totum diem, omnésque vitæ suæ dies, perfectè cum DEO conjunctus transigere ; etiam, atque etiam commendo, ut aptioris modi causâ, studeat quanta potest cum hilaritate animi, sacræ huic occupationi vacare : persuasissimum habens, tali illam sibi pacto & fructuosiore, ratione vivacium actuum, quos in ea continenter eliciet, & continuari perfacilem, interioris suavitatis causâ futuram.

20. Quòd si artem aliquam sibi suggeri optaret, cujus ope ità hilariter, & jucundè conversetur cum DEO ; duas indicare illi possum, eximiè ad hunc finem efficaces. Prima est, ut juxta doctrinam in secunda parte nostri operis fusè explicatam, dulcis fiduciæ sensus erga DEUM concipiat : intuens illum cum de eo cogitat, aut cum eo agit, nequaquam ceu Dominum tetricæ indolis, ad iracundiam proclivem, quique assiduè in severam majestatem compositus, neminem patitur ex suis famulis se alloqui, aut sibi astare,

nisi vultu humi prono, præque magnitudinis suæ terrore attonitum, & vix mentis compositum: sed potiùs tanquam principem effusissimæ benignitatis ad omnem humanitatem factum, & plùs quàm paterni erga subditos animi: qui nimirum pro amicis, atque filiis dignatur nos ducere, & tot, tamque mira incredibilis erga nos benevolentix monumenta edidit, nec quidquam aut charius habet, quàm nobiscum familiariter agere, aut ardentius desiderat, quàm ut sibi æternùm consortes beatissimi regni sui simus: quantum enim prior illa repræsentatio molestam, & gravem assiduam cum eo consuetudinem redderet; tantùm hæc posterior ad jucundam, atque amabilem eam reddendam valebit.

21. Secunda ars esse poterit, si inter actus voluntatis, ad nostram cum DEO conjunctionem spectantes, eos præcipuè, ac frequentius usurpemus, qui jucundi, & suaves naturâ suâ sunt: actus nempe exultationis, & gaudii, tum de infinita DEI beatitudine, & gloria; tum de omnibus, quæ ex rectissima illius voluntate in mundo accidunt, amando, & hilari cum approbatione intuendo eorù singula, quatenus ab ipso sancita, & decreta: sed ea specialius ità hilariter, libentèrque acc-

ceptando, quæ aliquid molestiæ, detrimenti, & incommodi nobis pariunt: veluti exempli gratiâ, jacturam charæ, atque utilis rei: improspere alicujus consilii, negotiique exitum, aut illius obstacula, & remoras: quæ ab hominibus adversus honorem, voluntatem, commoda nostra fiunt: victus, somni, aut alterius necessariæ refectionis penuriam: corporis vitia, imbecillitatem, lassitudinem, morbos, animi perturbationes, anxietates, mœrores, fastidia, quidquid demum bono aliquo nos spoliât, aut illius adeptionem retardat, dubiamque, & difficilem reddit: & quidquid item aliquid mali nobis infert, aut illud aggravat, aut remedia impedit; adeò ut, quoties hujusmodi quidpiam accidisse, mœrorisque sensum excitari in animo advertimus; protinus coram DEO, & in supernaturali ejus lumine duo hæc recogitemus: primò, ipsum mundi Governatorem æquissimum ab omni retro æternitate notis sibi de causis voluisse, ut id nobis eveniret. Secundò eundem illum eventum, quantò molestior naturali sensui est, tantò utiliore spiritu-ali nostro profectui esse: utpote qui & tantò amplioris meriti occasionem præbeat; & à rerum creatarum amore nos avellens, perfe-

ctæ

Etæ cum DEO conjunctioni aptiores efficiat. Tum verò post hæc proposita justissimæ incitamenta lætitiæ, illum esto naturâ suâ tristem eventum, quatenus tamen DEO placitum, & supernaturaliter nobis utilem, diligere ex animo incipiamus, déque illo, quantum maximè possumus, per expressum, ac formalem actum lætemur. Imò ut faciliùs vivaciorem, & magis sensibilem lætitiàm in animo excitemus, extra quoque illam præferamus hilari vocis sono, exporrecta fronte, amœno vultu, incessu alacri, festivoque manuum plausu, & aliis exultantium propriis gestibus studeamus: immorantes his affectibus, quamdiu reliquæ occupationes finunt, eorùmque actus reiterantes, quoties novo resurgentis tristitiæ morfu vellicari animum sentiemus. Quæ ars ad spiritualem lætitiàm perpetuò factam tectam tuendam mirum quantum valebit: ità nempe animum componet; ut ii ipsi casus, qui soli perturbare illam poterant, pro materia, & fomento illius sint.

22. En itaque, amans DEI anima, quæque apud te statuisti, uni prorsus ei vivere, qualis interior tuus status, atque habitus esse debeat. Nullam in eo debes pati æstimationem, nullum affectum, cogitationem nullam,

lam, cujus objectum, causa, & finis non Deus sit: sed ipsum unum, totius diei, ac vitæ spatio habere pro cõmuni tuorum motuum principio, atque termino: ipsum unum magni pendere, & admirari, tanquam ens, ac bonum, præ quo reliqua omnia non nisi umbræ entium, ac nihili imagines mereantur vocari: circa ipsum unum, & ea, quæ ipse vult, omnem amorem, curas, vota, atque gaudia occupare, tanquam circa objectum, quod totam cæterorum omnium amabilitatem cū infinita exuperatione in se colligit: ipsum denique assiduè præsentem intueri, cum eo assiduè, tanquam cum amantissimo Patre, & amicorum fidissimo, de omnibus, quæ tibi accidunt, aut in mentem veniunt, familiariter colloqui, inque ipso assiduè tanquam unico gaudiorum tuorum, ac totius felicitatis tuæ centro exultare, & quiescere. O vitæ genus nemini non amandum! qui illud probè consideret, quóque nullum cogitari potest beatæ Cælitum vitæ similis.

CAPUT III.

Qualisnam exterior ejusdem
vita esse debeat.

Non tamen ad vitam usquequaque divinam sat est, ut interiores hominis actus à DEO, & propter DEUM sint, requiritur præterea, ut omnis quoque externa actio sit talis; quod tunc planè eveniet, si nihil agatur, quod DEO displicet, aut minùs placet, nihil omitatur, quod DEUS fieri velit: & nihil denique non propter DEUM, aliàve ratione, quàm DEO maximè placita agatur. Cùm facile appareat, neutiquam perfectè, atque omnino divinam esse posse vitam, quæ non ità ducatur, vel, quæ ità ducitur, perfectè divinam non esse. Superest tantùm, ut planioris intelligentiæ causâ hanc illius perfectiorem particulatim explicemus, quam, ut tota unico obtutu perlustrari posset, generatim solummodo innuimus.

2. Ordiendo igitur ab actionibus, quas vita exterior omnino divina tanquam sibi adversantes repudiat, & suscipi à suis sectatoribus vetat; in tria genera partiri illas pos-
sunt.

fumus. Primæ sunt, quæ, quòd vel naturâ suâ pravæ sint, vel iusta lege prohibeantur, DEO displicent, & patrari absque offensa illius nequeunt. Circa quas nemo non videt ità comparatum debere animo esse, qui vitam ejusmodi sectatur, ut nullum pestis, atque exitii genus majori cum horrore devitet, quàm earum vel minimam: certiorque sit, nolle se ex iis ullam patrare, quàm certus ex naturæ instinctu est, nolle ardentem in rogam insilire, vel è turris fastigio deorsum se præcipitem dare: nec de iis unquam cogitet sinè extremæ abominationis sensu, tanquam de objecto longè omnium teterrimo: alienissimam ab omni ratione, & similem portenti existimans, nedum tam detestandæ rei electionem, sed vel tenuem appetitûs propensivinculam ad eam eligendam: esto amplissimum quodque id facienti offerretur præmium, & gravissimum quodque abnuenti intentaretur supplicium.

3. Secundum obtinent locum, quæ nîl quidem turpitudinis à natura sua habent, neque ulli divinæ legi repugnant, ità ut per eas DEUS offendatur; sed neque eidem placent, imò re ipsa, apertèque ipsi placet, ab iis abstineri. Cujus generis sunt, seu quæ in religio-

giosis ordinibus citra culpæ reatum vetantur, seu quas conscientiæ nostræ moderatores nobis dissuadent, seu à quibus nos ipsi experimur spirituali nostro profectui impedimentum afferri, quatenus & complurium leviorum culparum occasionem nobis præbent, & perfectam voluntatis libertatem imminuunt, & divinæ charitatis ardorem refrigerant, propriumque è contrario nostri amorem fovent, qui vel unica, vel præcipua eas volendi causa est. Unde, tria quoque alia, nec minus manifesta subsequuntur earum imperfectionis indicia: nimirum quòd & DEUS repetitis interiorum hortatum stimulis ad eas vitandas nos urget, & nos ipsi multoties inter rerum divinarum meditationem cælesti lumine uberiùs illustrati decrevimus ab iis abstinere, & vix unquam contingit, ut eas sine remorsu conscientiæ, animique inquietudine aggrediamur, & postquam patravimus, nullus in nobis pœnitentiæ, ac pudoris sensus superfit. Neque dubitari potest, quin ab his quoque anima, non nisi ex DEO, & propter DEUM vivens, similiter abstinere debeat, ac si omnis eas volendi nedum justa ratio, verum etiam facultas deesset. Cùm enim nihil possit homo seu agere, nisi velit; seu velle,

nisi

nisi causam volendi habeat, & talis anima non nisi à DEO accipiat volendi, quæcunque vult, causas, perinde est, quòd à DEO hic non habeat, ac si nullam prorsus volendi causam haberet, omnísque illi propterea, ut volendi, sic agendi facultas deesset.

4. Similes aliquo pacto his secundis, nisi quòd nihil spiritualis noxæ, aut periculi creant, actiones tertii generis sunt: actiones nimirum quàm plurimæ, innato hominis appetitui jucundæ, veluti exempli gratiâ nonnullas commoditates sibi indulgere, aliquibus studiis suo genio accommodatis vacare, videndi cupiditatem, hæc aut illa objecta intuendo explere, hujus potius, quàm alterius generis dapibus vesci, deambulandi, & captandæ auræ gratiâ domo prædire, hyemis tempore ad focum accedere, honesto lusu curarum serâ remittere. Ad quæ, & alia hujusmodi omittenda, licet nullo seu peculiari DEI afflatu, seu prudenti nostrorum moderatorum consilio incitemur; neque ullo tamen ad eadem factitanda necessitatis, aut validæ rationis stimulo impellimur, & subigendi amoris proprii causâ, iis abstinere majoris meriti, ac DEO gratior res foret. Neque aliud de his itèr actionibus dicendum

videtur, nisi opus esse, ut, qui nihil in agendo, præter majus DEI obsequium intuetur, iis sibi interdicit: utpote ad quas perfectus DEI amor, & studium ei magis placendi nullo pacto potest impellere.

5. Erit igitur operæ pretium, si, quoties occasio se præbet, faciendi aliquid sibi naturaliter volupe, putà comedendi oblatum in mensa edulii sapidioris genus, librum argumento, & stylo peramœnum legendi, sciscitandi de rebus, quæ curiositatis illecebra animum vellicant, egrediendi relaxationis gratiâ è cubiculo in hortum domesticum, aut quidquam aliud hujus generis agendi; statuat protinus ab eo faciundo abstinere, dicens intrâ se: quamvis hoc facere humano meo sensui multum arrideat, illud tamen ex mortificationis studio relinqui magis DEO placet. Cur ergo mihi potius gratificari, quam ipsi velim? Absit: nullo pacto id feram; certum, deliberatumque est, meam hanc delectationem illius amori, & obsequio immolare. Erit, inquam, operæ pretium, si in qualibet prædictarum occasionum ità se gerere assuecat. Vel enim genialis illa operatio ejusmodi erit, quam omittere omnibus rite æstinatis ipsi sit integrum, vel ejusmodi,
quam

quam suscipere à suorum Præsidum voluntate, seu gravi alia ratione cogatur. Si primum, exequetur circa illam, quod decrevit, ab eaque se continens, gratiorem DEO rem faciet, & plus apud eundem meriti acquirat. Sin verò secundum, audiet confestim rationes sibi intrinsecus suggeri, ex DEI voluntate, & obsequio petitas, quæ eligendam esse illam potius, quàm repudiandam suadent: poteritque earum vi permotus, non finè merito, & laude virtutis prius decretum suum abrogare; subjiciens: si ergo res ità se habet, quemadmodum quòd hæc actio cum naturali propensione mea congruit, superferendum mihi illa censueram; sic eandem, quòd majori nunc DEI obsequio consentanea appareat, non meæ cupiditati, sed divinæ duntaxat voluntati morem gerens aggrediar. Ex qua agendi ratione pronum cuique est videre, duas ipsi, & admodum quidem eximias utilitates proventuras: alteram, quòd nihil ex iis, ad quæ naturalis appetitus propendet, quæque ex mero instinctu illius fieri possent, faciendum suscipiet, finè prævia supernaturali voluntate ab illo abstinendi, & finè expresso rationum divinarum respectu, quæ ad id potius volendum, quàm nolendum

se impellunt; alteram, quòd multis quotidie humanis oblectationibus ex divino amore suum genium fraudabit, plurimòsque magni meriti actus, & Deo valde gratos eliciet, quos alioqui, juxta innatas propensiones, & imperfectorum hominum consuetudinem operans, pratermisisset.

6. At quid statuendum ei erit circa illa, quorum omissio, licèt ad alicujus virtutis materiam pertineat, ac proinde secundum suam speciem plùs eorundem electione DEO placeat, dubitari tamen potest, num etiam in particulari aliquo casu, & ratione habita incommodorum, quæ aliis virtutibus provenire ex ea possent, majoris divini obsequii res sit. Veluti exempli gratiâ esset honesta aliqua corporis, animive refectio: quam sibi denegare, ad proprium hoc pacto sui amorem coërcendum, videt homo esse quidpiam ex genere suo laudabilius, & propterea Deo magis acceptum: sed timet altrinsecus, nè sinè illa propter suarum virium imbecillitatem minùs habilis sit ad vacandum orationi, & ad illa in proximorum salutem ministeria obeunda, quæ cæteroqui secundum rationem sui muneris sunt: nesciens proinde, utrùm melior perpensis omnibus sit mortificatio, quæ

quæ in illa repudianda exercetur, an idonea rectè operandi facultas, quæ ex capienda illa provenit; hæret igitur dubius, utra in parte reperiatur, & quærenda sit illa *voluntas Dei bona, & bene placens, & perfecta*, (c. 12.) quam D. Paulus Romanis commendat. Neque in hac sola, sed in pluribus quoque aliis materiis prædicta dubitatio habet locum: veluti in splendido aliquo munere, circa quod in contrarias sæpe partes ab humilitate, & charitate impellimur: à prima nempe ad illud recusandum honoris causâ, qui indè ad nos redundaret; ab altera verò ad capeffendum respectu utilitatis, quam eo fungentes afferre aliis poterimus: aut velut in cantu sacro, à cujus dulcedine hinc auditum titillari, indè mentem ad DEUM rapi experimur: dubii interim remanentes, plûsne mortificationis studium nos debeat movere ad negandas, an pietatis, ad præbendas ei aures.

7. Possem quæstioni huic respondere: ubi supernaturalia duo bona, inter quæ non apparet, utrum majoris ponderis sit, hoc ad unam, & illud ad oppositam partem nos urgent; à nulla prudentiæ lege nos cogi ad sequendos unius potiùs, quàm alterius impulsus: & consequenter, utrumlibet è contra-

riis quis eligat, æquè saltèm formaliter Deo placiturum, neque opus esse, ut anxietate ulla torqueatur, eò quòd in operis materia subesse occulta aliqua inæqualitas possit: cùm hujusmodi inæqualitas, etsi revera ibi existeret, nequeat, utpote impersecta, & mentis aciem effugiens, nisi minima esse, spectarique tanquam morale aliquod nihilum mereatur, juxta D. Thomæ sententiam, quo authore: *Quod parum est, quasi nihil, accipit ratio.* Ità, inquam, respondere possem, si electuri appetitus non in unam magis, quàm alteram ex contrariis partibus vergeret. At, cùm in exemplis allatis nimiùm quàm manifestè naturalis appetitus, & ad rei electionem propendeat, & ab ejusdem omissione abhorreat, æquè itèm manifesta metuendi causa est, nè ejusmodi affectionum diversitas judicii æquitatem depravet, efficiens, ut menti ità obnoxia utriusque partis rationes ejusdem ponderis, & momenti appareant, inter quas, recta, & neutrò inclinante lance perpensas, facillimè discerni inæqualitas posset. Prædictà igitur regulâ in præsens omisâ, duas ei alias opportuniores substituo: primam longè certissimam, nempe ut, quisquis ità ambigit, spiritualis sui rectoris sententiam exquirat, & quod

quod ei magis probabitur, DEO etiam magis placere persuasissimum habeat: alteram minùs quidem certam, sed si prioris occasio, & facultas desit, inter reliquas optimam; ut nimirum coram DEO examinet, quid utilitatis rem facienti, quidque dispendii eandem omittenti eveniret: & si permodicum esse apparuerit præ contraria omissionis honestate, illud despiciat: sin verò magni ponderis; stantem ex adverso non necessariæ mortificationis actum posthabendum ei putet.

8. Demonstrato hunc in modum, quid in agendo prætermittere oporteat, ut nostra exterior operatio sit omni ex parte divina, demonstrandum jam est, quid actionum necesse sit eandem ob causam suscipere. Harum porrò tria itèr nobis genera occurrunt. Primum eas continens, quas omnino DEUS præcipit, adeò ut omitti sinè offensa illius nequeant. Secundum earum, quas exerceri quidem amat, sed non ità, ut iis prætermis, injuriam sibi fieri arbitretur. Tertium ex iis constans, quæ licèt ex genere suo magis ei placent, dubitari tamen potest, num in his, aut illis particularibus circumstantiis fecùs eveniat. Quantum ergo ad primas, neminem fugit, quam eas suscipiendi voluntatem

tem habere in animo debeat, qui DEO uni vult vivere: voluntatem nempe tam certam, promptamque, & instinctui illi similem, quo corpora ad suum centrum feruntur; ut eas, quotiescunque res, locúsque ità fert, nulla habita superandæ difficultatis, incommodi subeundi, aut cujuslibet alterius impedimenti ratione, tanquam rem non modò justissimam, sed & prorsus necessariam illico arripiat; neque id quidem *ex tristitia, aut ex necessitate*, tanquam ægre ferens illarum se præcepto obligari, & servili pœnæ metu ad parendum violenter abreptus, sed cum alacritate, atque gaudio, pro amoris potius exercitio, quàm pro servitii jugo illas habens, gestiénsque, & eos Regii Vatis versiculos iterans: *Portio mea, Domine, dixi custodire legem tuam. In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam. DEUS meus, volui, & legem tuam in medio cordis mei.* (Ps. 118. & 39.) Sicut enim supremum Legislatorem plùs se ipso amat, fieri non potest, quin plùs etiam quibuslibet aliis naturaliter sibi charis objectis leges ab eo conditas amet, libentiùsque exequatur, quod ille præscribit, quàm si ad id faciendum à vehementissimo naturæ instinctu urgeretur.

9. Nec dissimili cum voluntatis affectu suscipiendæ illi sunt actiones secundi generis, quas licet omitti fas sit, gratius tamen Deo est eas exerceri: cujusmodi sunt quævis ultronea erga sanctissimam Eucharistiam, DEI param Virginem, & beatos cæli cives obsequia, significationes cultûs, eorum imaginibus, festis, atque aris exhibitæ, pii templorum orandi causâ aditus, frequens Sacramentorum, divinæque rei usus, & quicunque præterea exteriores actus ad virtutem Religionis spectantes: cujusmodi sunt studia honoris sui deprimendi, obsoleto vestitu, plebejorum munerum exercitatione, postremi loci delectu, humili confessione priorum defectuum, & reliquis artibus, quas Christiana demissio usurpare consuevit: qualia sunt jejunia, cilicinæ vestes, inflicta verbera, somni parcitas, lecti durities, frigoris, æstusque tolerantia, & quidquid ad corpus voluntaria severitate castigandum, atque in servitutem redigendum facit: ut sunt quælibet charitatis officia, quibus emolumentum aliquid, vel solatii afferri proximis potest; denique actus omnes Christianarum virtutum: quarum occasiones prætermitti ab eo non convenit, qui amat vocari cum Davide, *vir secundum cor Dei,*

qui faciat omnes voluntates ejus : (*Act. c. 13.*) & profiteri cum Christo : Ego , quæ placita sunt ei , facio semper : (*Joa. 8.*) nisi quando obedientia , vel justa alia ratio , hoc est ipsius DEI voluntas , secus præscribit. Imò neque solum promptè arripere , sed sollicitè etiam aucupari eorum occasiones debet , consultans identidem secum , quid in his , aut illis circumstantiis faciendum sit , ut DEO magis placeat : quibus modis , atque actibus exercere humilitatem possit , quibus mortificationem , quibus charitatem , & reliquas ipsi acceptas virtutes.

10. Quamvis verò ad sedulam hancce industriam satis incitare illum possit DEO magis , magisque gratificandi voluntas , prudenter tamen faciet , si (quando acrius ita incendi sua studia experietur) nobilissimo huic incitamento aliud idem addiderit , ex sempiterna , & inæstimabili mutuatum mercede , quam DEUS remunerator largissimus nostris pro suo obsequio susceptis operibus in cælo persolvit. Duo hæc igitur penitus menti imprimat , & persæpe in memoriam reducat : primò scilicet , claram DEI visionem , quantumcunque in suo genere sit exigua , neque gradu uno major ; quia tamen infiniti

boni possessio est, sufficere ad constituendos eam fruente absolutè beatos: immensò nimirum ditiores, & solidi pleniores gaudii, quàm si possiderent, quidquid divitiarum, voluptatum, potentia, & gloria in praesenti vita obtineri ab hominibus potest. Secundò, per quemcunque actum virtutis jus à nobis acquiri ad aliquem gradum visionis divinae, hoc est ad tantum illius modum, quantus per se unum, sat valet ad efficiendos nos per totam aeternitatem absolutè beatos. Undè palàm sequitur, quocunque actu virtutis plus incomparabiliter lucri nos facere, quàm si tunc lucraremur, quidquid naturalium bonorum, & terrena felicitatis non modò assequi, sed vel optare ulli hominum licet. Cujus consequentia vim, & veritatem qui probè perspexerit, sedulò animadvertat, tempus haec lucra faciendi esse admodum breve, & incertum: tempus scilicet solius vitae praesentis, quae utrùm vel dieculae spatio proroganda nobis sit, ignoramus: sed, quantumcunque prorogetur, elabi celerrimè scimus, eaque praeterlapsa, nullum jam restare in tota subsequenti aeternitate novis meritis cumulandis momentum: *Venit nox, quando nemo potest operari.* (Joa. 9.) Stimulans sese hujuscemodi anim-

animadversione, ad indefessam rectè operandi strenuitatem, & ad enitendum pro viribus, ut quamdiu præsens tempus suppetit; (futuri enim copia in incerto est) impigro illius usu æternam sibi beatitudinem ampliùs usque, ampliùsque adaugeat.

II. Utque hic stimulus majorem incitandi vim acquirat, fingat animo opulentissimum Regem, venationis causâ è palatio egredientem jubere, ut ærarium suum recludatur; promulgeturque simul, licere omnibus famulis, quoad ipse domo aberit, illò ingredi, & quantumcunque libeat numerum, ac pretiosarum mercium sumere: cæterùm, se à venatione redeunte, clausum denuò iri thesaurum, neque ulli potestatem futuram, vel obolum indè auferendi. Fingat, inquam, hujusmodi casum: & posteaquam secum reputaverit, quis hoc statu regionum famulorum animus foret, ut reliquis omnibus curis posthabitis, in ærarium subitò irrumperent: quàm inexplebili cum aviditate congestis illic gazis manus injicerent, & quantum possent, spoliolum festinarent avehere: quàmque nullam sibi indulgerent laboris requiem, & nullum temporis tam pretiosi momentum à novis prædis asportandis otiosum sinerent;

mea

meminerit DEUM simili pacto immensos
 cælestis sui regni thesauros recludere, plenif-
 sima mortalibus universis facultate data, ac-
 cipiendi indè, usque ad suum in vitæ fine ad-
 ventum, quantumcunque beatitudinis, glo-
 riæque voluerint : *Negotiamini, dum venio :*
 (*Luc. 19.*) sed ità, ut simul noverint, trans-
 acto illo termino, nullum ultrà tempus sic lu-
 crandi futurum ; *quia tempus non erit ampliùs :*
 (*Apoc. 10.*) colligens hinc, quàm inæstimabi-
 le sit præsentis nostri temporis pretium (quip-
 pe cùm in quolibet fructuosè occupato illius
 puncto, non minùs acquirere boni possimus ;
 quàm quod satis est ad nos efficiendos plenè,
 atque æternùm beatos) justàmque ideo curam
 concipiens, nullum sinendi ex tam pretiosis
 momentis fructu suo vacuum transcurrere :
 sed solliciti mercatoris studia æmulando, qui
 à prima die ad serum noctis nihil seu avidiùs
 quærit, seu amplectitur chariùs, quàm occa-
 siones ditescendi, neque ulla vel lassitudine,
 vel satietate prohibetur, nè quæstus jam factos
 augere novis quæstibus pergat.

12. Sed manè præsertim, simul atque è
 somno emerferit, suscitare in se ipso ardores
 hos debet, pro eorum incentivo illa D. Pau-
 li verba adhibens : *Bonum autem facientes, non*
 de-

deficiamus : tempore enim suo metemus , non deficientes. Ergo dum tempus habemus , operemur bonum. (Ad Gal. 6.) Neque minùs sibi instans , séque urgens , ad quàm plurimas meritorum divitias eo die sibi comparandas , quàm si ex DEI revelatione illum esse mortalis suæ vitæ novissimum sciret. Eja : quid moramur ? Faceffat omnis desidia. *Ecce nunc tempus acceptabile.* Fructuosè diem hunc expendamus. Curemus , ut sit dies plenus , dies fertilis , dies opulentix , atque ubertatis. Quantus in eo erit nostrorum operum , tantus & proventuum modus. Tantus , dixi , imò finè ulla comparatione amplior , cùm quodvis in eo exhausti laboris momentum non minori remunerandum sit , quàm æternæ beatitudinis præmio , nihilque tam exile facturi simus , cui non promittatur mercedis locò DEI ipsius , hoc est infiniti boni possessio. Age igitur , nè operandi tempus ultrà verbis teratur , quasnam virtutes exercere in hoc diei exordio possum ? Quas horâ , quæ huic primæ succedet ? Quas in quibuslibet aliis , suo deinceps ordine secuturis ? Ubi plures exercere fas est , nolo unâ esse contentus. Ex occasionibus rectè agendi usque adeò certum est , nulli , quæ se ultro offeret , per ignaviam deesse ; ut quàm

quàm plurimas quoque alias solerti studio, & industria conaturus sim reperire. Túque, ô Domine! huic voluntati meæ faveas, campum mihi aperiendo, ubi plura, & plura operari ex amore tuo possim. Impelle meos Præsides, ut durioribus me imperiis exerceant; provide, ut mei sodales finè sua culpa, largam mihi suppeditent humilitatis, & patientiæ materiem. Proh quantum hac de causa illis debebo! quantum tibi gratiarum persolvam! Quàm impensè forti meæ gratulabor! Illos pro maximè amicis habebó, qui adjumento mihi erunt, ut apud te plurimum merear. Illud lætissimum ducam vitæ meæ tempus, quo plùs tuâ causâ laborans, altiorrem in æternitate visionis tuæ gradum lucrabor.

13. Quod postremò ad tertiam actionum classẽ pertinet, actiones nimirum, DEO quidem secundùm genus suum gratas, sed de quibus tamen dubitari potest, num in his quoque, aut illis peculiaribus circumstantiis magis ei placeant, observo, posse hoc circa illas dubium ex duplici capite oriri. Primum est alicujus personæ conditio, cui aliqua ex prædictis actionibus videatur minùs conveniens: ceu exempli gratiâ magno Prin-
ci-

cipi publica sui demissio, vel seni invalido Hierosolymitana peregrinatio: & ejusmodi dubia, veluti eandem prorsus difficultatem præferunt, atque alia, de quibus supra ad sextum, & septimum numerum egimus; sic absque ulla peculiari decisione possunt juxta regulas ibi allatas resolvi. Alterum caput est concursus, sive occasio simul oblata actuum honestorum diversi generis, qui cum fieri unà omnes nequeant, in incerto sæpe est, quisnam eorum DEO grator sit, & quem proinde, qui in omnibus placere DEO maxime studet, eligere præ aliis debeat: num exempli gratiâ certam aliquam diei partem in nosocomio potius ægrotis ministrare; an coram Venerabili Eucharistia publicè in templo exposita orationi vacando transigere. Circa quod dubiorum genus, ubi libera, nostri-que arbitrii est electio, dico, præferendum in ea, tanquam DEO gratiorem esse actum, qui vel ad virtutem excellentioris generis pertinet, vel ad nostrum spiritualem profectum plus confert. Quòd si electio etiamnum ambigua penderet, quia ex actibus deligendis alter sit naturâ excellentior, alter verò fructu commendatior; vel quia alter in hoc, alter autem illo in genere utilitatis plus pa-

pariat, nulla tunc potior mihi regula occurrit, quàm ut deliberans se ipsum examinet, numquid erga actus diversos, qui in contentionem veniunt, æquè affectus, & comparatus animo sit, an verò ex peculiari aliquo sui commodi, vel honoris respectu in hanc potius, quàm in illam partem propendeat; si enim se indifferentem deprehendet, certus esse juxta superiorem nostram regulam poterit, quidquid demum eligat, æqualiter DEO placiturum: neque debet propterea supervacuis consultationibus tempus terere, sed ad unum quidpiam sese applicare, vel suomet arbitrato illud eligens, vel forti decernendum permittens: non quòd existimet, ullam huic vim inesse designandi, quid in rebus dubiis factu optimum sit; sed nè in electione suo instinctu regatur. Sin verò proxiorem se ad unam, quàm ad alteram partem inveniet, satis hoc illi erit, ut definiat, contra propriam voluntatem agendo ex divina certius voluntate se acturum. Tum quia, ubi inter partes ad eligendum propositas, quæ minùs grata homini est, vel cum hoc præjudicio voluntatis discerni ab eo nequit, minùsne bona, an melior sit; sat perspicuè indè colligi potest, meliorem re ipsa illam esse:

F

esse:

esse: tum quia, licet revera non esset, qualis iudici tam parum idoneo apparet, melior; tamen hoc ipsum, quod minus grata sit, sufficit ad illius electionem meliorem, ac propterea DEO acceptiorem reddendam. Cum per hoc ad innatam, & propriam electæ rei bonitatem, secundum quam non nisi æqualis illa est, nova alia adjungatur extrinseca bonitas, quod nimirum ab homine ex vincendi sui studio eligatur. Quæ accessio bonitatis parti alteri naturaliter gratiori, si ea eligeretur, deesset. Neque forsan abs re erit, si hic quoque praxis illa observetur, quam supra ad dignoscendum, quid in hisce casibus fieri magis expediat, esse utilem diximus: nempe ut, cum quis peculiari naturæ instinctu ad honestum aliquod opus, puta ad studium sacrum, experitur se rapi, statuat locò illius aliud quid potius pii operis agere; dicendo exempli gratiâ intrà se: valeat studium in præsens, stat quippe destinatum hoc ipsi tempus, orationi potius, vel officiis charitatis impendere: auscultando interim, num quæ ratio persuadeat, studium potius præferre: pro majori enim, aut minori hujus pondere fas ei erit, quod decreverat, vel mutare, vel exequi.

14. Explicari jam postulant geminæ illæ conditiones, quas capitis hujus initio necessarias esse diximus, ut exterior vita hominis prorsus sit, atque ex toto divina: nimirum ut nihil fiat alia potiori de causa, quàm quia Deo id magis placet, sive aliter, quàm prout Deo magis placet. Ordiendo itaque à prima, debet, quisquis totus DEI esse, uníque illi vivere statuit, non modò in nullis occupari operibus, nisi in iis, quæ grata esse DEO videt; sed neque in his ipsis occupari, nisi quatenus grata illi sunt: adeò ut & hinc moveatur ad aggrediendum, quidquid facit, & hinc pergat moveri toto tempore, quo id facit. Ad hanc verò propositi sanctimoniam, & puritatem servandam, usui esse illi poterunt monita sequentia. Primum, ut caveat temere, & moris tantum gratiâ ullum facere vel ex minutissimis, & maximè ordinariis actibus, seu Religionis, prout sunt aqua lustrali se aspergere, crucis signum suprâ se manu formare, genu ante Eucharistiam obiter flectere; seu officiosæ humilitatis, veluti coram aliquo caput detegere, & inclinare, atque alia reverentiæ signa edere: sed in singulis hujusmodi actibus usurpandis advertat id, quod tunc facit, & deliberatè illud velit, interiori

consentaneo actu prosequens externam illius honestatem. Secundum, nè incogitanter ab una actione ad aliam transeat, sed actu expresso se admoneat novi operis, quod inchoaturus est: præsertim quando ad actiones transitur, quotidie recurrentes, & sui muneris proprias, aut communi ritu loci illius, ubi degit, sancitas: in his enim plus periculi est, nè ex cæca quadam consuetudine, vel humano suscipiantur respectu. Tertium, ut animadverso novo à se suscipiendo opere illud confestim DEO offerat, profitens, divinæ voluntatis causâ se illud aggredi. Quia in re non uno tantum supernaturali fine contentus esse debet, quando plurium ibi adest copia: sed observare, ad quotquot diversas virtutes pertineat; & quot spirituales utilitates afferre illud opus queat, & è singularum amore idem velle: curando tamen, ut singuli peculiare hi amores ad DEUM, tanquam ad supremum finem suum referantur, & à sanctissimo ejus amore, tanquam ab universali omnium principio, atque causa proveniant. Quartum, nè satis habeat, cum ejusmodi voluntatis fine, & proposito admovisse operi manus; sed in reliquo item hujus progressu eandem illam redintegrare voluntatem

tem

tem studeat, idque crebrius, aut rariùs pro diversa conditione unius, alteriùsve sui operis. Nam, si tale illud sit, ut totam operantis attentionem necessariò requirat, communiter loquendo, fat fuerit, ad singulos horologii pulsus eam instaurare. Sin verò non totam occupet mentem, redintegranda erit sæpius, per intervalla nimirum non longiora, quàm ut possit aliqua ejus memoria per totum operandi tempus in animo præsens durare. Imò, si continuatio operis nihil est aliud, quàm continua ejusdem reiteratio, quemadmodum in comedendo, ambulando, suendo, & aliis, quæ manuum labore exercentur, operibus; quoties aliquod ejusmodi opus novo in diversa materia actu iteratur, quoties putà alius, atque alius à comedente bolus ori ingeritur, toties quoque idem Deo poterit secundùm novam illam partem offerri: nisi tamen partes prædictæ (ceu gressus exempli gratiâ in ambulando) breves adeò, multæque essent; ut consultiùs videretur, earum oblationem per quinas conjunctim, vel senas, quàm per singulas iterare. Quintum, ut specialius, & expressiori actu redintegret conceptam initio voluntatem, non nisi propter DEUM operandi, quando ex su-

pervacua aliqua sollicitudine de sui operis exitu, vel aliis in præcedenti capite memoratis indiciis animadverteret, occulto humani alicujus finis respectu ad agendum se impelli. Ad cujus expulsionem debet omni studio, atque industria conniti, nec ferre ullo pacto, ut divini sui propositi integritas ulterius coinquinari terrenis illius sordibus pergat.

15. Jam verò, ubi impleta rite fuerit prima hæc conditio operandi propter DEUM, & quia ipse operari nos vult; hoc ipsum sat incitamenti, atque causæ nobis suppeditat; ut alteram quoque impleamus, operandi juxta ipsum, & prout ipse operari nos vult, cum summa videlicet tum alacritate, & lætitia, tum studii contentione, & solertia. Communis quippe omnium, qui aliquid agunt, mos est, ut tantò libentiùs, & majori cum sedulitate suo operi vacent, quantò amplioris meritis est, cujus gratiâ illud faciendum suscepere. Unde sapienter D. Ignatius suorum nonnulli, qui negligenter munus suum obiens, interrogatusque, cujus causâ operaretur, DEI causâ se operari responderat; graviolem dixit hoc nomine ignaviæ suæ culpam evadere, quæque laboranti pro hominibus condonari aliquatenus posset, nihil verò veniæ mereri, in

in laboribus tanti Domini gratiâ susceptis. Non ergo par est, ut, qui vitam omni ex parte divinam sectatur, ullum opus, divinæ voluntatis notam præferens, & speciatim à suis sibi moderatoribus DEI nomine injunctum illibenter suscipiat, & cum tædio, animique molestia exequatur. Sed si quid naturâ suâ molestum, incommodum, triste, ac genio repugnans, ab iis, qui personam DEI gerunt, sibi agendum præscribitur, debet illud non aliter, quàm si à DEO ipso præscriberetur, obviis ulnis amplecti, gestiens in sinu, & sibi gratulans, quòd toto actionis illius tempore cælesti suo Domino serviturus sit, quo nihil plùs amat, & cujus voluntatem exequi, occupationis genus existimat, comestationibus, ludis, venationibus, & quibuscunque aliis vitæ oblectamentis jucundius. Imò, quantò magis opus faciendum propensionibus suis adversatur, tantò majori cum gaudio ad illud se accingere, & versari in eo debet: cùm certus esse possit, nullum ibi locum, nullâsque agendi partes nativo instinctui esse. Ità profectò, mi Domine, en me paratissimum ad hoc, quod jussisti, exequendum, toto illud animo volo, & amplector, tanquam rem omnium, quas hoc tempore

possem velle, & facere optimam: neque cum ulla alia terrena occupatione delectabili, & splendida commutatum vellem. Fruantur profani homines delicatis suis animi remissionibus, curarumque avocamentis, & otii jucundè fallendi artibus; omnibus ego illis hoc opus antefero, chariùsque habeo, quòd in eo tibi gratificer, & obsequii aliquid præstem. Nempe hic unus est finis, cujus causâ vitæ usuram accepi, hoc meum in terris potissimum, maximique momenti est negotium, inò hæc præcipua mea delectatio, meumque suavissimum pabulum. *Cibus meus est, ut faciam voluntatem tuam. (Joa. c. 4.)* Tali, inquam, cum hilaritate amplecti quodvis opus debet, quod sui Præsidis vox, divinæ voluntatis interpretes sibi faciendum committit, cumque eadem manus illi admoveat, & cum eadem, si ejus absolutio plures dies, aut menses exigeret, quotidie ad illud prosequendum redire. Quòd si temporis progressu sancta hujusmodi alacritas frigescere inciperet, tædiùmque aliquod illius locò subire, & aviditas transeundi ad aliud quodpiam gratioris occupationis genus, studeat, quantum potest, ad pristinum fervorem eam instaurare: paratum se Domino offerens ad totum

tum vitæ suæ tempus , si ita ipsi libeat , in eodem illo ministerio exigendum , & in conspectu illius profitens , quemadmodum in actionibus suis omnibus nihil aliud pro fine ultimo habet , quàm divinam ipsius voluntatem ; sic eas omnes æquè charas sibi esse , neque ullam rationem offerri , cur unam magis optandam , & libentiùs exercendam putet , quàm alteram : nisi ubi esset certior potiùs in una , quàm in altera se ei placiturum : quemadmodum in illis est certior , quæ , quòd naturâ adversæ sint , amari , nisi ex motivo supernaturali nequeant. Ubi etiam duo habeo , quæ illi commendem : alterum , ut ad huiusmodi hilaritatem faciliùs excitandam , & fovendam in animo ; curet in exteriori quoque corporis habitu illius speciem præferre , quæ agit , vultu ad lætitiâ composito , & motu celeri , ac vivido , instar hominis , qui rei sibi gratæ operam navat. Alterum , ut , quando aliquid ei faciendum est , quod suo genio minùs arridet , nè illud differat , & post actiones alias naturali suæ propensione congruentiores rejiciat : sed contra potiùs , quoad consueta quotidianorum actuum distributio permittit , primum ei , tanquam peculiariter charo , & dilecto in temporis ordine locum assignet.

16. Nisi quòd ad modum operandi, qualem omnino DEUS vult, non satis est, cum hæctenus dicta voluntatis plenitudine, & alacritate operari, sed necesse habet præterea omni studio curare, nè in operibus suis vel minimum quid de summa, quam obtinere alioquin possunt, sive interiori, sive externa perfectione deficiat: non minori cum sedulitate, industria, & sollicitudine agens, quæ ex amore, & voluntate DEI agit, quam si in amplissimo quodam teatro universitatis totius oculos in se intentos videret, *spectaculum factus mundo, & Angelis, & hominibus*: imò juxta sensum Doctoris Angelici ità se totum cuilibet actioni suæ impendat, *quasi tota salus sua, & omnis laus DEI, & universitatis utilitas ex uno illo opere dependeret; quasi nunquam ad id opus reversurus, neque opus postmodum aliud facturum.* (Opusc. 62. de Div. Mor.)

17. Quòd si ad id rite præstandum institutionem magis particularem, & distinctam optaret, his regulis uti poterit. Primò studeat perficere, quidquid agit exterius, adjunctione illorum interiorum actuum, per quos coram DEO externa opera dignitatem nanciscuntur, & pretium: quales duo hæctenus commendati sunt, nempe DEUM pro fine
ope

operandi habere, deque sua in operando divinæ voluntatis executione lætari: non satis habens, supernaturalibus his ornamentis illius principia decorare, sed attentissimè etiam prospiciens, ut integra in eodem usque ad finem perdurent: nève ullo temporis tractu eorum locò subeat, aut cum illis misceatur, illorumque puritatem corrumpat, seu terreni alicujus finis ærygo, innasci sæpe solita operibus suapte naturâ jucundis, & ab homine ultro delectis; seu acedia, & torpor, unde coinquinari mos est opera minùs grata, & jussu alieno suscepta.

18. Secundò, præter hujusmodi perfectionem interiorem, ac moralem, quæque cunctis operibus convenit; aliam quoque unicuique suo operi conetur superaddere exteriorem, ac physicam: quæ pro operum diversitate diversa, atque in eo posita est, ut singula omnibus, quæ secundùm propriam suam speciem sibi debentur, partibus, ac numeris consent: unde, quisquis illa intuetur, justam habeat rationem dicendi, nihil ibi desiderari ad omnimodam absolutionem, elegantiamque, & concinnitatem posse. Id autem præstabit, si in quovis opere, quantum fas est, proprium, & particularem illius finem

nem

nem assequi curet; putà in cibatu refectio-
nem virium, in studio adeptionem ulterio-
ris doctrinæ: quem finem haud utique in pri-
ma prædictarum actionum consequeretur,
qui vel præ immodico abstinentiæ studio mi-
nùs plerumque cibi sumeret, quàm naturæ
opus fit; vel gulæ, atque abdomini serviens,
nimio se ingurgitaret, eoque delectabili po-
tius, quàm salubri alimento: quemadmo-
dum neque in secunda eum obtineret, qui stu-
diis operam daret, vel remisso, & dormitan-
ti animo, vel absque iusta methodo, explen-
dæque potius curiositatis, quàm solidi pro-
fectûs causâ. Advertendum est tamen, ità
hunc finem particularem, quæque in eo præ-
cipuè consistit, physicam operum perfectio-
nem quæri oportere, ut illius cura morali
eorundem perfectioni nè officiat. Quod
eveniret, si operans absolutè, & omnimo-
dè illum assequi vellet: cùm illius assecutio
non semper in nostra sit potestate, neque De-
us instrumenta ad eam necessaria semper sup-
peditare homini velit; quapropter hoc per-
fectionis physicæ genus diligentissimè qui-
dem, quoad ejus fieri potest, consecutandum
operanti est, sed diligentia prudenti, & tran-
quilla: ità ut in ea quærenda non utatur, nisi
ho-

honestissimis artibus; & si iis adhibitis, illud tamen ob aliarum conditionum necessariorum inopiam, non se posse assequi videt; arguat hinc, DEUM non aliam, quàm moralem perfectionem à se velle: eaque proinde contentus sit, tanquam ea, quæ una absolutè necessaria homini est, quàmque unam semper DEUS exigit, atque in promptu obviam, & parabilem esse omnibus voluit.

19. Tertiò, quemadmodum curæ esse illi debet, ut sua opera efficiat cum omni tam physica, quàm morali perfectione, cujus unumquodque est capax; sic in procinctu ea aggrediendi, pro utroque effectu consequendo, DEI auxilium imploret; auxilium exempli gratiâ in cibatu, ut & nutrimentum, quod sumet, non noxam, sed utilitatem corpori afferat; & modus, quo illud sumet, non damnosus, sed salubris animæ sit; auxilium in studiis, ut & scriptio, quam præ manibus habet, sibi ad votum succedat, hoc est juxta artis regulas, & suus circa eam labor sit, qualis DEI famulum decet, ad Christianæ nimirum perfectionis normam respondens. Et auxilium denique ad utrumque ex prædictis usibus in alio quovis opere. Nisi quòd perfectio moralis petenda est absolutè, & quanta esse

esse maxima potest; physica verò cum indifferentia, cùmque tacita conditione, si, & quantum obtinere ex majori gloria DEI sit.

20. Quartò, si plura instant agenda, caveat eorum tempora, & curas importuna anxietate confundere: neque præ nimia de actionibus secuturis solitudine properantiùs justò obeat, & necessaria attentione defraudet præsentem: sed cujuslibet rei cogitationem intempus, quo facienda erit, reservans, toto animo, iummâque cum quiete illi vacet, quam tunc habet præ manibus, velut rei, quam DEUS ab eo unam per id tempus requirit, & tanquam si post illam nihil præterea sibi agendum restaret. Quam in rem proderit, si intempestivâ, præposterâ actionum futurarum curâ stimulari sibi animû sentiens, observet, unde illa originem ducat. — Et si ex nimia timiditate, ac diffidentia oriri perspexerit, conetur tumultuantem sedare, partim animos sibi addendo, tanquam fat temporis habituro, ad ea omnia, quæ instant, quietè, maturèque absolvenda; partim secum reputando, sollicitas illas de rebus futuris cogitationes nihil sibi opis conferre, ut eas commodiùs suo tempore efficiat, sed eò solùm valere, ut inaniter perturbetur, & quæ

quæ tunc agit, minùs studiosè, attentèque agat. Ubi causam, radicemque illius esse deprehenderit inconsultam plura agendi, & temporis lucrandi aviditatem, comprimere hanc studeat, reminiscens, nostra opera pro pondere potius, quàm pro numero apud DEUM æstimari, & quemadmodum aureus numus vel unicus plurimis æreis pretio antecellit; sic opus sæpe unum eximio virtutis nisi superactum vel sexcentis tumultuariis, & parùm exactis præstare. Ubi tandem effectum illum esse agnoverit humanæ, & peculiaris propensionis ad aliquod ex operibus, quæ deinde est aggressurus, prius universale propositum suum instauret, nihil in quovis actu præter divinam voluntatem quærendi: considerans, si ita verè compositus animo sit, nullam prorsus causam se habere, cur inter actiones æqualiter à DEO volitas majori in unam, quàm in alteram studio feratur: ideòque par esse, ut, quemadmodum in ea, quam habet præ manibus, totum, ac plenissimum DEI placitum reperit, sic eidem totus, & plenissima cum voluptate animi vacet.

21. Quintò, inter externa ministeria ob-eunda, servare illud curet Ecclesiastici monitum (c. 31.) *In omnibus operibus tuis esto velox: stre-*

strenua cum agilitate illa exercens, gnavi, & fidelis servi instar, qui officia ab hero sibi injuncta exequi properat, quò plus nanciscatur temporis ad alia deinceps pro illius jussu exercenda. Quam in re tamen cavendum est, nè nimia exterior festinatio interiorum animi quietem, & cum DEO conjunctionem perturbet, nève impedimento sibi sit, quò minus debita cum perfectione opus suum exequatur: prout facilè eveniret, si, qui imbecillo corpore est, properantiùs in operando se urgeret, quàm vires suæ ferant: juxta communem usum loquendo, ætate, & robore integris fervens, ac strenua, senibus, ac valetudinariis moderata, & quieta agendi ratio magis convenit.

22. Sextò, dum orationi, aut divinæ rei vacat, duo specialiter, ceu maximè propria sacri illius ministerii, atque temporis curanda sibi esse noverit. Primò mentis attentionem ad DEUM, utpote quæ tantò in his, quàm in aliis profanis actionibus enixiori studio indiget, quantò in his, quàm in illis & magis necessarium, & minus facilè est eam fixam, immotamque servare. Secundò exteriorem reverentiam, congressu, affatùque præsentis DEI dignam: cujus specimen ap-
pa-

parere debet tum in capite, & oculis, nequaquam huc illuc se leviter circumagentibus, sed in humum dejectis, vel in cælum erectis; tum in manibus, brachiisque vel expansis, vel supplicum, & adorantium more ante pectus conjunctis; tum denique in totius corporis situ, vel genibus nixi, vel stantis, vel supra pavimentum humiliter provoluti. Quanquam in aliis itè quibusvis actionibus, & diei partibus debet amans DEI servus, quique illum assiduè præsentem intuetur, ex cælestis Domini sui reverentia humilem quamdam, sed juxtà hilarem in toto exteriori habitu corporis modestiam præferre, quæ & circumstantes pio rerum divinarum sensu afficiat, & ipsi quoque adjumento sint ad intimiorem cum DEO conjunctionem.

23. Septimò, stabilem, quantum fieri potest, & eundem semper in operando, vivendoque ordinem fervet: quotidianas suas exercitationes haudquaquam modò hoc, modò illo tempore obiens, neque easdem jam brevius contrahens, jam diutius extendens, prout cerebrosa, & nunquam non varia genii indoles suadet: sed singulas potiùs eadem semper diei parte, & per idem semper temporis spatium: prout certo consilio, & ma-

tura rei deliberatione præmissa semel in perpetuum statuerit. Adeò ut quilibet subsequentium dierum, spectato actionum inter se, horarúmque connexionem, quàm simillima dici possit præcedentium imago, & ad cognoscendum, quales eæ sint, sufficiat vel unum ex iis vidisse.

24. Atque hæc dicta sint universim circa perfectissimam, hoc est divinæ voluntati quàm maximè consentaneam, externa quævis opera faciendi rationem. Nam ire per singula, & quinam huic, quique illi modus conveniat, speciatim distinguere, præterquam quòd prolixa admodum tractatio esset; occupata jam pridem est ab Alphonso Janotto, in libro, cui titulus: *Præxes spirituales*; ad quem propterea peculiarium ejusmodi institutionum cupidos mittimus.

CAPUT IV.

De impedimentis, quæ prædictam vivendi rationem sectantibus se objiciunt: & primò de illo, quod ab hominibus provenit.

Pulcherrima procul dubio, efficaciæque ad rapiendos in sui amorem, quicumque eam contempletur, idea est, atque imago vitæ prorsus divinæ, quam præcedentibus capitibus expressimus. Sed nec pauca, nec levia sunt impedimenta, quæ illius perfectioni, & stabilitati partim ab hominibus, partim ab externis occupationibus, partim à corporis invaletudine objici solent; de quibus juxta ordinem modò dictum pergemus agere: ut rite prævisa, minùs dein facessant negotii, & commodiùs seu è medio removeri, seu superari queant.

2. Et ad homines primùm quod attinet, nemo est, quin experiatur, quantum à quietâ cum DEO conjunctione avocet, quotque quotidie imperfectionum materiam suppeditet eorum convictus: cum in causa sit, ut vel plus æquo illos amet, & redamari ab iis

studeat : vel eorum judiciis nimium deferat ,
 pro eximia forte habens in pretio apud eos
 esse , próque ingenti contrà calamitate ab iis
 despici : vel pro eo ut mentem occupet circa
 suos in vita spiritali progressus , de illorum
 dictis , factis , moribus , atque eventibus co-
 gitet : vel tempus , quod in sacris studiis , &
 rerum divinarum meditatione collocare uti-
 liter poterat , otiosè cum iis confabulando , &
 garriendo absumat. Effectus enimvero , qui
 neque conjungi cum vita usquequaque divi-
 na possunt , neque omnino vitari , nisi quis
 aut eorum occasionem defugiat , in loca so-
 la , & avia , cum Paulis , Macariis , sanctif-
 que aliis eremi cultoribus , ab omni hominum
 consuetudine , aspectu , & notitia secedens ,
 aut altissima DEI æstimatione imbutus , eum-
 que assidue præsentem circumferens , morta-
 les , inter quos agit , *coram eo* , præque illius in-
 finitate sic intueatur , *quasi non sint* , hoc est si-
 nè ullo propemodum nativi eorum nihili
 sensu. Quod est in mediis hominum turbis
 non aliter , quàm desertis in locis vivere , &
 magnarum urbium frequentia vacuum sibi
 solitudinem facere , illorum instar principum ,
 qui juxta Jobum , (c. 3.) *ædificant sibi solitu-
 dines*. Atque huic posteriori viæ nos
 in-

insistemus, demonstrantes nimirum, quoniam pacto quilibet servus DEI possit nihilo minus tota illi mente, totoque animo conjunctus inter homines degere, quam si ferarum tantummodo socius, in deserto aliquo scopulo, vel remotissimis Ægypti solitudinibus viveret.

3. Nè igitur ab hominibus, in quorum medio vitam agit, aliquid spiritualis noxæ contrahat; cavendum primò illi est, nè eorum quemquam inordinato, & sensibili amore afficiatur, ita ut assiduè de illo cogitet, vel brevem illius absentiam iniquo animo ferat, de quibuslibet ejus malis præter modum contristetur, majorémque justo ferat curam, ei in omnibus gratificandi, & nullam offensionis ansam præbendi: pro certo habens, si aliquem det in suo animo terrenis ejusmodi affectibus locum, nedum impossibile sibi futurum DEO penitè adhærere, sed magnum etiam impendere discrimen, nè ad ipsum graviter offendendum eorundem vi rapiatur: prout Adami, & Salomonis exempla testantur, qui, nè uxoribus nimis temere amatis displicerent, induci se passi sunt, hic ad falforum numinum cultum, ille ad glutendam in vetiti pomi esu suam unà, & totius poste-

ritatis suæ mortem. Et quoniam tali amore eos prosequi inprimis solemus, qui vel extranei nostri sunt, vel natalium splendore, formæ elegantia, indolis suavitate, similibusque aliis naturæ dotibus commendantur, ideo advertere specialiter debet, nè id genus personas ob prædicta decora amet; sed ob eas potius communis charitatis rationes, unde ad quoscunque alios mortales amandos impellitur: neque aliter illas amet, quam personas, nullo naturali merito amabiles, barbaras, deformes, plebejas, suoque à sensu, & ingenio abhorrentes, amare DEI causâ consueverit. Adeò ut quemadmodum de his extra locum, & tempus non cogitat, neque aut eorum præsentiam cupidè ambit; aut de adversis eorum casibus plùs justo angitur, aut si religiosæ militiæ nomen dedit, profanis eorum negotiis se implicat; aut veretur peccantes arguere, & si quid minùs justè flagitent, iis denegare; simili modo, & affectu æquè libero, sui potente, moderato, & rationabili erga illas se gerat; nisi quòd, ut certior sit, omnino divinum, & finè ulla terrenæ fæcis mistura amorem suum esse, debet, veluti erga se ipsum, sic erga personas sibi naturaliter gratas severitate aliqua uti, qua

ca.

cæteroqui erga alias diversæ conditionis nullo pacto uteretur: minùs videlicet de terrenis earum negotiis cogitans: rariùs, & sinè peculiaris benevolentix significatione cum iis agens, & charitatem ipsis debitam sancto illo temperans odio, quod adversùs personas ejusmodi à quibuslibet Evangelicæ doctrinæ alumnis DEI Filius requirit, disertè apud S. Lucam pronuntians: *Qui non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.* (c. 14.)

4. Neque minùs noxæ afferret, si cuperet simili, hoc est naturali, & humano affectu ipse ab aliis amari; talis siquidem alienæ benevolentix appetitus, præter divisionem animæ, non valituræ jam uni se DEO totam impendere, posset illum facilè, sive ut vicem aliquam amantibus referat, sive nè eorum erga se amorem restinguat, ad iis etiã contra fas obsequendum impellere: adeò ut nedum multa plurimùm cæteroquin DEO placitura prætermitteret, sed nonnulla etiam ipsi aperte injuriosa patraret: Pontii Pilati instar, qui, nè Cæsaris amicitia excideret, DEI Filium, ipsammet nimirum innocentiam, crucis supplicio per summum nefas damnavit. Nè igitur

tur visco tam fallaci, & pernicioso implicetur, providendum perquam sedulò ei est, nè ab ullo hominum, nisi promiscua, & supernaturali charitate amari velit: nève aliquem propensius erga se affici videns, de peculiari illo ejus affectu gaudeat, mutuæque benevolentiae significationibus fovere illum curet; sed oderit potius, atque horreat, quasi prætentum libertati suæ laqueum, omnésque industrias, & artes adhibeat, quæ extinguendo illi sufficiant; quales esse possunt, nullum promere indicium, unde illum sibi gratum accidere, imò vel animadversum, cognitumve esse arguatur: conversationem ità se amantis, quantum citra inurbanitatis notam fieri potest, vitet: & quoties cum eo agit, verbis utatur communibus, imò etiam frigidioribus, quàm quæ usurpare in aliorum congressibus solet: palàm ei faciat occultos suos defectus, earumque dotium tenuitatem, quarum causâ se amari ab eo videt: liberè demùm, securèque cum eo agat, neque ullo ipsius trilitiæ, aut offensionis metu absterreatur, quin, quæ vera sunt, esto auditu minùs grata, ei candidè aperiat; quin eum prætermissi aliqua in re officii fidenter admoneat, & illius votis, & studiis, si fortè minùs recta sint, intr-

trepidè obfistat. Hujus libertatis insigne illi exemplum potest esse sanctissimus Domini Præcursor, Joannes Baptista: qui licet Herodes plurimum sibi deferret, inque multis obtemperaret; nullo tamen seu respondendi benevolentia ab eo sibi exhibitæ, sive ejusdem conservandæ, seu cavendi, nè illius contra se iracundiam provocaret, humano respectu impediri unquam passus se est, quo minùs constanti ausu inculcare ipsi pergeret, severum, disertumque illud: *Non licet tibi*, quo cæteroqui sat noverat delicatis, & superbis illius auribus nihil posse ingratus accidere.

5. Similis, & similibus de causis conveniens cura est, quam insuper debet suscipere, proferendi ab anima cupiditatem præclaræ existimationis, & famæ apud homines: utpote affectum, & divini amoris puritati quàm maximè adversum, & tam altè cæteroqui à natura homini insitum, ut quovis penè temporis puncto alii, aliique illius motus in voluntate excitentur, nec minùs ad eos præcavendos, quàm perfecta virtute penitus comprimendos perpetuâ vigilantia opus est. Ut verò utrumque meliùs præstet, utile erit, primò inter matutinam orationem firmum

in animo, & universale decretum concipere, nullum voluntariè admittendi humanæ æstimationis, gloriæque appetitum: propositis sibi, & rite perpensis tum impedimentis, quæ indè sibi provenirent ad perfectam conjunctionem cum DEO; tum indignissimis contumeliis, & probris, quibus DEI Filius affici voluit, ut suo nos exemplo ad humani honoris neglectum, ac fugam induceret; tum nullo vero, ac solido fructu, quem ex quibuscunque hominum plausibus vel in præfenti sæculo, vel in futura æternitate possit percipere. Secundò, post decretum modò dictum, solerti animadversione prævideat, ubinam illo die aliqua titillari queat humanæ laudis cupiditate, & dulcedine, contraque blandas id genus aggressiones opportunè animum muniat. Tertiò, quoties è conclave ad conspectum, & commercia hominum prodit, idem illud decretum, eandemque illam animi præparationem instauret, providè sibi cavens, ceu qui in regione suspecta, & hostium insidiis exposita ambulat. Quarto, studiosè, & sollicitè occultet, quæcunque conciliare apud alios ei possunt ingenii, doctrinæ, virtutisve famam: clam, dissimulanteque, quantum potest, suos religionis, chari-

ritatis, mortificationis, & humilitatis actus exercens: neque illa se decipi dolosa spe finat, quòd nempe, licèt talia ab hominibus advertantur, séque in altiori æstimatione apud eos ponant, integrum nihilominus ab hujus delectatione conservaturus animum fit. Quintò, eadem de causa nullum, sive in loquendo, sive in gradiendo, sive aliis in gestibus authoritatis specimen præferat, tanquam si venerabilis persona esset, primarúmque partium, & *non sicut cæteri hominum*: sed cum omni potiùs submissione inter alios verferetur, quasi homuncio gregarius, minimíque pretii, & omnium postremus. Sextò, in familiari consuetudine nunquam de se, & suis rebus loquatur, neque occasionem ulli præbeat honorificè de iisdem loquendi. Quòd si aliquis ultro ipsum, aut aliquid rerum ipsius commendare institueret, nè illo sermone delectetur; eúmque progredi finat, sed studeat aliorum deflectere: vel si adverteret, falsò se, & supra modum in re quapiam laudari; admoneat sui erroris laudantem, serio illi vultu, & sincera confessione eos comendatæ rei defectus aperiens, quorum ignorantio in causa est, ut eum magni faciat. Septimò, dictionem publicè recitandam, aut
li-

librum typis imprimendum scribens, vel ad simile aliud ingenii, doctrinæque specimen exhibendum se præparans, sollicitè attendat, nè plausuum expectatio, quos referre indè potest, vel secundaria sibi sit præsentis actionis suæ causa: identidem profitendo non suam in illo labore, sed unius DEI gloriam se quærere. Octavò, nè ullo præcipuè otii, & cessationis tempore, intentos in se oculos habeat, laudésque olim sibi impertitas, aut eximiam opinionem, quam possint de se alii in animo gerere, tacitis cogitationibus revolvat: sed ab illecebrosis his imaginibus, simul atque se objecerint, mentem avertat, nullo sibi vel brevissimo venenatæ earum dulcedinis gustu permissio.

6. Quemadmodum porrò volens totus DEI esse, hominum æstimationem, & laudem non quærere; sic neque eorundem contemptum, ac vituperationem debet metuere. Talis quippe timor, animum subiens, omnem indè confestim libertatem, quietem, ac simplicitatem extrudit: infinitis illum contrà perturbationibus, anxietatibus, & curis replendo, tàmque misere alienis subjiciendo judiciis, ut horum respectu, *non, quod vult bonum, agat, sed, quod odit malum, faciat*: neque

que solùm minus malum sui contemptu apud homines divinæ gratiæ jacturam existimet ; sed vitandi illius causâ nîl insuper dubitet , (quod cæteroqui incredibile videretur portentum) vel ipsi sempiternæ suæ salutis nuntium remittere , volénsque ultro , ac sciens in tartarum ruere : ùt à pluribus fieri toties videmus , qui in singulari certamine lethali- ter faucii , malunt moriendo inexplati ab hoc scelere , æternis damnari inferorum suppliciis , quàm deprecando ab adversario vitam , ignavi , & meticulosi animi infamiam apud vulgus subire. Tanta est humanorum respectuum in animas , quæ iis serviunt , tyrannis , tantàmque ad ultima quæque illas scelera , & exitia obtorto quasi collo pertrahendi vim habet. *Est , qui perdet animam suam præ confusione. (Eccli. c. 20.)*

7. Nihil igitur diligentiæ , & laboris o- mittendum servo DEI est , ut pestem tam noxiam radicitus ex animo evellat ; sed quinque his apprime utendum præsidiis , quæ illi tanquam maximè ad finem profutura sub- jicio. Primum est , frequenti consideratio- ne menti insculpere , quàm non modò æter- nis animæ rationibus inimicum , sed suapte etiam naturâ vile , ac miserum sit , ab alienis
ju-

judiciis in agendo pendere. Cùm, qui ità comparatus animo est, omni penitùs libertate se abdicet, neque uni duntaxat, vel alteri, sed tot Dominis servum addicat, quot sunt, quibus probari studet: juxta illorum potiùs ingenia, atque sensus, quàm secundùm propensionem, & voluntatem suam vivens: neque audens quidquam facere, quod displicere illis possit, quantumcunque sibi volupe, & commodum sit; sed vel penitùs illud prætermittens, vel non nisi furtim, timidèque, & procul arbitris faciens: imò eadem dissimulatione potiorem affectuum suorum partem intrà animum premens, anxieque se ipsum observans, nè quid imprudens agat, vel dicat, quod aliis occasionem aspernandi, irridendive se præbeat: singulos demum hominum servili cum submissione, reverentia, & timore intuens, quasi in potestate eorum sit, ut miserum, vel felicem se reddant, nihilque propterea toto die aut sollicitiùs devitans, quàm ab eorum ullo improbari, aut enixiùs contendens, quàm omnibus iis satisfacere. Quod tam inquietæ, abjectæque servitutis genus si accuratè perpendat, fieri non poterit, quin ejus fastidio, & generosa indignatione commotus, in has voces erumpat:

pat:

pat: & quam tandem isthæc judicia, & dicta hominũ nocendi vim habent, ut à quoquam mereantur timeri? Sarissæne sunt, quæ transfodiant: acinaces, qui trucident: bombardæ, quæ discerpant: fulmina, quæ in cineres redigant? Imò nihil aliud, quàm inane phantasma, in alieno capite effictum, & quàm vocis evanidæ sonus, ex alieno ore in ventum erumpens; & dignum factu ego duxerim, præ larvarum tam futilium formidine libertati meæ nuntium remittere, quotquot in terra hominibus degunt voluntariam servitutum servire, & cujusvis alterius arbitrato potius, quàm meo vitam transfigere: idque nedum finè ullo incremento, sed & maxima cum meritorum diminutione apud DEUM? Nequaquam profectò: apage à me tanta vecordia; ex divinæ quidem charitatis impulsu circa multa morem proximis geram, pro diversa eorum voluntate alia agens, alia omitens; ex humano verò, & servili eorum æstimationis, gratiæque respectu nedum facere, quod displiceat, aut omittere, quod placeat DEO, sed vel digitum movere, imbecilli, & humilis animi specimen rebor.

8. Secundum præsidii magis practici generis in eo consistit, ut juxta prædictum Christiania-

stianæ magnanimitatis instinctum, nè quemquam ex hominibus præter modum vereatur, esto ille Dominus, famulus, regali dignitate conspicuus, aut plebeji loci, atque ordinis sit: nève idcirco, si quando agendum sibi cum eo est; minùs liber ab omni anxietate, minùsque ad retinendam tunc DEI memoriam idoneus illi adstet; quàm si infimo cuivis mortalium adstaret: aut illum alloquens, præ nimia trepidatione, & confusione animi hæsitet, séque impediat, sed quæ dici opus est, tam libero spiritu, tam constanti voce, tam sedata oratione, tamque securo, & præsentē sibi animo in medium expromat, quàm si cum aliquo contubernali suo ageret: recogitans secum, si anxia, & servili formidine constringi sibi animum experiretur; eum, cujus præsentiam sic metuit, quantumcunque adventitia, & externa dignitate communem supra modum emineat; hominem esse, ex eodem, quo ipse luto effictum, nihilóque ac ipse minùs fragilem, imbecillum, mortalem, periculis peccandi obnoxium, æternæ salutis incertum, plurimarum rerum indigentem, sexcentis casibus, atque ærumnis expositum, & si cum DEO componatur, quovis despectiorem vermiculo: neque talem

lem & ità observandum, ut peculiaris veneratio, quæ illi cæteroquin debetur, interiori nostri animi tranquillitatem, & cum Deo conjunctionem perturbet. Ad hujus verò libertatis consuetudinem sibi parandam utile in primis ei fuerit, si minus sensibili personæ alicujus reverentia se affici naturaliter sentiens, illius congressum non refugiat; sed amet potius, & quærat; talis siquidem timoris natura est, ut non tam declinatione, quàm aggressionem objectorum terribilium vincatur. Imò inter hæc, cùmque his ultro, & frequenter versari unica est vincendi, ac penitus profligandi illius ratio: cùm rerum formidatarum fuga timoris quidem sensum in præsens auferat, intimam verò vim, habitumque, & quasi radicem potius corroboret.

9. Tertium, ut, cùm habenda brevè concio, vel publicum aliud specimen dandum erit, nulla, quoad ejus fieri potest, theatri, in quod proditurus est, & imminentis actûs trepida solitudine inquietari se sinat: nec deinde, cùm actu illo jam fungitur; ordinariam interioris sui statûs æquitatem, & constantiam ullo pacto immutet, aut minuat; sed in totius circumfusi, séque unum intuentis populi medio, tam illo superior, & potens

H

sui

sui perstet, quàm si ad confertam rusticorum multitudinem, vel solius exercitationis gratiâ, in vacuo peroraret deserto. Utpote qui DEUM ubique præsentem sibi habens, nunquam nisi unâ cum eo homines spectat, nè proinde tanquam alios, quàm quales apparere coram eo possunt, formicis nimirum, aut vermiculis similes.

10. Quartum, ut in agendo pacata, & hilari cum simplicitate se gerat, uni tantum sibi, ac DEO attendens, nihilque interim curæ habens, quidnam cogitaturi, vel dicturi de se homines sint: neque ullis dissimulationibus; & responsis ambiguis ad suas res obtegendas utatur, aut quidquam furtivè, & clandestinè agat, metuens ab aliis videri: aut aliter solus, aliterque coram arbitris agat, & superveniente aliquo gravi, præsertim viro, ullam rem, quam prius faciebat, prosequi omitterat: esto res minùs decora in speciem sit, quique faciendæ illius causas ignorant, facile moveri ad eum improbandum, & pristinam de illius virtute opinionem minuendam possint: sed perinde illi sit publicè, ac secretò operari, quemadmodum perinde est in hac, atque illa æstimatione apud homines esse. Imò, si ingenii plus nimio suspiciosi, ac timidi

di foret (quales nonnullos videre est, qui actiones etiam ordinarias post siparium, & ubi nullius oculos testes habeant, exequi amant, neque ullam rerum suarum emanare ad aliorum notitiam vellent) si ita, inquam, factus naturâ esset, optimum factu erit, ut ad pravam hanc timiditatem corrigendam contraria prorsus ratione, quidquid rerum agit, curet in propatulo agere, & præsertim coram iis, quorum oculos specialius veretur; exceptis tamen actionibus, quæ vel more, institutóque communi secretum requirunt, nec decenter obiri, nisi coram personis admodum familiaribus queunt, vel pusillis, & iustas earum causas ignorantibus offensionem crearent. At utrisque in circumstantiis, & coram personis prædictis supersedendum seruo DEI erit, non quidem ex naturali propriæ suæ æstimationis, sed ex superiori alienæ utilitatis, & legitimi, ac solemnisi decori respectu. Imò, si actiones tales nequaquam necessariæ essent, sed ad majorem solummodo aliquam commoditatem spectarent, auctor ipsi essem, ut ab iis penitus abstineret: ut nimirum hoc pacto consuesceret, non aliter, quoad fieri potest, solus, quàm inter homines vivere, minúsque de horum præsentia

cogitare, utpote in qua nihil vitandum est, quod vitare etiam extra ipsam non soleat.

II. Sed rogabit hic quispiam: quid, si aliquis solitus in secreto vitiosè operari, puta intemperanter comedere, coram aliis ab illa intemperantia abstineat, vel certum mortificationis, aut charitatis actum, ad quem minimè per se ipsum propendet, quia tamen à plerisque suorum contubernaliū exerceri videt, ipse quoque unà cum iisdem exerceat; num dicendus is est operari serviliter, & adversùs Christianæ libertatis, ac simplicitatis rationem hic propositam? Respondeo, quod ad primum ex prædictis casibus pertinet, culpam omnem, ceu secretò, sic publicè cavendam prorsus homini esse: eūque, qui secretò patrare illam solitus, ab ea publicè abstinere, fieri non posse, ut ratione hujus abstinentiæ perperam, contráque ullam virtutem agat; sed fieri solummodo id posse ratione causæ, à qua impellitur, si hæc alicui virtuti adversetur. Jam verò dupliciter impelli aliquis potest, ad cavendas coram aliis secretioris vitæ suæ culpas: primò, quia videt, illas sibi probro, & dedecori, si palàm committantur, futuras, ac propterea ex ignominia hujus metu, pristinam cæteroqui pravita-

tis

tis suæ voluntatem retinens, ab ea in propatulo abstinet, hac ratione impelli, Pharisaicum procul dubio est, animique libertati, & Christianæ simplicitati contrarium. Secundò ad idem moveri quis potest, quatenus metu dedecoris, quo consuetum suum facinus puniendum esse videt, nativam illius turpitudinem sensibilius agnoscit, reique ideo tam probrosæ abominationem, & pudorem concipiens, eam cavere prout talem, & quidem non ibi tantum, sed ubique (quia ubique talem futuram) decernit. Qui, licet ex aliorum præsentia vitiosi sui moris corrigendi occasionem sumat; cum tamen non ultra illum amet; sed deformitatis suæ causâ oderit; à nemine argui mentis parum sinceræ, & ferviliter obnoxii aliorum judiciis animi potest. Nec dissimilis est ad alterum casum responsio: vel enim quispiam inducitur ad faciendam unà cum aliis rem honestam, quam cæteroqui sua sponte, & solus non faceret, quia timet, nè illam omittens appareat, qualis revera est, minùs aliis ad virtutis exercitia propensus, excusari à simulatione, & hypocrisis nequit; vel ideo potius inducitur, quia in exempli alieni luce honestatem rei clariùs perspicit, satisque hoc unum illi est, ut eam ve-

lit, atque agendam suscipiat; & ità operari nihil habet simplicitati laudatæ contrarium: utpote quæ id solùm præcipit, nè quid à nobis omittatur, aut fiat ex eorum timore, quæ alioquin de nobis sentire, & loqui possent, sed in quavis re volenda, aut nolenda meram DEI unius approbationem spectemus.

12. Superest tantummodo, ut ex occasione hujus posterioris casûs studeamus DEI famulum à servitute immunem tueri, in quam possent illum conjicere non judicia duntaxat, sed recta etiam aliorum exempla: rationem aliquam statuendo, qua uti possit, cùm ab uno vel pluribus, vel plerisque suorum sodalium extraordinarium quodpiam exerceri videt opus virtutis: incertusque animi hæret, num convenientius sibi sit eos imitari: cùm ex una parte se impelli ad id sentiat, ex altera verò formidet, nè interiores illi impulsus ab æmulatione potius, vel humano alio respectu, quàm à puro DEI amore proveniant: præsertim quando ab aliquo prædictorum sodalium ad ejusdem exercitationis consortium nominatim, disertèque invitatur. Ut igitur quàm certissimum memorata inter dubia, recti, & prudentis consilii callem insistat, notanda sunt discrimina impulsu.

suum, quibus hinc divinus, humanusque inde spiritus ad alienæ imitationem virtutis urgere animos solent, & præsertim hæc quatuor. Primum, quod impulsus divini, quamvis per alieni operis occasionem animo immittantur, à peculiari tamen ejus authore avocare mentem hominis solent: efficiendo, ut solam operis per se ipsum sumpti honestatem consideret, ab eaque sola moveatur, tanquam si nullum aliunde illius præcessisset exemplum: ac proinde, dum eam postmodo simili opere exprimit, dici veriùs potest agere, quod alter rectè egit, quàm alterum rectè agendo imitari. Secundum, quod iidem nulla animum inquietudine, & anxietate perturbent, neque cor violenter restringant, sed leniter potiùs dilatant. Tertium, quod suavi quadam efficacitate incitare voluntatem soleant ad opus non modò decernendum, verùm etiam amandum, sinè ulla hæsitacionis, displicentiæque, aut alterius contrarii affectûs mistura: adeò ut animus, ut libenter iis obsequitur: sic gaudeat de alieno exemplo, quod occasionem iis præbuit. Quartum, quod urgeant ad facienda, quæ ab aliis laudabiliter fiunt, non tamen protinus, & simul cum eis, sed indifferenter, liberèque, vel

tunc, & mox, vel opportuniori alio tempore, & loco: neque ad eadem omnino facienda opera, quæ ab aliis cernuntur fieri, sed vel ad illa, vel ad alia, æqualis in eodem genere meriti, ac pretii, quamvis secundum speciem diversa. Cum è contrario impulsus ab humano spiritu immitti, totam mentem in prævio aliorum opere, atque exemplo defigant, ab eoque, prout alienum potius, quam prout honestum est, stimulandi vim capiant: neque ferè unquam finè inquietudine, & perturbatione animi esse consueverint, & si eorum vi ad imitationem boni operis homo inducitur, non tamen illud vult gaudens, atque alacer, sed quasi coactus, ægréque ferens, & penè irascens, quòd alter strenuè coram se agendo, odiosam sibi imposuerit necessitatem, sive illius imitandi virtutem, sive illi se imparem virtute exhibendi: neque ullam demum circa locum, tempus, ac speciem imitationis libertatem relinquunt, sed ad idem omnino opus, & eodem prorsus tempore, & loco, quo ab aliis fit, faciendum præcisa vi urgeant. Ex quorum discriminum observatione si perspiciat, utriusnam generis interior instinctus sit, & si verè divinum esse illum cernet, hoc est liberum, tranquillum, suavem,

vem, dubitari minimè potest, quin congruentius rationi acturus sit, illi obsequendo. Sin autem contrarias spiritûs humani qualitates, & notas in eo deprehendet, tunc author illi essem, ut turbulentam, & tyrannicam illius vim animosè repelleret, dicens intrà se: quamvis hoc opus excellentis meriti sit, & ego in aliis circumstantiis illud faciens, permagnam à DEO gratiam inirem; ratione tamen habita inquietudinis, violentiæque, qua ad illud hîc impelli me sentio, & cui nunc morem gerendo, subjectior in futurum evaderem, justissimas habeo causas credendi, gratius DEO me facturum, si in præsens eo supersedeam. Addo nihilominus, quemadmodum ad fartam tectam sui animi libertatem tuendam, prudenter missam tunc faciet alienæ imitationem virtutis, sic nè oblatam cumulandi amplioris meriti occasionem præterire vacuam sinat, sapientis consilii fore, ut deinde, postquam præsens animi agitatio resederit, illud idem, vel aliud in eodem genere æquivalens virtutis opus faciat privatim, & ubi nullum ex sociis illo priùs functis testem habeat: hoc est ubi nullus sit turbulentis humani spiritûs impulsibus locus. Atque hæc consultissima mihi quidem

videtur ratio, præclara aliorum exempla imitandi: imitandi illa scilicet vel in eadem, vel in alterius speciei diversæ materia: prout præsentis circumstantiæ opportunius factu esse persuaserint. Ratio sanè quavis alia expeditior, tutior, quietior, & secundum quam nullum est tam extraordinarium virtutis facinus, quod quilibet citra omne immoderationis, seu alterius vitii, & detrimenti periculum imitari nequeat.

13. Ultimum ex quinque supra memoratis præfidiis, à quo & reliqua omnia majorem vim accipiunt, sed quod unum per se satis foret, ad animum hominis ab omni penitùs alienorum judiciorum seruitute eximendum, fuerit, juxta Christianæ humilitatis instinctum, quàm maximam apud quosvis homines, & quavis in re contemptum expetere, non secùs ac humanæ gloriæ amatores quàm amplissimam sui existimationem ab omnibus, & in omni seu nobilitatis, seu dotium naturalium, seu doctrinæ, seu virtutis genere expetunt. Qui enim hoc præsidio utetur, (neque ullus, qui velit totus DEI esse, non uti illo debet) palàm est, quàm sui potens, & humanis respectibus superior futurus sit, quantaque cum securitate, & altitudi-

dine animi despecturus duo illa adeò formidata in terris phantasmata: quid de me dicitur? quid de me cogitabitur?

14. Duo adhuc restant animi mala, neque illa quidem seu parùm frequentia, seu leviter noxia, quorum nobis occasionem, & materiam conversatio inter homines suggerit: supervacanea nempe eorum rebus mentis attentio, vanaque, & intemperans cum eisdem locutio. Mala, dixi, nec parùm frequentia, nec leviter noxia. Si enim eorum intueamur frequentiam, quàm paucos, non dicam in laxiore sæculi vita, sed in religiosis etiam claustris reperire est, adeò vel collectæ in DEUM mentis, quin hæc sæpe otiosis rerum alienarum cogitationibus ab eo distrahatur, vel amantes silentii, quin multum quotidie temporis inaniter confabulando absumant. Si porrò gravitatem libeat perpendere, nemo non facilè videt, quot profanis speciebus, & inordinatis affectibus curiosa rerum ad alios pertinentium consideratio animum repleat, quàmque eundem importunis his turbis quietæ cum DEO conjunctioni inhabilem reddat. Et nemo itèm non experitur, quot culparum sibi occasionem otiosa cum hominibus fermocinatio suppeditet, quan-

quantum valeat, ad refrigerandum in suo animo charitatis ardorem, & pios divinarum rerum sensus delendos: quantoque ab ea semper exeat deterior, minus nempe idoneus ad spiritualis vitæ exercitia, minus ab humanis respectibus liber, minus fortis contra rerum sensibilibus illecebras, talis denique, ut profiteri de se queat illud Thomæ Kempensis: *Quoties inter homines fui, minor homo redii.* (L. 1. c. 20.)

15. Videndum ergo est, quonam pacto DEI servus commorari inter homines possit, ab ejusmodi malis innoxius. Et quantum ad supervacuum rerum alienarum curiositatem, ut eam penitus ab animo excludat, tria hæc illi monita servare opus fuerit. Primum, nè unquam oculos vertat, visurus, quisnam hic, vel ille sit, & quid rerum interim agat. Secundum, nè ullius hominis facta, & eventus alieno ex relatu curet cognoscere. Tertium, nè tacita secum mente agitet, quid ullus hominum seu olim fecerit, seu nunc faciat, seu facturum in posterum videatur, quique casus sive illi hæcenus contigerint, seu possint deinceps contingere: nisi quando ex charitatis instinctu, & sui muneris ratione tale aliquid cognoscendum, illiusque

que curam, & cogitationem suscipiendam putaret, vivens cæteroqui perinde, ac si nemo præter ipsum, & DEUM in mundo esset: vel tanquam si visu, auditu, memoria, sensuque omni aliarum à se, & DEO rerum careret. Sed præcipuè ita cæcum, surdum, impotemque sentiendi se exhibens, quantum ad eos hominum actus, qui excitare in animo suo possent seu inanis gloriæ affectus, veluti honorifica de se, ac suis rebus eorum judicia, seu indignationem, & iram, prout illatæ ab iisdem sibi injuriæ, seu vanam rerum terrenarum æstimationem, quemadmodum aulica negotia, & ferventium inter magnos Reges bellorum eventus. Quæ objecta nihilo minus à sanctitate animæ DEO penitus sacræ abhorrentia ipsi debent videri, quàm tribuli, urticæque à regalium hortorum elegantia, & amœnitate abhorreant; ut proinde, quemadmodum culturæ horum præfectus magno sibi verteret crimini, squalida, & exosa illa germina, non dicam ibi ultro conferere, sed & sponte enata, non illicet, atque è solo prodierint, extirpare; sic & ipse non levi dignum pœna se existimet, si vel ad momentum temporis hæreret in anima sua passus fuerit, nedum studiosè ibi colligat hæc tam noxias, & per-

perfectiōni suæ repugnantes terrenarum rerum imagines.

16. Nec minori debet cura prospicere, ut à profanis, inutilibusque colloquiis linguã cohibeat: pro certissimo habens, nunquã se, quoad supervacuã hominum consuetudini deditus fuerit, ad eximiam, intimãque perventurum conjunctionem cum DEO. Vel enim in religioso aliquo cœtu, vel privatim in sæculo Christianæ perfectiōni operam navat. Si in sæculo, hoc est *in medio nationis prave, & perverse*, ita vivere studeat, prout grassante pestilentia in locis eã infectis vivendimos est, procul nempe à promiscuis hominum turbis: quod temporis à necessariis occupationibus superest, vel cum DEO, vel cum DEI famulis transigens: at nunquam cum iis, qui fluxarum rerum admiratione, & cupidine occupati, uti totum in terris defossum cor habent, sic (quando etiam ab obscœnis sermonibus abstinent) non nisi de terrenis divitiarum, atque honorum proventibus loqui novêre. Horum quippe, non aliter, quàm pestifera lue laborantium, commercia vitare penitùs debet: aut si aliquando id non liceat, saltèm prospicere, nè ullum ex pravis eorum dictis, sensibusque approbet,

bet, quin imò ut aliquam semper DEI, & rerum terrenarum mentionem vel profani argumenti sermonibus pro re nata intermisceat: quò nimirum ii potius cum profectu, & meliores indè abeant, quàm ipse cum damno, & deterior.

17. Sin autem in religioso cœtu agit, ubi statâ aliqua diei horâ, putâ à prandio, atque cœna fratres in unum convenire, ad animos mutua fermocinatione relaxandos mos sit, quemadmodum publicæ consuetudinis reverentiâ, secedendum illi à consueto aliorum congressu non est, itâ nè plus ex eo spiritualis detrimenti, quàm refectionis, & levaminis capiat, duo erunt diligenter servanda. Primum, ut toto illo tempore, quantum in se est, ac fieri potest, non nisi de rebus piis, ac spiritualibus colloquatur, vel saltèm ab his curet colloquium ordiri, utens ad hunc finem, præter alias industrias, aliquo loco sacre lectionis super mensam auditæ. Poterit tamen, si sermo aliquis festivior à sociis inchoëtur, illum excipere, suâque in idem argumentum cõmunis hilaritatis gratiâ symbolam addere: dummodo is sermo sit, qui religiosam conversationem non dedecet: uti dedeceret, si materia illius forent sive a-

lio-

liorum vitia, seu cibi in mensa appositi, seu profanorum hominum curæ, & negotia. De his quippe, & aliis id genus materiis cavendum illi est, nè unquam sermonem vel inducat, vel ab aliis inductum pertextat: sed conetur potius opportuno illum, & molli flexu aliorum traducere; aut, si non successerit, tacitus, & vultu alia omnia cogitantis illi adfit. Alterum, quod curari ab eo convenit, est, ut non tantum materia, sed ratio item, atque forma colloquii ejusmodi sit, quæ sacrum DEO hominem deceat. Id assequatur, si vitia, quibus inquinari solet, procul ab eo habeat; qualia præsertim hæc sunt: primò pervicacitas, nimiùsque ardor in suo sensu contra alienum tuendo: secundò major justo indulgentia, & facilitas in approbando, quidquid alii dicunt, quamvis falsi, vel alterius pravitatis causâ corrigi dignum. Tertiò sinceritatis defectus, in rerum veritate seu immodicis amplificationibus adulteranda, seu fucosis amphiboliis obtegenda. Quartò inanis gloriæ studium in commemorandis, quæ ad æstimationem, & laudem suam faciunt. Quintò charitatis læsio per verba, quæ vel arrogantiam, & contemptum aliorum præferant, vel iracundè, cùmque

ani-

animo eum, qui mordaci dicto se appetierit, remordendi, promantur, vel absentes risui exponant, rectè facta elevent, mores perstringant, vel alia demum sint, qualia nemo sibi, & de se dici ab aliis gauderet.

18. Atque hos intrà statæ conversationis fines, religiosi hominis sermonem contineri, arctarique par est: nam extra illius tempora per reliquum diem solitario illi, & taciturno esse convenit. Solitario dixi: quò pertinet primò, ut extra cœnobium præter necessitatem, vel justam aliam causam nè prodeat: secus ac permultis mos est, qui ex mero claustris, ac solitudinis tædio, quòdque tempus transigere utiliter nesciant, nullo non die circumire urbem cernuntur. Secundò, ut, quando in publicum exire cogitur, vitet loca populi concursu strepentiã, viasque eligat, quantum potest, minimè tritas, & celebres: neque oculis licentiam quaquaversus discurrendi permittat, sed tum eos, tum reliquum omne corpus intrà religiosæ moderationis leges contineat, more hominis, qui, quocunque eat, nunquam è præsentia DEI egreditur. Tertiò, nè in ipsa domo hác il-
lac vagetur, sed in cellula sua velut in quietis nido libens consistat, nunquam, nisi ne-
I ces-

cessaria de causa indè prodiens, & tunc quoque tota in DEUM mente collectus. Addidi convenire, ut perpetuum itè silentium cum externis juxta, ac domesticis servet. Cum domesticis quidem, non adeundo eorum cubicula: ad bonas ibi horas inutili garritu perdendas; neque consistendo, ubi aliquem ex iis obvium domi habet, ut otiosè cum eo fabuletur; cum externis verò nunquam oblectandi sui animi studio, sed vel urgentis duntaxat negotii transigendi, vel spirituale emolumentum iis afferendi causâ eorum consuetudinem quærens: neque, dum ab iisdem officiosè convenitur, profana cum iis miscens colloquia, sed de rebus ad æternam salutem spectantibus disputans: idque tam libere, & confidenter, ut ii intelligant, hanc vernaculam, propriamque esse ipsius linguam: atque ità vel pia monita excipientes, aliquid indè utilitatis domum referant, vel si sacram id genus conversationem, tanquam nimis austera fastidiunt, eant aliò jucundiorum quæsitum, neque jam ulterius revertantur ad interpellandam illius cum DEO consuetudinem, & ad tempus, quod in sua ipse cella utiliter expendisset, infructuosis, & meri officii visitationibus suffurandum.

CAPUT V.

De secundo impedimenti genere, quod occupationes externæ afferunt.

Occupationum externarum nomine eas hîc omnes accipio, quæ ad hominis spiritualem profectum per se ipsas, & suapte naturâ non attinent, sive illæ corpus, ut labores mechanici, sive mentem, ut liberalium disciplinarum studia, exercent. Neque præter causam inter perfectæ cum DEO conjunctionis impedimenta illas recensui: cùm experientia palàm faciat, si finè provida, & solerti cautela suscipiantur; non pauca ex iis, neque levia spiritualis profectûs detrimenta homini existere, ac præsertim hæc quatuor. Primum, quòd eas sæpe quasi præcipuum, & vix non unicum vitæ suæ negotium amplectens, minimum temporis orationi, piæ lectioni, & aliis id genus quàm maximè cæteroqui necessariis, perfectionis Christianæ exercitiis reservet. Secundum, quòd totam iis mentem immergens, vix unquam inter illas DEI meminit: unde charitatis tepor con-

sequitur, & difficultas ad intimam consuetudinem ex tam longo intervallo redeundi. Tertium, quòd earum labori, absque debita moderatione, hoc est justo longiùs, nimioque cum conatu se impendens, & vix sibi ul- lum præ immodica festinatione vel respirandi libertatem indulgens, cùm deinde transeundum ad orationem est; usque adeò se debilitatum, exhaustumque viribus sentit, ut requiem potiùs sumere à præteriti operis fatigatione indigeat, quàm novo operi aggrediendo, & rite obeundo par sit. Quartum, quòd nimia itèm cum aviditate felicem earum exitum appetens fieri non potest, quin de eodem sæpe anxius, & sollicitus sit, quin perturbetur, ubi adversus fortè obex illum retardat, dubiumque, & ancipitem reddit, ut ea libertate, & quiete animi careat, quæ adeò cæteroqui ad perfectam cum DEO conjunctionem necessaria homini est. Explicatis igitur vitiis, quæ in prædictarum occupationum usu consueverunt existere, damnisque spiritualibus, quæ indè oriuntur, explicandum superest, quonam pacto eorum unumquodque vitari possit, ac debeat. Idque ipsum jam præstare aggredimur, initium sumentes à parùm æqua diei partitione, quem plu-

plurimi penè totum in terrenis administrandis negotiis expendunt, vix minima illius parte ei negotio curando seposita, cujus cæteroque causâ se in lucem productos noverunt, & cui propterea tanquam summi inter reliqua omnia momenti, imò uni ex omnibus necessario deberent, si non unicè, at præcipuè saltem vacare, divino nimirum famulatu, & suo spiritali profectui.

2. Ubi tamen advertendum puto, prædictam divisionem temporis, etiamsi per se ipsam iniqua videatur, & rectæ rationi contraria, non esse revera talem, nisi cum sponte instituitur; ubi nempe aliquis, licèt plenum sui temporis dominatum obtineat, extrâque omnem tum necessitatem, tum obligationem sit, illius in profanis potius expendendi, quàm in occupationibus sacris, ultro tamen illud in iis potius, quàm in his expendere eligit, ceu plerique mechanicorum, qui, ut diurnum sibi victum comparent, necesse habent, à primo diluculo usque ad vesperam opificiis, & laboribus suis insudare; vel ratione sui muneris, quemadmodum multi ex iudicibus, advocatis, & aliis civilium rerum administris, qui vix quidquam temporis verè proprii, & ab aliorum causis expediendis li-

beri habent; vel legitimorum Præsidum iussu, ut cum religiosus vir totum penè diem a moderatore suo detinetur in ministeriis, & curis, ad externos cœnobii usus spectantibus: ubi, inquam, se ità res habet, perspicuum cuique est, voluntatis divinæ esse, ac proinde æquitati consentaneum, ut qui eiusmodi causis urgentur, ex earum præscripto diem occupent. Duo igitur definienda hîc mihi restant: primum, quas inter occupationes DEI amor postulet ab iis tempus traduci, quibus est integrum, pro suo arbitratu illud disponere; secundum, quibus industriis uti debeant, qui totum penè tempus coguntur profanis ministeriis impendere, ut hæc & spiritali ritu exercent, & aliis merè spiritualibus opportunè distinguant.

3. Quod ad primum attinet, dico, ab eiusmodi hominibus, si perfectè DEUM amant, tempus omne, quo liberè uti possunt, consecrandum DEO esse: adeò ut à terrenis actibus feriatî inter exercitia propriè ad Dei obsequium pertinentia, nempe aut orationis, piæque lectionis, aut Christianæ erga proximos charitatis, totum diem transigant: primo tamen loco primitus nominata obeuntes, neque aliud assignantes posterioribus tem-

tempus, nisi quod iis rite peractis supererit: solum nempe illud tempus, quod reliquum habent, postquam animum divinarum rerum meditatione satis expleverint, tamque diu ei immorati sint, ut diutius eam prorogare ad mentem potius lassandam, quam ad charitatis fervorem augendum valeret. Hæc itaque justa esse, & conveniens videtur mensura assignandi exercitiis interioribus temporis, mensura videlicet ad plenam animi refectionem sufficiens; qui nulla obligatione impulsus, sed sua tantum sponte minorem hac diei partem iis tribuit, ut plus ex eodem proximis adjuvandis impendat, parum se ostendit, duas hæc veritates percipere, nempe, proximos ita esse adjuvandos, ut majori tamen curæ homini sit propria, quam aliorum spiritualis utilitas: secundò, quantò quisque penitius divino Spiritu afflatur, tantò esse ad alios eodem afflandos magis idoneum: ac proinde hominem impensè orationi deditum, unâ, alterâve horâ plus spiritualis auxilii proximorum animis ferre, quam alterum, minùs talem, & si totos dies procurandæ illorum salutis operam navet. Excipiuntur tamen quidam casus, ubi peculiaris aliqujus necessitas præsentis ope sublevari indi-

get; quo tempore verus DEI amor non patitur, deditum sibi hominem *querere*, *quæ sua sunt*, sed urget potius, ut necessario fratris subsidio spiritualis refectionis suæ curam posthabeat: confidens hanc à DEO, in cuius gratiam tunc abdicatur, compensatum sibi largiùs iri.

4. Quantum verò ad alios, qui minùs liberi sunt, nego quemquam reperiri necessariis occupationibus tam arctè, & continenter circumfessum, ut nequeat, si verè spiritualis vir est, de quæ interiori profectu sollicitus, unam alteramve diebus singulis horam nancisci, quam à cæteris ministeriis vacuam, DEO uni, & quietæ cum eo consuetudini impendat; prout suis exemplis luculenter demonstrant, non dico Isidori, Proculi, Maximi, aliique sanctissimi viri, quorum excellenti virtute abjectissima, & laboriosissima quæque opificia illustrata sunt, sed vel Cleantes ethnicus sapiens, qui coactus à pauperie quotidianum sibi victum mechanicis laboribus quærere, tantum tamen hos inter ad liberalium artium studia invenire temporis potuit, quantum fuit satis, ut Philosophus celebris fieret. Quidnam igitur faciendum homini est, qui neque potest in propriis divi-

ni cultus operibus totum diei tempus infumere, vellet tamen totum proprio fervorum DEI ritu transigere? En illi voto ejus opportunam, duobusque comprehensam capitibus praxim. Debet primum certissime sibi persuadere, suam illam profanis actibus vacandi necessitatem non aliud, quam expressam voluntatem DEI esse, neque aliam proinde, quam implendae hujus causae, illos actus vel auspicari, vel profequi; debet secundo, praeter assiduum hunc in media eorum exercitatione respectum, amorisque voluntatis divinae, justum aliquod diebus singulis reservare sibi temporis spatium, quod terrenis negotiis, & eorum cogitationibus valere interim jussis uni DEO intentus traducat. Haec duo, inquam, servanda illi sunt; quae si rite praestiterit, nullus dubitet, quin liberior, Deoque conjunctior in quantacunque externarum occupationum prolixitate victurus sit, quam in summo ab his otio vivere negligentiores soleant. Sed caveat, quantum potest, (quod caput, & summa rei est) ne inquieto animo sit, eo quod non sinatur, nisi per exiguam diei partem ex professo orationi vacare, neve tristis, & subirascens profana illa opera exerceat, quibus a necessitate, vel obedi-

tia, hoc est ipsissima DEI voluntate cogitur
fungi. Hujusmodi enim inquietudo, & tri-
stitia majus ipsi detrimentum afferret, quàm
illa per se opera: quæ alioquin, si cum hila-
ri, & prompta DEO obtemperandi volunta-
te ab ipso tractentur, ad intendendum potius,
quàm ad remittendum in animo charitatis
fervorem facient.

5. Imò hac agendi ratione secundum
quoque ex commemoratis supra vitiis corri-
getur, inordinata videlicet totius mentis de-
mersio in opera externa, quamvis necessaria,
vel justam ob causam suscepta; vitium ipsum
quoque non leviter noxium, utpote quod &
toto ità operandi tempore præsentis DEI
sensum ab anima excludit, & tum diutina in-
termissione, tum multiplici phantasmatum
sensibilium interim collectorum varietate,
perquam difficile homini reddit eundem po-
stea in se ipso excitare. Quò igitur hæc illi-
us damna prohibeantur, curandum est, ut
juxta regulam modò præscriptam, attentio
ad opus, quod fit, conjunctam semper ha-
beat attentionem ad DEUM, cujus gratiâ il-
lud fit, neque ullo temporis puncto illud vel-
le animus pergat; quin eodem simul pergat
cælestem illius causam, atque finem intueri,
vel-

velle, & diligeré. Manifestum quippe est, si hoc pacto operemur, nullum fore opus externum, quod nostram cum DEO conjunctionem impedire vel ad momentum temporis queat. Excludo hinc duntaxat mentis exercitationes in Philosophiæ, Rhetoricæ, aliisque similibus studiis: utpote quæ, cum tota hominis attentione egeant, eodem tempore hanc aliis quoque impertiri objectis non ferunt. Unde etiam consequitur, ut, quando amor divinus eas suscipi jubet; totam simul mentis attentionem in iis jubeat defigi, neque tunc de ipso DEO cogitari, nisi intercisè tantummodo, pèrque breves quosdam redeuntis in eum animi sensus; qui tamen sic identidem repetiti sufficiunt ad conservandam in animo, si minùs perpetuam cum eo conjunctionem, at facilitatem illius suo dein tempore, & loco instaurandæ.

6. Succedit hinc tertia pravè utendi externis occupationibus ratio, qua peccari tunc diximus, cum quis nimio illarum se pondere onerat, sive unamquampiam longiori temporis spatio, quàm vires patiantur, continuans, seu tam multas simul complectens, ut vix omnes valeant intrà tempus iis præfixum, vel extraordinario cum conatu absolvi. Ex
qua

qua adversus se ipsum inclementia, atque, ut sic loquar, tyrannide, simili illius, quam Pharaon exercuisse olim legitur in Hebræorum populo immoderatis laboribus opprimendo, sequitur, ut deficientibus sub immani illa sarcina viribus, seu corporis, si externum sit opus, seu mentis, si interius, nequeat homo ita exhaustus, & fatiscens, seu intentum eodem tempore animum in DEO retinere, seu postmodum, nisi longa interposita requie, ad statæ orationis exercitationem transire. Caveat itaque vir spiritualis, & divinæ consuetudinis, ac præsentia per totum diem retinendæ appetens, nimia huiusmodi contentione se debilitare, & ineptum fini suo reddere: neque cæca, & præcipiti aviditate, conficiendi intrâ certum tempus, quæ habet præ manibus, ultra modum sibi instet, & novis usque stimulis ad festinandum se urgeat: sed sui, ac rerum gerendarum potens, ita properet suscepta opera absolvere, ut paratus simul sit, quam eorum partem hodie exequi justo impenso conatu nequiverit, in crastinum diem reservare: & quando post diutinum in aliquo mentis studio exhaustum laborem, hanc ita defatigatam sentiet; ut pergere ulterius sinè extrema
lassi.

lassitudine non possit ; tempestivam ei requiem, ac cessationē indulgeat, quoad necessariū tum ad reliqua sua exercitia, tum præcipuè ad divinas res cōmentandas recuperârit vigorē. In sum̄a, juxta Regii Vatis exemplum: *Fortitudinem suam ad DEUM custodiat: (Ps. 58.)* tanto conatu ad alia quæque agenda incumbens, ut sat semper habitudinis, viriūque ad interius cum DEO commercium retineat: nam hoc demum præcipuum, imò unicum hominis negotium est, quàm penitissimè fieri potest, summo illi bono adhærere ; & quidquid præterea negotiorum est, eatenus solum nostras sibi curas deposcendi jus habent, quatenus illæ ad ultimum hominis finem conducunt ; tantùm abest, ut hujus dispendio prosperi sint eorum successus quærendi: *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? (Mat. c. 16.)* Certissimum est divinæ Veritatis oraculum.

7. At quid faciendum homini erit (subjicientem hic audire mihi aliquem videor) si vel munus, quod gerit, vel Præses, à quo gubernatur, nimia negotiorum, & occupationum mole illum oneret? Respondeo, quantum ad munera, quæ geruntur, si eorum aliquid grave plus nimio corporis infirmitati ac-

accidat, ac proinde justam quoque cum Deo conjunctionem impediat, debere illud à viro spirituali missum fieri, ut aliud sibi congruentius suscipiat: aut si id nequeat, retineri quidem illius professionem, sed exercitationem intrà eum modum contrahi, cui ipse sustinendo par sit: adeò ut, si advocatus exempli causa est, non plures suscipiat causas, quàm quot sinè DEI oblivione, & spiritualium rationum neglectu expediri ab eo possunt: si Medicus, non plurium ægrorum curationem suscipiat, quàm justa, & prudens patiatur sui cura: si mechanicam artem profiteatur, nè gravioribus, quàm ferre humeri valeant, laborum pensis se oneret, quamvis diminuto horum pondere quæstus itidem pari modo decresceret: neque enim homo propter lucrum, sed lucrum est propter hominem. Quantum verò ad religiosorum Præsidum iussa, respondeo, longissimè ab horum consuetudine abesse, ut subjectos supra corporis, aut animi vires gravari imperiis suis velint: ac proinde, quoties aliquod munus injungunt, cum tacita, & universali hac conditione illud semper injungere, ut administretur, quantum citra valetudinis noxam, & spirituale detrimentum fas est: sedulò ni-
mi-

mirum, & diligenter, sed cum diligentia, & sedulitate prudenti, moderata, quieta, quæque religiosum hominem deceat, nec ad externam operis perfectionem augendam, interiorum operantis perfectionem imminuat. Quapropter, si duo mihi demandarentur à meis moderatoribus munera, utrumlibet non ignavo homini occupando per se solum sufficiens, putà Philosophiæ in celebri Academia prælegendæ, & sacræ simul concionis festa quavis luce coram populo habendæ; non ita his fungi deberem, tanquam si moderatorum ea demandantium mens fuerit, ut pro dignitate utrumque administraturus, ipso etiam consuetæ orationis tempore iis vacem; seu potioris noctis partem necessariæ quietis immemor, commentando, scribendoque traducam, seu perpetua de iis exactius obediendis anxietate conficiar: sed tanquam si voverint prædicta mea munera, quam diligentissimè possem, legitimis aliis quæ religiosæ, quæ humanæ vitæ officiis non neglectis curare: quamvis eadem omne illis solis tempus, omnemque mei animi attentionem impendendo, absolutius, & pleniori cum publica approbatione exequerem. Id tamen intelligi oportet de ordinario, communique

vi.

vitæ usu, & ubi neque operis injuncti perfectio finè extremo operantis conatu obtineri; neque hic depromi finè gravi ejusdem incommodo potest. Nam cæteroqui, si extraordinaria unius, vel paucorum dierum necessitas urget, neque enixior diligentia, nisi mediocrem aliquam seu corpori molestiam, seu perturbationem animo affert; quieti suæ penitè parcere, nihilque conari præter solitum velle, non justa moderatio, sed nimia mollities animi esset, neque tam pium perpetuæ cum DEO consuetudinis studium, justo major proprii commodi, & spiritualis dulcedinis, quæ ex illa consuetudine percipitur, cura.

8. Superest, ut postremam in externis rebus gerendis pravitatem studeamus corrigere, eorum pravitatem videlicet, qui aliquo occupati negotio, totum huic animum, omnesque affectus suos mancipant, volentes quovis pacto felicem illius exitum consequi, nulloque non instrumentorum genere ad hunc finem utentes: & usque adeò in eum unum intenti, ut priusquam potiti illo sint, neque ullam quietem capere, neque de ullare alia cogitare noverint. Qui affectus à perfecta cum DEO conjunctione, & sacri
ejus

ejus amoris puritate alienissimi, quemadmodum indè oriuntur, quòd voluntas ad illud negotii genus nequaquam ex mero divini placiti studio, sed ab humano, & naturali alio impellitur fine, seu delectationis, quam in illo obeundo experitur, seu utilitatis, aut gloriæ, quam ex eo sibi proventuram sperat; sic neque non permanere in ea possunt, quoad ejusmodi finis permanserit; & hoc sublato, quasi germina, quorum radix amputata est, per se statim, atque omnino exarescent. Hæc itaque efficacissima, & unica eos corrigendi ratio est, ut nihil operum suscipiamus, terreni cujusquam seu mali evitandi, seu boni acquirendi causâ: sed finis unicus omnium, quæ exteriùs agimus, sit pura pura Deo in iis obsequendi, & gratificandi voluntas. Ex hoc siquidem fine operantes, nullo fieri modo poterit, quin rectissima, & divino amori usquequaque consentanea ratione operemur.

9. Ostendamus id ad majorem rei evidentiam in peculiari aliquo exemplo: veluti in cura, quam adhiberem ad necessarium victum, vel morbi alicujus remedium quærendum. Enimvero nulli esse dubium potest, quin, si meus finis valetudo, & vitæ conser-

vato fit, minimè integrum mihi erit, voluntatem ità in quodam quasi æquilibrio suspensam retinere, ut æquè paratus sim seu ægro-
 tare, seu valere, & vitam seu tueri, seu perdere; sed necessariò indè impellar ad valetudinem potius, & vitam, quàm earum privationem volendam. Unde mox consequetur sollicitudo de assecutione prædictorum bonorum, & cura omnibus ea modis quærendi, & perturbatio, si quid eorum acquisitioni obsit: nec quantumcunque nitar holice affectus ab anima excludere unquam continget, quamdiu eundem finem respexero, ut importuno eorum sensu non vellicer. At si unicus mihi finis victum, & remedium quærendi voluntas DEI fuerit; unicum quoque eadem objectum erit, in quod absolute, & toto nisu mea feratur voluntas: circa illa verò valetudinis, ac vitæ præsidia æqualiter comparatus animo ero, sive ad eorum copiam, sive ad eorum defectum, prout me illis vel potiri, vel carere DEO magis placuerit. Ex qua porrò tum indifferenti æqualitate animi erga illa, tum certa ejusdem adhæfione ad unam voluntatem divinam sequetur, impossibile mihi omnino futurum, ea quærere ullo industriæ, aut studii genere, quod divi-

næ voluntati adversetur, cùm nihil aliud id foret, nisi operari adversus eum finem, à quo uno ad operandum impellor: & impossibile itèr futurum, sollicito, anxioque animo reputare, utrùm me illis potiri, an fraudari continget: cùm utrumlibet horum evenerit, non nisi ex DEI placito eventurum sit, quod unum absoluta, certaque voluntate, tanquam cæterorum omnium finis, à me amatur, & quæritur.

10. Non absimili ratione, si quis tragediam, vel historiam componendam suscipiat, ex delectationis illius fine, quo frui homo solet, in mentis suæ fœtibus concipiendis, formandisque, tum deinde, postquam absoluti suis omnibus numeris fuerint, in publicam lucem edendis; perspicuum cuique est, non fore ei possibile, ab omni se erga suum opus propensione integrum servare, adeò ut pro eodem habeat, vel ad calcem posse illud perducere, vel casu aliquo interveniente, abruptum, atque infectum relinquere; sed impulsus necessariò iri, ad liberam illius perficiendi facultatem volendam. Quare tum in eo primùm aggrediendo, tum quoties deinde ad illud prosequendum redibit, ea aviditate ad scriptionem incumbet, qua pa-

rasitorum edacissimus paratas super epulas se totum effundit: & quàm plurimum temporis potest, in ea collocabit, non absque periculo, nè præ immodica urgendæ illius cura, consueta pietatis exercitationes aliqua legitimi dem si sui parte intervertat: & si quando (quod scribentibus non rarò evenit) in locum inciderit salebris impeditum, & unde nullam evadendi viam, quamvis multa conatus, atque expertus inveniat, tristis remanebit, & quietis nescius, donec aliqua illi appareat objectæ difficultatis superandæ ratio: assiduè locum illum infixum menti habens, nec retractare unquam desinens, etiam dum Ecclesiastici officii pensum persolvit, aut divinam rem facit. Cùm altera ex parte, si eidem scriptioni operam daret, nihil aliud pro fine habens, quàm moderatioribus suis obtemperare, à quibus eam aggredi est iussus; tantundem ipsi foret, circa eam occupari, quantum novo, diversóque jussu indè abduci: & tantundem paucos intrà menses supremam inchoato operi manum imponere, quantum ad plures idem annos ob crebra impedimenta producere, imò etiam, dum secundo cursu ad metam properat, missum penitùs facere, neque ideo experiretur suum

stu.

studium, vel propter immoderatam laborum contentionem, corporis valetudini noxium, vel nimix, assiduæque sollicitudinis causâ, tranquillitati animi, & vitæ spirituali contrarium, sed quieto prorsus, liberoque animo illud exerceret: ut qui nihil propositum habet, nisi opus DEI nomine sibi injunctum quàm optimè, intrâ tempus quod superpetit, perque justam animi intensiorem licuerit, factitare. Similiter atque Paulus ille Abbas apud Cassianum, (L. 10. c. 24.) cum nequiret totum diem inter spiritualia psallendi, orandique exercitia transigere, aliquam ejus partem in floreis, aut fiscellis texendis ponere consueverat: non quidem ut victum sibi indè compararet, sed vitandi tantummodo otii, & honestè se occupandi causâ. Unde etiam, cum totum operatione sua affectus esset præfixum operibus finem, solebat hæc deinde, quasi rem jam omnino supervacuam comburere. Qui hujusmodi animo, & more operatur, nemo non videt, quàm nullo affectu devinctus exercitationi suæ sit: quantumque ab omni distet seu solitudine de illius successu, seu tristitia, si fortè eam cogatur ante tempus præfinitum arumpere, sive illius cogitatione, atque cura, dum divinis rebus vacat.

II. Neque fors abs re erit, prædictis exemplis aliud simile adjungere, putà hominis religiosi, qui jubeatur se parare ad concionandum postridie in Pontificio sacello, eò quòd ordinarius loci illius Ecclesiastes subita morbi vi prohibeatur suas partes obire. Fingamus jam ejusmodi hominem solitum esse, in suis actibus publicis decori specie plurimum affici, nec levi curæ tum suam, tum religiosi sui ordinis dignitatem habere; quoniam, rogo, in ipsius animo affectus improvisa denuntiatio excitabit? Non alios enim vero, nisi ut eâ auditâ perturbetur, nisi ut omni excusationum genere novum munus amoliri à se studeat, nisi demum, ut, quanta maxima potest ingenii, & virium contentione ad præscriptum laborem incumbat, nullam toto illo die capiens quietem, sed trepidè, sollicitèque sibi instans, & molestissima cum anxietate secum exigens, num ea temporis brevitatis concioni tam splendida, pro ut par est, adornandæ sufficiet. At non ita etiam, si in agendo nihil spectare, nisi unam DEI voluntatem, consueverit. Cùm enim scopus ejus sit, non ut ipse egregiam postridie concionem habeat, sed solummodo ut ad talem habendam diligenter se comparet: quem-

quemadmodum non minùs in potestate sua est, ad celeberrimam quamvis concionem habendam, quàm ad Christianam doctrinam explicandam sese diligenter parare; sic, quòd jubeatur cras concionari in Pontificio sacello nihilo magis valebit, ad dubiam ei reddendam consecutionem sui finis, sollicitis que curis animum illius perturbandum, quàm si juberetur Christianæ institutionis elementa rudè vulgo explicare. Imò si post omnes industriae conatus adhibitos, nequaquam ei succederet seu concionem parare illo dignam Auditore; seu quam paravit, memoriâ sic complecti, ut conscenso cras suggestu ad singulas penè periodos non titubet, impingâtque, & aliquamdiu cum oblivione luctatus, cogatur demum, mente penitùs confusa obmutescere; non tamen hic externam juxta speciem tam improsper eventus contristandi illius vim habebit: sed erecto animo, & vultu prorsus sereno, multum sanè, inquiet, dedecoris hodiernam mihi concio apud homines peperit; &, si auditorum æstimationem, atque plausus ex ea studuissem referre, fieri utique non posset, quin frustratum nunc tam turpiter meo sine me videns, gravi admodum perturbatione afficerer; at, cùm nihil in ea aliud

spectaverim, nisi efficere, quæ DEUS à me fieri volebat, cùmque nihil ille aliud voluerit, nisi ut me ad concionandum diligenter pararem; quemadmodum hanc illius voluntatem implevi, sic lætari jure possum, quòd meum finem assecutus hìc plenissimè fuerim, neque minùs in hoc qualicumque concionis meæ eventu acquiescere; quàm si amplissimos illa non theatri duntaxat, in quo est habita, sed & orbis terrarum universi plausus tulisset.

12. Molestus fortasse tibi, Lector, fuerim, eandem veritatem pluribus exemplis declarando; sed da veniam: nimix enim curæ mihi erat efficere, ut quàm evidentissimè appareret, occupationes externas ea tantum de causa posse animi libertatem minuere, & quietæ cum DEO conjunctioni impedimentum afferre; quòd in iis alius finis, præter solam divinæ voluntatis executionem, spectetur. Hanc qui unam ibi intueretur, ac quæreretur, nihil posset, ut in allatis exemplis palàm vidiisti, ab earum cura perturbationis, & incommodi accipere: sed in mediis terrenorum actuum tumultibus, non aliter quàm Ægæi, vel Atlantici maris scopulus, inter fremebundos tempestatum circum undique debacchanti-

tium assultus duraret sibi constans, quietus, immobilis. Tota igitur diligentiae summa in eo posita est, ut ex pura hac DEO placendi voluntate suscipiantur quævis opera, & illa potissimum, quæ magis sunt obnoxia, ut ex humano, & naturali quopiam instinctu fiant: qualia imprimis sunt, quæ vel ad vitæ conservationem necessariò requiruntur, vel cum innatis humanæ naturæ appetitibus congruunt, vel peculiari operantis genio arri- dent. Dixi, majus hîc memorati vitii periculum, & majorem illud prohibendi necessitatem esse; siquidem in triplici hoc actionum genere frequentissimè usuvenit, ut natura proprio suo instinctu supernaturales divini amoris impulsus prævertat, & sola ad operandum nos moveat: quemadmodum sanctissimo Præsuli Martino experiri contigit, cum è somno experrectus, animadvertensque cubiculum, in quo quiescebat, succenso fortè igni conflagrare, naturali quodam evadendi impetu ad januam accurrit, neque antea recordatus DE I est, quàm cum hanc firmiter adeò obseratam invenit, ut nulla vi, atque arte recludi à se posset. Et licèt viri spirituales post hunc, quo ad ejusmodi actiones moti primò sunt, naturalem in-

flinētum , alia quàm primùm altiori , & divina ratione incitare ad easdem se soleant , nisi tamen eum , quem diximus , naturæ inflinētum diserta , & formali retractatione funditus ab anima ejecerint , perget ille simul cum nova supernaturali ratione nihilo minùs , quàm antea , voluntatem impellere . Unde evenit , ut si fortè in operandi progressu Deus , & ratio ab eo sumpta è memoria dilabatur , neque ex illius respectu , atque impulsu homo operetur , naturalis propensio , uti sola tunc in animo remanet , sic sola in præsentis actu illum moveat omnia illa in ipso producens supervacuarum cogitationum , inanum sollicitudinum , & pravorum id genus affectuum vitia , quæ superiùs nasci ex ea vidimus . Imò , quamvis inter operandi primordia perpetuum ejus impulsibus indixissemus ab anima exilium , nec aliâ , quàm divini amoris causâ aggressi opus essemus ; si tamen , dum deinde illud persequimur , Deus (quod utinam minùs sæpe contingeret) desinat præsens menti nostræ esse , suoque illam cælesti amore incitare ; naturales ii impulsus continuò in vacuum venient , pristinamque suam sedem postliminio recipient , & soli jam in anima dominabuntur , soli nobis operan-

randi (hoc est minùs rectè operandi) erunt causa.

13. Quò igitur in supradictis operationibus nihil loci naturæ , illiúsque impulsibus sit; tria hæc circa eas provideri oportebit. Primum , ut , quamvis aliqua earum sit licita, imò etiam ad mortalis vitæ tutelam necessaria; nunquam tamen ex naturæ instinctu eligatur , prout ethnici , & pessimi quique hominum eam solent eligere ; sed suspendatur ejus electio , quoadusque observaverimus , an DEUS illam à nobis suscipi velit : & ubi de hoc fati constiterit , profitendo hanc unam nobis esse eligendæ illius causam : & , si DEUS illam velle desineret , nos quoque ab ea destituros , etsi moriendum propterea esset : utpote qui voluntatem habemus ex divina voluntate omnino suspensam , nihilque nos velle , nisi præeunte , & impellente illa possumus. Secundum , ut si naturalis affectus prævertisset in nobis hanc animadversionem voluntatis divinæ , suo nos instinctu movendo ad rem aliquam ex genio jucundis , aut vitæ necessariis agendam ; nè differamus electionem hujusmodi , ceu subreptitiam , miniméque legitimam revocare : profitentes , ut supra , ideo duntaxat eam à nobis

rem

rem agi, quia gratum id DEO esse intelligimus; quæ ratio si deesset, ex nulla alia induceremus animum, ad hanc actionem volendam. Tertium, ut hic ita expressus, & formalis divinæ voluntatis respectus tamdiu, quoad ejus fieri poterit, in anima perseveret, quamdiu externa operatio producitur: nempe ut ab ejusdem initio ad finem usque aliqua retineatur, saltè confusa illius species: & si hæc tractu temporis evanescere incipiat, pristina illius expressio iteretur.

14. Felix enimvero, qui in externis quibusque occupationibus ita se geret, nullam habens aliam, cur vacet iis, causam, præter studium DEO gratificandi, & divinæ voluntatis implendæ. Nullum certè seu laboris mechanici, seu literarii studii, seu alterius negotii genus, ad interiorè illius libertatem, quietem, & conjunctionem cum DEO turbendam valebit. Omnibus quippe ab animo exclusis, & valere penitus iussis, quæ innatus sui amor suggerere possit, nihil aliud pro fine, atque fructu cujuscunque operis, præter meram divinæ voluntatis in eo faciendo executionem proponet: juxta paratus, prout cælesti Domino magis libuerit, sive illud continuare, sive ab eo prorsus desistere,

eodémque loco seu prosperum, sed adversum illius exitum habebit: neque magis de eo sollicitus, quàm si corporis exercendi, vel fallendi otii causâ, lapidum acervum ex hac in illam partem transferret, & ex illa mox rursus in hanc reportaret.

CAPUT VI.

De tertio impedimenti genere, quod ex corporis invaletudine oritur.

Aucissimorum meâ sententiâ, nec mediocriter perfectorum hominum est, usque adeò excelsiorem corpore, & quibuscunque illius affectionibus animum gerere, ut nihil discriminis inter commodam, & incommodam valetudinem ponant, profiteriq; possint, quod à Benjamine Monacho ægrotante auditum à se refert Palladius: *Hoc corpus neque cum bene se haberet, mihi quidquam profuit, neque cum malè, me læsit.* Quamvis enim graviores morbi, & quorum vi ita corpus percellitur, ut ad operandi facultatem præmortuum, solo patiendi sensu prodat se vivere, quam-

quamvis, inquam, hujus generis morbi conducere potius, quàm obesse profectui animæ soleant, utpote cui & criminum auferunt, & meritorum subministrant materiam; secus tamen in quibusdam aliis infirmitatibus accidit, quæ diutina potius, quàm violenta infestatione corpus urgentes, nativam ei quidem operandi virtutem relinquunt, sed admodum impeditam, debilemque, & quodammodo mancā, nec sinè magno labore exerceri habilem: cujusmodi sunt exempli gratiâ tetri hyppocondriorum vapores, torsiones stomachi, gravedines, dolores, & vertigines capitis, reciprocandi spiritûs difficultates, lentæ, ac familiares febriculæ, aliæque harum similes, uno à me omnes comprehensæ invaletudinis genere, & nomine. Hæ siquidem, prout experientia confirmat, nisi anima in crucis amore, in mortificationis studio, inque orandi consuetudine multum profecerit, non exigua suis intemperis detrimenta consueverunt afferre: & multifariam id quidem. Primò, quatenus prohibent, nè attentè, & cum ardore pietatis, in rerum divinarum commentatione, in sacro faciendo, in horis Canonicis, aliisque quotidianis precibus recitandis se occupet: omnem retunden-

dentēs alacritatem, vigorēque, ut piæ ejusmodi exercitationes absque sensu, & gustu obeantur, & quasi unius consuetudinis gratiâ, vixque aliter, ac si minimè obirentur. Secundò, quia difficillimum ei reddunt, suaviter, & assiduè inter externas diei occupationes præsentem sibi DEUM intueri, majorisque lassitudinis causâ, quam in earum tractatione experitur homo, adversa valetudine utens: qui proinde fieri non potest, quin eas inter molestias augeri sibi sentiat laborem suapte cæteroqui naturâ non levem continendæ per diem totum mentis in objecto, ab omni sensuum experientia tam remoto, quàm est DEUS. Tertiò, ratione inquietudinis, & tristitiæ, quàm in ipsa excitant, eò quòd ineptam se videat ad complura opera honesta, quibus olimungebatur, neque sat habilem, ut fungatur, nisi admodum imperfectè, vel iis paucis, quæ illi vires permittunt. Quartò, quia illam cogunt, peculiari diligentia ad corporis curam incumbere, omittendo magna ex parte voluntarias illius afflictationes, adeò cæteroqui ad vitæ spiritualis profectum necessarias: imò contrà harum locò blanda illi, & voluptuosa quærendo. Quintò, quia impediētes, nè vivida consideratio-

ne

ne DEUM, ac bona cælestia, unicam scilicet lætitiæ suæ materiam sibi repræsentet, in omnimodi mœroris statu eam relinquunt, tunc quàm maxinè interioribus destitutam solatiis, cùm ob exteriores molestias iis recreari quàm maximè indiget.

2. Demonstrandum itaque est, quam nos ratione uti oporteat, nè quid ex ulla corporis ægritudine capiamus detrimenti, sed inter omnes illius vicissitudines eundem semper conservemus perfectæ cum D E O conjunctionis tenorem, quod nunc demonstrare instituiam, relegens singillatim capita modò dicta, unde corpus malè affectum impedimento esse consuevit spiritui; sed ante particularem singulorum tractationem advertendum universè arbitror, illius impedimenta potissimùm originem, ac vim ducere ex muliebri quadam nostri amoris erga corpus teneritudine: quæ in causa est, ut vel minimum quodque ejus incommodum magnè æstimemus, altèque sentiamus, ut plurimùm de illo cogitemus, ac solliciti simus. Quòd si Sanctorum ritu non alio ipsum in loco, atque pretio, quàm vilis jumentum haberemus; imò etiam denunciato palàm bello infectaremur, tanquam juratum animæ hostem, curam

rantes novis usque pœnis eum affligere, neque aliter de illius vexationibus, atque ærumnis, quàm de lucris nostris gaudentes, parvam hæ aut nullam haberent vim, modesto suo sensu ad ipsa usque animi penetralia pervadendi, adeò ut illum perturbarent, dejicerentque, & minùs habilem propriis ministeriis, atque actibus redderent: sed inter quasvis terrenæ partis nostræ alterationes operandi modum in superiori retineremus æquè tranquillum, ac vegetum. Nam & in profanis hominibus, militiam præsertim sectantibus, qui magis generoso, ac virili animo sunt, minimam cernuntur rationem sui corporis ducere: quibuscunque illud incommodis, & periculis securè objectantes, neque ullum edentes perturbationis specimen, quamvis sæpe hostilibus telis immaniter lacerrum, & faucium aspiciant: sed repetentes cum magnanimo Scævola: *Vile corpus iis esse, qui magnam gloriam querunt.* Ex Christianis verò bellatoribus scimus, plurimos gravioribus suppliciis solitos fuisse sua corpora afficere, quàm ordinariæ illæ ægritudines solent esse, de quibus hæc loquimur; qui neque ob eximiam vitæ suæ sanctitatem, dici meritò possunt, imprudenter se gessisse, neque

apparet, quoniam pacto legitimos moderati-
onis, ac prudentiæ fines prætergressi non es-
sent, si per voluntariam illam corporis debi-
litationem parùm se idoneos ad strenuè ope-
randum, & continuè agendum cum DEO
reddidissent: ut proinde existimandi sint ci-
tra imprudentiæ notam severè adeò in se ip-
sis animadvertisse; quia per heroicam quam-
dam, & corpus supergressam generositatem
hujus infirmitas nequaquam attingere, & de-
bilitare illorum animos poterat. Unde col-
ligere ad extremum licet, quantò quoque
nos altiùs per similem erectionem animi in
DEUM supra corporis æstimationem, amo-
rémque assurrexerimus, tantò animadver-
sus minùs nativa illius mala, tantòque mi-
norem his vim futuram, nos impediendi, nè,
qua par est, cum attentione, & instantia spi-
ritualis vitæ exercitiis fungamur.

3. Jam verò hoc præmissio universali re-
medio, per quod tota, unico quasi ictu, quia
suamet in radice mali labes succiditur; transi-
eundum porrò ad ea est, quæ novi, & pecu-
liaris auxilii causâ aliis alia adhiberi illius
partibus possunt. Et quantum ad remedi-
um frigoris, languorisque in orando, non
mihi animus est, à quoquam exigere, ut sa-
cram

exitum seraphico totus igne absumeretur, cælestibus totus deliciis, lacrymisque diffunderet.

4. Ut verò partes suas quàm exactissimè impleat, minúsque à vitiosa corporis habitudine detrimenti accipiat, non parùm ei proderit, quæ hìc subjungo, servare. Primum, ut, antequam ullum è spiritualibus exercitiis, seu rerum cælestium commentationem, seu conscientia examinem, seu sacrosanctam liturgiam, seu Ecclesiasticarum precum recitationem aggrediatur; paulisper recogitet, quidnam faciendũ suscipiat, decernens continuò, velle se illud quàm perfectissimè exequi. Quæ præparatio omnibus quidem ad mentis attentionem, & sensum pietatis excitandum utilissima est, sed illi, cui peculiaribus obstacula utrumque difficilius reddunt, etiam necessaria. Secundum, ut, si orandi tempore aliis cogitationibus, atque affectibus occupare animum nequit; saltèm his occupet, quibus meliores nè in fervidissima quidem oratione posset concipere: nempe ut animadvertat, quandoquidem necessarias ad orandum perfectiùs vires sibi DEUS negat, argumenti certissimi locò esse, quòd perfectiùs orari à se nolit: propriamque illico volun-
ta-

tatem divinæ subjiciens, profiteatur, contentum se esse, nulla perfectiori oratione uti, quàm cujusmodi in præsens ex DEI nutu sibi contingit, frigida, exucca, insipida, laboriosa, & crebris cogitationum aberrationibus intercisa. Tertium, ut oret in externo illo corporis situ, quem ad mentis attentionem majori adjumento sibi esse perspexerit. Quamobrem, si hanc minùs se posse assequi orando de genibus experiretur, in pedes se attollat, orationemque prosequatur, seu stans, seu sedens, sive in alio situ, ad suum finem magis accommodo. Quartum, ut in horis Canonicis, aliisque precibus recitandis, nè festinet, sacro illo penso quàm citissimè defungi: sed placidè illud potiùs, verborumque sensum degustando exequatur. Nam hæc agendi tranquillitas actionem externam, & minùs laboriosam corpori, & suaviorem animo reddet: cùm è contrario anxia inter illam spiritûs, vocisque præcipitatio, non nisi ad intendendam lassitudinem corporis, animumque majori tædio afficiendum valeret. Neque parùm sive ad diminutionem laboris conferet, si cum aliquo sociorum alternatim hunc dividat; sive ad facilitatem attentionis, si pia verba non memo-

riter, sed ex libro, nec mussitando, sed voce elata, & sensibili pronuntiet. Quintum, ut eadem clara, & sensibili voce in discutienda quoque conscientia, & rebus divinis meditandis utatur: secum nempe, quasi cum altero quopiam, de iis omnibus differendo, quæ tacita mente ruminari solet. Et quantum ad meditationis materiam, ut eam magis facilem, suæque congruentiorem in valetudini habeat, poterit vel immorari circa quinos corporis sensus: observans primò, quinam rectus, & quis pravus singulorum sit usus; tum solerti examine indagans, quonam ipse pacto iisdem uti soleat; statuensque postremò, ea id ratione in posterum facere, quam esse omnium præstantissimam viderit: vel præcipua septem vitia percurrere, & quodvis primò advertere, quænam ex eo seges criminum pullulet; secundò ex ejusmodi fructibus, quàm fœda, exitialis, & detestanda illius sit conditio, æstimare; tertio perferutari se ipsum, num quo fortè pestis tam noxiæ contagio laboret. Quartò omnimodam in reliquū porrò tempus illius sibi fugam præscribere: vel denique alia quavis earum materiarum uti, quas in decimo octavo secundæ partis capite pro similibus personis attulimus:

mus : nisi fortè virium imbecillitas , capitis stupor , naturæque oppressio ejusmodi foret , ut nè in rebus quidem tam planis , & obviis posset mente occupari. Tunc enim consultius videtur futurum , ut commentationem frugiferi alicujus libri lectione commutet , sed lectione quieta , sedata , & piis subinde affectibus interrupta.

5. Atque hæc dicta sint ad providendum ; nè corporis ægritudines quotidianam certæ temporis orationem suis molestiis impedi- ant : jam porrò , nè eadem continuam inter externos actus præsentis DE I memoriam obturbent , duo imprimis usui fore videntur. Alterum , ut , qui adversa valetudine confi- ctatur , exteriores actus placidè , moderatè- que , & sinè importuna festinatione obeat : quò nimirum pro eo , ut defatigetur corpus , & infirmitas superaddita lassitudine molestior reddatur , jucunda potiùs temporis occupa- tio , & delectabilis animi avocatio sint. Al- terum , ut , quoties invaletudinis suæ remi- niscitur , tristitiæque sensu experitur se affici , grave , & durum existimans , quòd tamdiu vexari ab ea pergat , quòdque illius inter pres- furas locò tempestivæ oblectationis cogatur præterea occupationibus laboriosis , & mo-

lestis operam dare; quoties, inquam, tristes id genus querimonias suboriri in animo sentit, curet illico, quàm maximè potest, vividum amoris erga DEUM, & sanctissimam ipsius voluntatem actum concipere: revocans in memoriam, non ab alio, quàm ab ipso eam sibi fuisse impositam crucem, deque illa proinde toto animo gaudens, & paratum ultro se ad eandem offerens, vel quamcunque graviolem aliam sibi ipse imposuerit, totius vitæ suæ spatio promptè, alacritèrque gestandam. Et notetur sanè diligenter hæc praxis, qua vix ulla alia faciliorem potest hominibus, incommoda valetudine affectis, perpetuam cum DEO consuetudinem reddere. Quippe cum per eam illud ipsum corporeæ aegritudinis tædium, quod cæteroqui perturbare, & abducere à DEO animum solet, in illius memoriam nos revocet, præsentemque, & continuam nobis suggerat exercendi erga ipsum amoris materiam.

6. Imò luculenter apparet, hanc eandem praxim per se unam valere, adversus tertium quoque spiritualis morbi genus, quod ex corpore malè affecto redundare in animū diximus, inquietudinem scilicet, suæque sortis displicentiam, ab homine per id tempus

pus concipi solitam, eò quod compluribus ministeriis, suo cæteroquin statui consentaneis, & ad DEI obsequium pertinentibus sese inhabilem videat. Ut ergo supradicta inter corporis intemperies nostræ voluntatis cum divina consensio, quàm efficax est ad tranquillandum cujuslibet utentis illâ animum; tam facilè à quolibet illius usu indigente exerceatur, duo hæc diligenter ab eo pensanda, & penitè insculpenda menti suæ erunt. Primum, solidam, propriamque Christianæ perfectionis substantiam, nequaquam in multis, atque egregiis operibus faciendis consistere, sed in eorum solummodo effectione, quæ ab unoquoque juxta præsentis circumstantias DEUS exigit: adeò ut, si quis talia exequatur, nihil ulterioris perfectionis desiderari in eo queat. Secundum, fieri non posse, ut DEUS ab ullo homine id velit, ad quod efficiendum necessarias ei denegat vires: & consequenter neque fieri posse, ut faciens, quidquid per vires suas ipsi licet, non faciat, quidquid DEUS ab eo effici vult, hoc est, quidquid ad plenam perfectionis summam requiritur. Qui enim duo hæc pro certis habet, planissimè intelliget, nihil causæ sibi adesse, cur iniquo animo ferat, à sua se præ-

senti in valetudine præpediri, nè multa in ob-
 sequium DEI faciat, quæ ab aliis effici videt,
 & à se sano, & valente olim fiebant: sed iustif-
 simam altera ex parte causam se habere, cur
 libenter ex DEI manibus suam plura agendi
 impotentiam suscipiat, cælestique coram Do-
 mino profiteatur, eam se, quatenus ab ipso de-
 creta, & voluta est, plenissimo voluntatis as-
 sensu complecti, neque commutaturum, eti-
 amsi in manu sua esset, cum omnimoda fa-
 cultate operandi: utpote qui nihil omnino
 præter ea, quæ placita ipsi sunt, amet, ac ve-
 lit. *Ità Pater, quoniam sic fuit placitum ante te.*
Fiat, Domine, in me, de me, per me, circa me,
& circa mea omnia sanctissima voluntas tua, in
omnibus, & per omnia, nunc, & in æternum,
Amen. Nè multa: inducere in animum de-
 bet, aliam esse sanctitatem florentis, & aliam
 afflictæ valetudinis propriam: illam extrin-
 secus apparentem, atque in operando strenu-
 am; hanc interiùs latentem, & in patiendo
 tranquillam, dicens sibi met ipsi: eja, tempus
 præsens non tam multa, & præclara opera
 suscipiendi est, quàm per assiduè repetitos a-
 moris actus in divina voluntate acquiescendi.
 Hæc perfectio illa est, quam præcipuè DE-
 US nunc à me exigit: hæc ratio, qua in præ-
 sens

sens potissimum placere ipsi queã : hoc exercitationis genus, ad quod totis viribus, & peculiari contentione incumbendum est. Sed manè cum primis expediet, talia sibi inculcare, quando consueta instaurans decreta, quàm sanctissimè novum diem traducendi, hebetari fortè horum vim, alacritatèmq̃ sentiret, à temere effusa ordinariæ suæ invaletudinis metu, ceu quæ obstatura illorum effectui sit. Repellere quantocytus debet vanos id genus terrores, pro certissimo statuens, quantacunque sua præsens infirmitas sit, non posse ab ea se impediri, quo minùs summa cum perfectione DEO serviat: quin imò si ejus molestias hilari animo tulerit, eas ipsas partem præcipuam suæ in divino famulatu perfectionis futuras. Unde roboratus animo, & majori erectus fiducia, paratum se Domino offerat, ad easdem, imò & graviores alias, quamdiu ipsi libuerit, nedum sinè ullo renisu, sed plenissimo etiam cum assensu voluntatis ferendas.

7. Quòd si non contentus sese hoc pacto iis libenter submittere, quatenus volitæ, & decretæ à DEO sunt, progredetur ulterius, ad easdem, quatenus molestiam corpori afferunt, diligendas: singularis beneficii

lo-

locò illas habens, & cum gratiarum actione suscipiens, tanquam venerabiles quasdam sacrosanctæ crucis Christi reliquias, gustationesque calicis, quem ipsi pro nostra salute morituro æternus Pater propinavit: neque de re alia cum ipso exoptularet, nisi quòd nimis in exiguam suorum cruciatuū partem se admittat; nec aliud quid enixius ab eo flagitaret, quàm ut novis graviorum perpeffionum ictibus magis perfectam, atque iconicam in suo corpore exsculpat sui in cruce pendentis effigiem: si ad hosce, inquam, progrediretur heroicæ sanctitatis affectus, nã nullus tunc inquietudini superesset in illius animo locus: corporisque ægritudines, quantæcunque demum essent, nec ullam perturbandi illius vim haberent, sed in uberrimam potiùs ei verterentur lætitæ, gaudiique materiem.

8. Cæterùm, si res probè æstimetur, multorum tristitia, eò quòd per corporis infirmitatem prohibeantur, quæ vellent, & qua vellent, perfectione operari, plerumque non tam ex divinæ gloriæ respectu oritur, quam ex propriæ æstimationis cura, periclitantis idcirco apud homines minui: quatenus proclive factu est, ut, qui laudabilium
ope-

operum, & hæc ipsa mediocri cum perfecti-
one ab iis fieri intuentur, nec cæteroqui oc-
cultam ita operantium imbecillitatem vident,
eos vel tanquam exiguis naturæ dotibus ad a-
gendum instructos, vel quasi plus nimio deli-
catos, & laborū impatientes despiciant. Quæ
sui despicientia non potest non perturbare
hominem, magni pendere assuetum, quid-
nam de se homines sentiant; præsertim quòd,
cùm sibi valetudinario, & infirmo laboriosi-
us accidat, vel parùm operari, quàm cæteris
perfectè valentibus plurimùm; iniquo ani-
mo patiat, se plus aliis sustinentem oneris,
delicatum præ iis tamen, atque inertem cen-
seri. Quòd verò ægritudo animi de sua re-
ctè operandi impotentia ex prædicto sui con-
temptus respectu, ac timore oriatur, duo
cuius latè perspicua argumenta esse possunt.
Primum videlicet, si ea vel minuatur, vel o-
mnino etiam deficiat, si nempe ii, inter quos
vivit, ostendant illius se invaletudinem animi
advertere, mirarique animi robur, quo
ipse illam sustinet, non parcens sibi, sed quan-
tùm interim affectæ vires sinunt, imò & plus
penè, quàm sinunt, laboret. Secundum, si
ægre ferens non multùm se posse operari,
cùm occulta quapiam infirmitate prohibe-
tur,

tur, tranquillo dein, imperturbatoque animo patitur, vel universalem cujuscunque operis vacationem, atque impotentiam, ubi febris prævalida, sive alius nemini non apparens morbus sic penitus otiosi illum cogit: nec proinde omnimoda hæc cessatio ignaviae damnari in eo potest.

9. Quando igitur metuendæ apud homines nostræ æstimationis timor inquietudinis, tristitiæque causa est, quam in præsentia materia experimur, illi potissimum adhibere nos remedia oportebit: sive per altitudinem animi, capite quarto expressam, nihili faciendo, quidquid de nobis secus opinari homines possunt, ceu rem levissimam, meræque imaginariam, nec dignam, ut ulla ejus ratio à generoso, & prudenti viro ducatur, præsertim, ubi is DEUM suffragatorem causæ suæ habet, & profiteri potest: *Ecce in cælo testis meus, & conscius meus in excelsis*: sive illum in nobis excitando perfectæ humilitatis spiritum, qui non modò timere nos vetat; sed optare etiam jubeat nostri apud alios contemptum: adeò ut locò mœroris, dum ab aliquo ceu minus laboriosi despiciuntur, gaudendi id materiam faciamus, nostramque hoc ipso fructu imbecillitatem solemur, quòd si minus
ope

operamur, saltè minori etiam in æstimatione apud homines simus. Quibus seu magnanimitatis, seu humilitatis sensibus curare debemus, ut exterior quoque nostra agendi ratio respondeat: gerentes nos nimirum in omni actu, & sermone, instar hominum, qui desiderant contemni, nullumque edentes indicium occultarum ægritudinum, à quibus plùs, & meliùs operari prohibemur: imò contra omni studio conantes eas tegere, juxta memorabile in hoc genere exemplum ab insigni DEI famulo Ludovico de Ponte posteritati relictum: qui à pectoris oppressio- nibus, torminibus stomachi, articulorum doloribus, molestissimisque aliis valetudinis intemperiiis continenter afflictus, legem sibi statuerat, nè suos hos cruciatus, nisi obligatione quapiam adactus, ulli hominum proderet: usque adeò secreti tenax, ut præter alia specimina, quæ brevitatis causâ omitto, viginti, eoque amplius annis peracerbos hæmorrhoidum dolores, nullo edito familiaribus signo, pertulerit. Imò, neque hoc latendi studio contentus, ubi quispiam de suis illum morbis ultro interrogaret, aliò deflectebat sermonem: quòdque mirum dictu potius, quàm communiter imitandum videtur, vel cum
me-

medico eadem dissimulatione usum legimus. noxio quippe humore in alterum ex oculis pertinaciter defluente, quamvis adverteret, videndi facultatem sibi paulatim deficere; fatius duxit, eâ in totum orbari, & per reliquam omnem vitam illius oculi usu (prout re ipsa evenit) carere, quàm suam invaletudinem Medico, tametsi de ea sciscitanti aperire.

10. Minus promptum factu est, certi aliquid remedii statuere contra quartum discrimen, in quod corporis ægritudines nos conjiciunt, deflectendi (quod non rarò contingit) ab austeritate servorum DEI propria ad familiarem sectatoribus mundi mollitiem. Hinc enim justa, & prudens vivendi ratio fartam tectam custodiri valetudinem corporis jubet, quò integris illud viribus melius possit DEO famulari; indè verò nimius hominis erga se amor ea sæpe necessaria valetudinis præsidia esse fingit, quæ non nisi supervacua sensuum sunt blandimenta. Præterquam quòd, si ordinariæ, de quibus hîc loquimur, corporis ægritudines spiritualis detrimenti aliquid pariunt; non minus persæpe, imò & forsân plus noxia spiritui solent esse illarum remedia; cùm illæ non alio in-

te-

teriori detrimento hominem afficiant, quàm quòd ad plùs, meliùsque operandum inhabilem reddant: hæc autem & prolixiori cum hominibus consuetudine à DE I cogitatione illum avocent, & quotidiano refectionum sensibus lenocinantium usu naturalem in eo amorem corporis foveant, & sollicitis restaurandæ valetudinis curis animi quietem perturbent. Damna profectò, quæ simul sumpta, & suis rite momentis perpensa, graviùs videntur nos lædere, quàm sola illa operandi imbecillitas, ejus tollendæ gratiâ subeuntur: ut proinde optabilius spiritali viro diceat, nec omnia, nec omni cum perfectione posse agere, quæ ad statum, & munus suum pertinent; sed interim cum majori & collectione mentis in DEUM, & amoris proprii compressione, & tranquillitate animi vivere: quàm majoris aliquantò operationis studio, inquietas de corpore tuendo cogitationes assiduè versare, perduellis naturæ propensionibus indulgere, & factam uni DEO mentem inter ultro quæsitæ rerum sensibilibus distractiones occupare.

II. Adde huc illustria complurium DEI fervorum exempla, qui ex mera patiendi cupiditate, & dulcedine nulla voluerunt, etsi

citra omne perfectionis detrimentum possent, remedia ægri corporis doloribus quaerere: sed longè charissimas habuerunt ejusmodi cruces, tantùmque abfuerunt à cura minuendæ earum gravitatis, ut potiùs nimis leves esse quererentur præ aliis, quas à DEO flagitabant: novùmque illis, & gravius interdum, quàm ipsæmet per se forent, voluntariorum cruciatuum onus adjecerint, dicentes cum Apostolo: (2. ad Cor. 12.) *Placeo mihi in infirmitatibus meis; & cum sancto Job: (c. 6.) Quis det, ut veniat petitio mea, & quod expecto, trahat mihi DEUS; & qui cœpit, ipse me conterat: & hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore, non parcat.* Qualis fuit (ut aliquos è quàm plurimis nominatim depro-
mam) dictus paulò antè Ludovicus de Ponte: qui si liberum sibi foret, nullis uti contra suas ægri-
tudines medicamentis solebat, etiam quando nimia earum vi cogebatur lecto affixus hæ-
rere: neque alia de causa, quàm quòd pati sinè ullo alienæ vel opis, vel comiserationis levamine optaret; cautus adeò erat, ut memoratum suprà à me est, in per-
pessionibus suis dissimulanter ferendis, & suo in sinu occultandis. Quanquam parùm videri potest, quòd nullum in suis morbis le-

vamen quæsierit, qui ad eorum intendendam
fevitiem nullum elabi sinebat diem, quin
corpuseulum suum, doloribus cæteroquin
undique oppressum, & vitali penè funditus
spiritu exhaustum, è lecto (meliùs dixissem
è funebri inchoatæ jam diu mortis feretro)
attollens, acri verberatione contunderet.
Qualis itè Vincentius Caraffa, septimus So-
cietatis nostræ Præpositus Generalis: qui, non
facilè explicari verbis potest, quàm ardentè
euperet, recusam in suo corpore per imma-
nium vulnerum lineamenta intueri crucifixi
sui Domini effigiem: quàmque exultaret, de-
largiter sibi collata Domini cruciatuum par-
te: omni studio devitans, quidquid minuere
illorum amaritudinem posset, beatasque, &
omni lucidiores die illas noctes appellans, in
quibus præ dolorum acerbitate nullam ocu-
lis delibare somni partem valuerat. Quare
etiam non nemini, qui eum videns aliquando
extremè languentem, & vultu tamen, ut cum
maximè hilarem percontabatur, undenam
in tanta corporis imbecillitate tanta illi vul-
tùs, animique hilaritas foret; hoc ipsum rei
esse causam respondit, quòd nempe in extra-
ordinario illo casu ità se affectum sentiret,
quomodo continenter toto vitæ suæ cursu

affici vellet. Et aliàs, dum ad nosocomium insanabilium iret, dicente socio, domum illam magnum volumen esse, in quo posset unusquisque DEI erga se clementiam legere: nam cur hi tot, tamque gravibus morbis oppressi sunt, & ego omnium immunis? magno protinus cum animi impetu, & ardore subiecit: imò cur mihi indultum non est optatissimum munus, ut dispersa per hos omnes mala unus sustineam? Qualem demum se exhibuit fidelis Christi famula, & nobile reflorescentis Carmeli germen, Beatrix Ognesia, quæ ex D. Terefiæ relatu, (*In Fundat. c. 16.*) tantum aliquando ardorem concepit vivendi, & moriendi cruci affixa cum cælesti suo Sponso, ut coacta fuerit cum violento lacrymarum, dolorisque impetu super lectum procumbere, respondens sciscitantibus, quonam malograngeretur? angise, & nimum quàm acriter, quòd minus angorum pateretur, quàm cuperet: ac proinde si contentam se vellent, suaque ab ægritudine recreatam videre, desiderati hujus boni copiam à DEO sibi impetrarent. Quod cum per atrocissimam morborum vim evenisset, nullum his solatium, ac lenimen quærebat: inurbanam plùs nimum, & vecordem fore se dictitans, si eos crucia-

tus

us imminutum iret, quos immortalis sibi Sponsus, tanquam peculiare sui amoris monumentum misisset. Quin etiam, cum à doloribus solito vehementius urgeretur, profitentem audiebant sorores, nihil triste se pati, nec præsentem suum statum cum earum illa, quæ optimè valerent, commutaturam.

12. Quidnam ergo inter opposita diversarum rationum momenta statuemus, ita utrinque temperatum, ut neque à prudentia, tanquam justo severius, neque à mortificatione, tanquam nimis molle improbetur. Mihi quidem duplex distinguendum hic esse spiritualium hominum genus videtur. Primum eorum, qui extraordinariæ virtutis præstantiæ adeo supra corpus eminent, ut illius quasque affectiones vix animadvertant, nec minimùm in operando ab iis pendeant. Et his quidem permiserim, imò etiam suaserim, ut de suis stomachi, capitis, aliisque ordinariis infirmitatibus gaudeant, easque peramanter complectantur, neque ullo solatii, vel remedii genere allevent, nisi quando ultra morem excrescerent, inque gravem, nec facilè sanabilem morbum viderentur desitura: alterum ex hominibus constans, ordinaria, & mediocri virtute præditis, quique

corpus ità student castigare , & in servitutem redigere , ut propterea non sint superiores omnino naturalibus illius molestiis , atque infestationibus. Et hos rectè , ac fortasse etiam rectiùs facturos censuerim , si id genus molestiis vexati , opportuna iis remedia , & levamina adhibeant : sequentibus tamen regulis (nè plus spiritualis detrimenti à remediis , quàm à morbo ipso accipiant) diligenter servatis. Primò , ut disertè coram DEO profiteantur , nequaquam se id facere ullius naturalis oblectamenti gratiâ ; sed ideo duntaxat , ut aptiores ad operandum pro gloria ipsius sint. Secundò , ut nunquam remediis utantur , nisi usquequaque honestis , & quorum usus nulli necessariorum virtutum , putà charitati , aut obedientiæ repugnet. Tertiò , ut in horum delectu illa cæteris præferant , unde nihil , aut minùs timeri spiritualis dispendii , & periculi potest : qualia ferè sunt , quæ ad corpus solummodo attinent , ceu somnus , exercitatio , purgationes , unctioes : nec non aliqua ex iis , quæ per animi oblectationem corpori profunt , veluti musica , & camporum prospectus : at non itèm complura alia hujus generis , quæ necessariæ perfectioni adversantur , putà res alienas curiosa

in-

indagatione exquirere, in supervacuas confabulationes se effundere, ex propriæ voluntatis instinctu operari, blandisque rerum ad suam laudem spectantium imaginationibus mentem pascere. Quartò, ut inter medicamenta solius corporis propria, potûs, cibique parcitatem, quasi unum contra quosvis morbos exploratissimæ utilitatis præsidium, apprime eligant, illaque potius, quàm delictiori victu in sua procuranda valetudine utantur. Quintò, ut quæ ad infirmitatis suæ levamen opportuna esse arbitrantur, moderati, & sinè nimia sollicitudine appetant, nè, si fortè is fraudari contigerit, in graviores aham, iracundiæ, ac mœroris infirmitatem incidant, præque immodico externæ valetudinis studio, tranquillum animi statum, interiore scilicet longè pluris faciendam, valetudinem perdant. Qua etiam de causâ curandum erit, nè remedia quærantur extraordinaria, magni sumptûs, longè accersenda, nec inventu facilia; sed ea potius, quæ utpote communi usu trita ubique prostant, minimoque labore, & pretio comparari ab omnibus queunt. Sextò, ut si aliquando valetudinis gratiâ amœnam sibi peregrinationem suscipiendam, vel placido in ruris secessu feriantur.

dum existimarent, caveant plus justo ibi animum relaxare, seque in omnem commodioris vitæ usum, ac licentiam effundere: contenti per id tempus meliori victu, largiori somno, jucundisque, & longius productis amicorum colloquiis ægras vires rescere; non tamen omittentes, certam aliquam cuiuslibet diei partem divinis rebus tribere, solitæque cum intentione animi ad justam, & spirituali viro necessariam suarum cupiditatum compressionem incumbere: tamen hæc interior severitas redintegrandæ penitentiæ valetudini minus nonnunquam prodesset.

13. Progrediendo jam ad quintum, extremumque incommodum, quod à corpore ægritudine afferri posse, ac solere diximus; non mediocri sanè damno obnoxium sibi hominem illa afficeret; si omni eum pollieret spirituali consolatione, & lætitia: præsidio nimirum, sine quo languidus, & inhabilis ad progrediendum in divino famulatu animus remanet: inò sine quo neque sefacile à præsentis vitæ voluptatibus continet. Teste siquidem D. Gregorio: *Esse sine omni delectatione anima nunquam potest; nam aut infimis delectatur, aut summis.* Sed duplex distinguenda nobis hic est spiritualis delectatio, & læ-

latitia. Altera nimirum sensibilis, quæ ani-
 mam exultare in DEO facit per actus vividos,
 alacres, incitados, & citra omnem propemo-
 dum voluntatis deliberationem sua sponte
 exurgentes: altera verò purè spiritualis, per
 quam anima de DEO gaudet, gaudio quidem
 minùs sapido, experrecto, & vehementi;
 sed stabiliore, & magis æquali, quia à se ipsa
 liberè electo, & intrà superiorem sui partem
 producto. Ex quibus licèt prima non sem-
 per in potestate hominis sit; sed plerumque
 inter corporis imbecillitates, languorésque
 deficiat; secundá tamen, quisquis toto cordis
 affectu DEUM amat, & in teterrimo valetu-
 dinis statu frui potest, ab eáque illud robur
 ducere, quod ad progrediendum in DEI fa-
 mulatu, & ad terrenas voluptates respuen-
 das, imperfectiores animæ à prima mutuari
 opus habent. Hoc igitur secundi generis
 gaudium, & suapte naturâ excellentius, & ad
 profectum animæ utilius, & nemini, præ-
 terquam ex sua imperfectione, ac socordia
 negatum, spiritualis vir debet inter quaslibet
 corporis ægrotudines, suo in animo usque
 integrum, & vigeas tueri. At quomodo id
 illi è sententia succedet? Facillimè enim ve-
 ro, & sinè ullo majori negotio, aut molimi-

ne, quàm si juxta superius dicta, quoties ad invaletudinis suæ perturbationes, & molestias mentem reflectit, eas simul à DEO esse volitas, & sibi immixtas meminerit: statimque profiteatur, se easdem, prout tales, diligere, eximii muneris locò habere, plenissimo voluntatis consensu approbare, neque cum ulla alia vel perfectissima corporis habitudine mutatas velle. Hos siquidem spiritualis gaudii actus frequentans, atque hoc pacto DEI voluntatem in suis morbis, & suos morbos propter voluntatem DEI amans, quantascunque inter pressuras, sincerissimam, suavissimamque obtinebit lætitiã, neque illam merè (ut Theologi vocant) passivam, sed suo sibi Marte, & libero virtutis conatu acquisitam: quæque nihilo illi minus, imò & plus, quàm sensibilis alia vigoris ad quas-cunque tum terrenas delectationes repudiandas, tum Christianæ perfectionis difficultates superandas sufficiet.

CAPUT VII.

De instrumentis perfectæ
 conjunctionis cum DEO: &
 primùm de omnifaria insectati-
 one sui ipsius.

PArùm tamen esset, quòd cupien-
 tibus unum cum DEO fieri, nec
 nisi ex eo vivere, ostenderim,
 quænam impedimenta huic de-
 siderio adveniant, & quibus superanda ar-
 tibus sint; nisi etiam illa eisdem indicarem
 præsidia, sinè quibus ægerrimè, imò etiam
 nullo pacto exequi possent, quidquid ad e-
 jusmodi finem perfectè, & secundùm omnes
 suos numeros obtinendum requiritur. Quod
 veluti in limine hujus appendicis me factu-
 rum recepi, ità nunc ad supremum ejusdem
 complementum facere aggredior: à suimet
 ipsius insectatione exordiens, instrumento
 videlicet, præsidioque, quo nullum facilè a-
 liud majori verborum pondere à sanctioris
 vitæ Doctoribus commendatur: adeò ut u-
 nus è primariis minimè dubitet certissimam
 in eo ponere Christianæ perfectionis mensu-
 ram: cuilibet hujus studioso denuntians, pro
 ma.

magis, vel minùs accurato illius usu, majores itèm, aut minores suos fore in cordis munditia, in charitatis fervore, inque amica cum DEO conjunctione progressus. *Tantum proficies, quantum tibi ipsi vim intuleris.* (Th. à Kemp. L. 1. c. 25.) Et talem revera efficacissimi hujus instrumenti vim esse, pronum cuivis intellectu erit, dummodo observet, undenam originem ducat, quidquid inordinati, pravi, atque noxii in vita hominum occurrit, omnes nempe animi perturbationes, omnes morum corruptelæ, omnia vitiorum, & scelerum colluvies, omnis divinæ charitatis, æternæque salutis impedimenta; non enim ullum ex pestiferis his germinibus aliunde pullulare, quàm ex aliquo perdelictis naturæ, propriique amoris instinctu reperiet; & hoc animadverso, ignorare ultrà non poterit, quanti ad vitam spiritualem, & perfectum DEI amorem momenti omnimoda sui infectatio sit: utpote quæ perversos illos motus in anima excindens, omnium unà illius malorum radicem excindit. Unde tandem manifestò colligitur, quanto quis studio expetit DEO sese totum impendere, nec nisi ex eo vivere: tam enixè itèm curandum ei esse, ut se ipsum ubique infectetur, nulla in
re

re amori proprio obsecundans, sed omnes illius appetitus implacabili severitate elidens: juxta praxim in tertia parte hujus operis fusè explicatam. Quam, ut promptior ad manum sit, summatim collectam hic reponere, & in quinque genera visum est dispertiri, quot nempe sunt materiæ, circa quas naturales nostri appetitus & excitari solent, & comprimi debent: ita ut, qui se ipsum omnimodis insectari, & subigere cupit, sedulo id exequi euret, tum circa facultates externas, tum circa corporis oblectamenta, tum circa existimationem sui apud homines, tum circa liberum voluntatis propriæ usum, tum circa objecta, quibus pasci, & expleri mens gaudet: duo hæc in unoquoque dictorum generum servans: primum, ut semper, quoad fieri potest, & refugiat, quidquid genio suo arridet: & quidquid ingratum eidem est, amplectatur: secundum, ut, si quando cogatur ei morem gerere, nè id libenter, & amore illius faciat, sed ægro potius animo, & mera supernaturalium rationum vi impulsus.

2. His ergo præmissis, res visibiles primò, & facultates externas sumamus. Quidnam ex naturæ instinctu de his homines appetunt? Non aliud utique, nisi earum afflu-

en-

entiam, & lautitiam, quanta nedum commodis vitæ usibus plenè sufficiat; sed eorum quoque fines, ac modum ulteriori magnitudine excedat: nimirum possessiones amplas, redditus pingues, ædes magnificas, numerosum famulitium, vestes splendidas, lectos delicatos, copiosam supellectilem, & quidquid præterea divitiarum nomine comprehenditur. Ergo prædicta omnia fugienda è contrario illi sunt, qui perpetuum nativis cupiditatibus suis bellum indixit: adeò ut nihil ampliùs rerum quærat, possideátque, quàm quod sibi ad merè necessarios vitæ usus sit factis: vel si adhuc plenior gestit de se ipso, deque iisdem naturæ cupiditatibus victoriam referre, universis facultatibus propriis nuntium remittens, è paternæ domûs, ac fortis laxitate in angusta religiosæ paupertatis claustra se transferat: ubi contra opulentorum hominum consuetudinem, qui plura sibi ad commodiùs habitandum gaudent disponere, alia æstiva, alia hyberna, & alia his, alia illis usibus destinata conclavia; ipse toto è cœnobia non nisi unam patiatur se habere, eamque inter omnes, quarum optio arbitrii sui sit, angustissimam, & pauperrimam cellulam. Illi necessarium in domestica supellectile existimant,

mant, quidquid ad majus commodum fiat, neque ad commodum solummodo præfens, sed ad quodcunque itè aliud, cujus unquam se præbere possit occasio, imò parùm divites sese arbitrantur, nisi multa omnino supervacanea, & redundantia domi habeant; ipse nihil in cubiculo suo ferat, nisi prorsus necessarium ad communes, & quotidianos vitæ usus: procul indè ablegans omnia illa utensilia, sinè quibus fungi, esto minùs commodè, ordinariis suis actibus potest, aut quibus non nisi admodum rarò opus habet, aut quæ ad incertorum duntaxat, & merè possibilem casuum opportunitates consueverunt servari, aut quæ respectu saltèm numeri supervacua censerì possunt, veluti plures sellæ, plures forfices, & quidquid præterea multiplicis instrumenti apud se esset. Illi præter utensilium copiam, splendorem quoque, & pompam studiosè in iis quærunt; ipse mero usu eorum, quibus eget, contentus, aversetur, & respuat, quidquid speciei tantum gratiâ appeti solet: in omni seu corporis, seu cubiculi instrumento, putà in vestibus, in libris, in mensa scriptoria, in sedili, in atramentario, in lucerna, & similibus, quæ maximè vetusta, cariösa, decoloria, infimique
pre-

pretii sunt, eligat. Illis mos est, ministro-
rum gregem domi habere, qui citra suum
laborem, aliis alii in rebus, atque officiis sibi
operam navent; ipse conetur, quantum po-
test, omnia, quæ sibi opus sunt, per se agere:
per se exempli gratiâ sibi vestes resarcire, per
se cubiculum verrere, per se aquam, oleum,
& reliqua ad necessarios usus spectantia affer-
re: abnuens, quamvis ultro offerretur, nec
exiguo interdum sibi esset levamini, omnem
aliorum operam: imò studens potius, qui-
buscunque aliis, ubi occasio se dederit, fa-
mulatum præstare, eorum in se ònera, ac
pena suscipere, suoque omnes ministerio, &
labore allevatum ire. Demum illi rebus
possessis toto corde inhærent, gestientes, in
contemplando earum apparatu, nec secus, ac
si membrum aliquod sibi abscinderetur, do-
lentes, si partem aliquam de earum summa
sive hominum fraus, seu vis casuum abstule-
rit; ipse supra necessarii usûs sui reculas to-
to animo emineat, nihil molestiæ hauriens,
aut lædi se putans, si fortè sibi aliquid circa
victum, vestitum, aut supellectilem cubicu-
li contingat deficere: quin hilari vultu ejus-
modi casus excipiens, tanquam cum amata
sibi paupertate apprime congruentes, pro-
que illis peculiare DEO referat gratias.

3. Vehementior naturali amore erga divitias, bona scilicet penitus homini externa, amor est, quo erga corpus afficimur, partem nostri, esto minus nobilem, at certe magis sensibilem. Quamobrem, quando majore vi natura nos urget, ad illius sensus omni delectationum genere oblectandos, & ab omni defendendos molestia; tanto impensiori nos debemus conatu omnia, quæ appetunt, iis subtrahere, & omnia, quæ oderunt, ingerere. En igitur præxim ei servandam, qui seipsum, & naturales suos instinctus omnino comprimere velit. Quoties corporis sensibus, visui, auditui, olfactui, gustui, atque tactui placere aliquid viderit, debet id illis, nisi necessarium sit, interdicerere; & quoties contra aliquid invisum iisdem esse animadvertit, debet illos, quatenus justa ratio permittit, ad id tolerandum compellere.

4. Sed præcipuè cum duobus postremis, erga quos indulgentia plus perniciæ posset afferre, prædicto rigore utendum est. Ac proinde, quod ad gustum pertinet, quemadmodum hic pabulum sibi subministrari appetit & frequenter, & lautum, & ad plenam satietatem sufficiens, avidèque illo fruitur, & prius etiam, quàm re ipsa fruatur, illius voluptatem desiderio, & imaginatione prævenit:

N

fic

fic ipse contrariam omnino rationem inficiens, debet primò, quandoquidem omne prorsus denegare illi pabulum nequit, certa saltèm diei tempora huic præfinire, plurimum duo: extra quæ, quamdiu bene valet, omni penitùs sibi cibo, & potu, non aliter, quàm ante sumptionem Eucharistiæ, interdicat. Secundò ipsis prandii, atque cœnæ temporibus victu quàm parcissimo uti: adeò ut si B. Aloysii Gonzagæ abstinenciam non valet æquare, cujus ordinariæ refectiones intrà unciolam perhibentur stetisse; at ex quovis apposito sibi ferculo aliquam semper partem, eamque cæteris sapidiorum appetitui suo neget, sæpe etiam ferculum quodpiam omnino intactũ remittat, nequiquã à mensa plenè satur discadat. Tertio ad externorum convivia nunquam accedere, aut, si cogatur aliquando iis interesse, domesticæ frugalitatis suæ modum non egredi: quemadmodum etiam celebrioribus per annum diebus nihilo largiùs, quàm ordinariis, & communibus vesci. Quarto lautiora quædam opsonia, ceu pullos, placentas, bellaria, aliásque id genus delicias, sinè quibus vivi potest, & potior pars hominum vivit, suo ab ore in perpetuum excludere: imò simili severitate uti circa illas quoque escas, quæ, licèt non alienæ à pauperum mensis,

tis, peculiariter tamen palato suo arrident,
 seu nonnullæ piscium, lacticiniorũ, fructuum,
 & leguminum species: ab iis sibi oblatis vel
 penitus, (quod consultius factu esset) vel sal-
 tem plerumque abstinendo. Quintò missa
 prorsus facere ea condimenta, quorum non
 alius est usus, nisi intendere epularum sapo-
 rem: quin hunc potius, quantum citra affecta-
 tionis notam fieri potest, frigidaæ aspersu, seu
 alio artificii genere obtusum, extinctumque
 eat. Sextò vinum vel omnino abdicare, vel
 in tantum diluere, ut nihil amabilitatis, vigo-
 risque retineat. Septimò placidè, & citra im-
 portunam festinationem, aviditatẽque ci-
 bum sumere, nè animus intrà patinas demer-
 gatur, sed sibi præsens, libere interim respi-
 cere Deum possit, & vel singulos quosque illi
 offerre bolos, quibus ejus gratiã corpus refi-
 cit. Octavò epularum gustu, & voluptate
 quam minimum affici, curando dum vescitur,
 ab omni illarum cogitatione, atque sensu ad
 nobiliora objecta mentem traducere. Nonò
 extra tempus mensæ, nunquam de victu seu
 intrà se cogitare, seu verba cum aliis facere.
 Decimò si dapæ appositæ parciores fuerint,
 aut perperam coctæ, aut ad palatum, & sto-
 machum suum minus appositæ, nè ob prædi-
 cta earum vitia cuiquam succenseat; sed ea

potiùs ad amicam Dei, supremi symposiastæ providentiam referre, & pro peculiari sumere gratiarum materia, quas sub mensæ finem ei persolvi mos est.

5. Secundùm quæ commendandum etiam, atque etiam illi habeo, ut immobili proposito firmitate custodiat sive hanc, sive aliam abstinentiæ rationem, quam contra naturales gustûs illecebras sibi semel præscripserit: nunquam relaxando ejus rigorem, cujuscunque artificiosi prætextûs causâ, quo ad eum circumvenendum gula uteretur: nimirum vel quia leges, quas sibi constituit, nullam obligandi vim habent, consultiùsque videtur, prudenti libertate, ubi locus, resque postulat, eas moderari; quam servili, & superstitiosa observatione se iis mancipare: vel quia usurpata hic nunnunquam, aut illic earum relaxatio, ceu potest plus vigoris corpori, & alacritatis animo, sic plus etiam sibi habitudinis ad operandum pro Dei gloria sufficere: vel quòd ad eas in præsentis occasione aliquantulum mitigandas, nullo sibi videtur impotenti, & turbido affectu, sed tranquilla, sedatâque voluntate incitari: nec proinde, si id faciat, immoderatæ voluptatum cupidini sit morem gesturus; sed opportuna, & salubri ratione consulturus imbecillitati naturæ, quæ nè igna-

vo marcore obtorpescat, exhilarari interdum, & tempestivis refici levamentis necesse habet. Nè, inquam, fucum sibi fieri fraudulentis id genus suasionibus patiat; sed tria hæc potius certissimæ veritatis effata penitus sibi in mente defigat: primum, si gulæ appetitui semel, aut bis, & parva in re indulserit, non aliò id valiturum, quàm ut & illa ad nova in posterum petenda audacior, & ipse imbecillior ad repugnandum ei fiat: cùm è contrario, si nulla in re illius postulatis annuat, intrà breve tempus, & post paucas in peculiari quavis materiâ horum repulsas, adeò superiorem se illâ evasurum, ut facillimum deinde experiatur eam refrænare, imò etiam paulatim assuefacere, ad qualemcunque illam austeritatem minùs gravem postmodo sentiendam, patientiùsque, & sinè tot renisibus, ac querelis ferendam. Secundum, si perpetuus, & semper æqualis abstinentiæ rigør non nihil aliquando obesse robori valetudinis potest, multò plùs tamen eidem effrænata gulæ aviditatem officere: quam cæteroqui intrà justum temperantiæ modum continere difficillimum homini sit, nisi certa aliqua, & nunquam variabili severitatis ratione circa victum utatur: ac proinde ipsiusmet corporis rectæ habitudini utiliore esse immobilitatem ani-

mi, in perpetuò retinenda, quàm facilitatem, in laxanda hìc, aut illic abſtinentia ſibi ſemel præſcripta: ſi hæc alioquin neque excedat ordinarias hominis vires, neque aut citra maturam deliberationem ſuſcepta, aut ante certum temporis experimentum comprobata, & ſtabilita ab eo fuerit. Tertium, quàmvis minuire aliquantulum in quibusdam peculiaribus circumſtantiis ordinariam circa victum ſeveritatem, ad augendum corporis vigorem conduceret; nihilominus qualemcunque hanc utilitatem nullius momenti futuram, præ graviffimis, quæ indidem ſequerentur, damnis: inconstantia nimirum in rectè decretis, & aſuetudine potiùs juxta temerarios genii inſtinctus, quàm ſecundùm certam, & ſtabilem rationis normam vivendi.

6. Circa tactum verò inſectari corpus debet, tum omnia ei negando illa commoda, quæ ad ejus delicias potiùs, quam incolumitatem faciunt, tum eas omnes cogendo iſum pati aſperitates, & moleſtias, quibus finè gravi læſione affligitur: ità ut aſſiduis fatigetur laboribus: ſomni tempora non fatietate, ſed mera neceſſitate definita habeat, neque aliis eum capiat in ſtratis, quàm vel ſuper nudos aſſeres, vel ſuper culcitra, duritiâ penè aſſeribus pari: mollium indumentorum loco,
hiſpi-

hispidis tegatur ciliciis : hiberna frigora , & æstivos calores sinè nimiâ se tuendi ab iis cura, tolerare assuescat : in situ detineatur quàm maximè incommodo , humeris scilicet nulli sulcro innixis dum sedet, genibúsque inter orandum humi flexis, & brachiis simul in crucis formam extensis : muscarum importunitatem, & pulicum morsus, si non semper, at compluries, immotus sustineat : aculeatis demum ciliciis, crebris verberationibus, & quibuscunque aliis piæ sævitæ artibus crucietur. Quantò enim severior in eo, quousq; licet, vexando erit : tantò plenior victoriam de inanis, ad illud usquequaque fovendum pro- pensioibus referet. Nisi quòd neque contentus omnino esse debeat suppliciis à se illi ul- tro irrogatis; sed gaudere insuper, quòd Deus, aliæque res creatæ ad illud afflicendum unà secum conspirent : veluti exempli gratiâ, cùm capitis, aut dentium dolore torquetur : cùm in valetudinis, vel alterius impedimenti causâ nequit somnum capere : cùm hiems præter modum frigida, aut æstas ferventior solito est: cùm ventus, nix, pluvia, aut alius quivis casus molestiam affert, non æquo duntaxat, verùm etiam hilari animo omnia hujusmodi exci- piens : utpote qui profitetur sensus intrà se, at- que affectus fovere iis omnino contrarios,

quos natura humano generi inseruit, & quibus hoc communiter suam vitam moderari videmus.

7. Non tamen ad perfectam sui ipsius insectationem sat est, contra innatos amoris proprii appetitus tendere, circa corporis bona, atque mala, hæc quærendo, & illa averfando; nisi eadem ratione illis contraeatur circa bonam quoque, vel malam existimationem, quam de nobis concipere homines possunt: tantum illam semper fugiendo, quantum aliàs quæritur, nec minus hæc ubique optando, quam vitari solet. Quò igitur secundum utramque suam partem id fiat, perfecta insectatio sui à vero quovis amatore Dei exigit, ut juxta superiorem capitis quarti doctrinam à nullo unquam mortalium sua sciri seu fortunæ, seu naturæ, seu virtutis decora optet; quin imò ea penitus occultare, quantum potest, conetur: neque, si alicujus ex iis causâ honorari se viderit, honorem illum libens, gaudensque excipiat, sed oderit potius, & tamquam pestem, quò blandiorem, eò magis timendam, omni arte, atque industria prohibere à se studeat. Secundò ut vitet similiter externam quamvis speciem, unde hominum vulgus ad eum æstimandum, magnique faciendum posset induci, veluti familiarem cum Proceribus consue-

consuetudinem, splendorum vestium phaleras,
& primariorum administrationem munerum:
amando potius cum infimæ plebis quisquiliis
conversari, pannoso sub amictu intuendum se
in triviis præbere, & contemptissima quævis
ministeria palàm obire. Tertio, ut, cum alios
præclaris naturæ, virtutisque dotibus eminere,
atque solitis celebrari plausibus videt, faveat
ipsorum gloriæ, eamque lætus aspiciat, &
quantum in se est, augere contendat, hac etiam
de causa, quòd exuperanti illius claritudine
sua obscurari ac imminui existimatio potest.
Quarto, ut de quovis contemptu, probro, &
confusione sui gaudeat: ceu exempli gra-
tiâ, cum personis etiam inferioribus in laude,
atque honore postponitur: cum aliquid occul-
ti sui dedecoris in hominum notitiam emana-
re contingit: cum minùs plausibilem publicus
aliquis suus actus, putà concio, aut disputatio
exitum habuit: cum per imprudentiam, erro-
remque aliquid fecit, aut dixit, unde astantibus
deridiculo fuerit: cum alii suas res in deterio-
rem partem accipiunt, aut jocis, & dictis per
ludibrium traducunt: cum sodalium quilibet,
tametsi ætate, atque ordine inferior, jus sibi
assumit, pro potestate cum eo agendi, ipsi im-
perandi, eum commonefaciendi, atque incre-
pandi: cum coram præsens procaciter deride-

tur, fœdissimis conviciis proscinditur, etiam cum manibus per summam contumeliam raptatur, & cæditur: cum demum videt, nullam sui rationem haberi, sed omnes, sumos, medios, & infimos, certatim sibi tamquam vilissimo capiti illudere, suaque humilitate ad majorem petulantiam, & extremos quosque insultus abuti. Quintò, ut præter jam dictum de quolibet sui contemptu lætitiâ, pergat ulterius, ad eundem, quoad finè aliorum culpa, & DEI offensa fieri potest, optandum, imò etiam illius occasiones, ubi fas est, servatisque cautionibus, quæ præscriptæ alibi sunt, ultro aucupetur: palàm omnibus faciens, quibus nihil proventurum damni indè sit, nativi sui generis vilitatem, perangustos ingenii sui census, suæ doctrinæ, prudentiæ, virtutisque egestatem, & quidquid vitiorum, ac scelerum in conscientia sua latet. In summa, ut, quanto studio ambitiosissimi quique mortalium primos in omni laudis genere honores, & plausus venantur; tanto ipsè contra votorum ardore, ultimum semper in locum rejici, & pro nihilo haberi ab omnibus cupiat.

8. Neque minùs infenso illum esse, & hostili prorsus animo decet contra innatos voluntatis propriæ appetitus, nulla in re iis obsecundando, sed eorum quosvis motus, simul atque

exorti fuerint, imò priùs adhuc, quàm exoriantur, implacabili severitate elidendo. Quam in rem opus erit primò, ut semel aliquando exuat se coram Deo omni penitùs sua voluntate: in perpetuum hanc holocaustum, ei trabalibus clavis, nè unquam indè avellatur, illi cruci suffigens, in qua ipse, ut Patris potiùs, quàm suam voluntatem impleret, extremum spiritum reddidit, *factus obediens usque ad mortem*. Secundò, ut peracto hujusmodi sacrificio, juxta illud vitam porrò instituat, & quavis in re, etiamsi omnino libera, nec ulla gravis obligatione huc, aut illuc impellente, voluntatem propriam divinæ posthabeat: nihil unquam audens facere, quod minùs gratum DEO esse videt, quantumcunque naturalis appetitus in id propendeat; seu contra omittere, quod placitum ei noverit, quantumcunque id repugnans genii propensionibus sit: sed in quavis ejusmodi occasione alacriter repetat: *non sicut ego volo, Pater, sed sicut tu, Non mea, sed voluntas tua fiat*. Tertiò, ut eadem cum submissione erga suum Præsidentem, vel Patrem spirituales se gerat: in illius Persona, & voluntate, personam, & voluntatem Domini agnoscat: neque ideo aut faciat unquam, quod vetitum, aut facere omitat quod ab eo præscriptum est, quamvis actio & levissimi per se ipsam momenti,

menti, & sub nullius culpæ reatu præcepta esset, aut vetita. Quartò, ut hoc pacto moderatorum suorum voluntatem impleat, non solum quoties disertis ea verbis exprimitur, sed quoties itè tacito ex nutu, vel alia significatione innotescit: nihilo minùs promptè exequens, quidquid illos à se cupere intelligit, quàm si de illo exequendo expressum accepisset mandatum. Quintò, ut cum aliquid imperatur suæ voluntati contrarium, cum omni, quæ externa, quæ interiori alacritate imperium excipiat: nihil contrà objiciens, neque ullum interioris difficultatis repugnantiaque signum exhibens; aut quidquam faciens, dicènsve, cuius respectu moveri Præses possit ad revocandum, quod jusserat; imò id genus imperia libentiùs, promptiùsque exequatur, quàm quæ eum naturali propensione sua congruunt. Sextò quidquid se facere Moderatores jusserint, nè contentus sit eorum jussu circa solam faciendæ rei speciem, sed illius quoque tempus, ac modum, & reliqua adjuncta definiri sibi postulet: quò scilicet nihil loci voluntatis suæ arbitrio superfit. Septimò, ut promulgari præcepta audiens sub anathematis pœna, vel in virtute sanctæ Obedientiæ, gratuletur sibi de novo illo nexu voluntati suæ addito, & consequenter gaudeat, quòd eam arctioribus vincu-

vincu-

vinculis obligatam, & constrictam videat: secus ac permultis mos est, qui pro suo erga voluntatem propriam amore, uti omnino expeditam, & sui dominam habere illam vellent: sic molestè ferunt, nativam illius libertatem talibus præceptis imminui. Octavò, ut inter actus virtutum eos hilariùs, præcipuàque & peculiari cum jucunditate exercent, ubi minùs arbitrii sui est: nempe ad quos exercendos, citra ullam spontaneam electionem, vel à Præsidentum jussis, vel à ratione sui muneris cogitur. Nonò, ut ea itè officia imprimis amet, & chariora habeat, in quibus præter occupationes consuetas, & certis diei partibus stabili lege attributas, extraordinariæ complures, quando minimè cogitatur, emergere, & ingruere identidem solent: adeò ut eorum administer nullum penè habeat tempus, quo certus sit liberum sibi fore pro arbitratu, juxtaque destinationes voluntatis suæ uti: & si fortè aliquod huic, vel illi operi impendendum seposuerit, illud non rarò ab alia ex improvise superveniente occupatione sibi præripi videat. Decimò, ut nihil, quantumcunque egregii, & sancti operis aut suscipiat, aut faciendum decernat ex proprio instinctu, & sinè illius approbatione, qui DEI vires gerit. Quò etiam pertinet, non statuere juxta privatum suum placitum de tempore, quod

quod ex ordinariis sui muneris functionibus superesse consuevit, sed ab eodem sciscitari, quo pacto, & quibusnam in ministeriis sit occupandum. Undecimò, ut quando eundem consilii capiendi, vel petendæ facultatis gratiã adit, in perfecto æquilibrio, & omnimoda voluntatis suspensione se contineat: nudam ei rem proponens, neque ullis deinde utens artibus, ad illius animum in alterutram partem flectendum. Duodecimò, ut si quando idem propositæ rei arbitrium sibi permetteret, nè illius indulgentiæ acquiescat: sed sincera deprecatione apud eum instet, ut ipse potius, quid, & quo pacto agendũ sit, pro sua autoritate definiat. Decimò tertio, ut non contentus, DEO, ejusque vicariis suam voluntatem submittere, omnibus quoque eam submittat, inter quos agit, unumquemque ex iis pro superiore habens, circa illa, quæ à se petit, aut cupit: neque illos unquam pertrahere ad suum placitum studeat, sed eorum potius votis, atque studiis se ipsum accommodet. Decimò quarto, ut inter quotidianos rerum eventus de iis magis gaudeat, qui voluntati propriæ, infensissimo nimirum, & præcipuo hosti, magis repugnant. Decimò quinto, ut caveat à nimio in suis cupiditatibus, esto cæteroqui honestis, ardore, anxiiæque solitudine, videndi eas quàm primùm exple

expletas, & suo eventu potitas: lentiùs igitur solito operetur, quando ab inquietis hujusmodi stimulis ad festinandum urgetur, differens iis operam dare, quoad is tumultus, atque fervor propriæ voluntatis resederit. Decimò sextò, ut inter actiones exercendas, illis, quantum fieri potest, primatum temporis tribuat, à quibus alieniore animo est: quasque juxta instinctum naturæ vel nunquam susciperet, vel tunc solum, quando nihil jam restaret ulterioris temporis, in quod reservari possent. Decimò septimò, ut nè plus justo ulli suarum destinationum adhæreat, volens eam quovis pacto ad suum finem perducere, neque ullam pati sciens quietem, donec id consequatur: sed tranquillo, & indifferenti animo illius exitum opperiat, qualem, seu prosperum, seu adversum, contingere DEO magis libuerit: utpote qui nihil aliud omnino vult, nisi quasvis suas voluntates cælestis Domini arbitrio subicere. Decimò octavò, ut, si quod fortè suum votum, consiliùmque optato successu per contrarias alicujus machinationes caruerit; locò malevolentia adversus eum concipiendæ, causas potius indè sumat, amandi hominem, seque illi debitorem ferendi, tamquam adjutori suo, in gravissimo oppugnandæ voluntatis propriæ negotio. Decimò nonò, nè ex inordinata cupiditate

tate transeundi quantocyus ad alia opera, iustâ illud curâ defraudet, quod tunc habet præ manibus: nonnullorum more, qui Horas canonicas præcipiti cum festinatione decurrunt, & mente interim conversa ad studium, vel aliam occupationem magis sibi gratam, cui deinde vacaturi sunt, & in qua versari jam vellent; sed cum pleno animi affectu, & tota mentis attentione id agat, quod in præfenti agit, tamquam rem, quam unam per id tempus curare, & præferre aliis omnibus debet. Vigesimo, nè unquam tædio succumbat adeo, ut levandi ejus gratiâ, honesti quidquam moris vel servare omittat, vel à consueto, atque proprio in diversum aliud tempus rejiciat; sed quantumcumque se angit, & præfocari quodammodo, atque opprimi sentiat, obfirmet animum, ad perseverandum in iis, quæ ratio suadet; cogitans: faciendum hoc est, etsi te dirumpi contingat. Postremo, ut generatim pro affiduo, & principè scopo habeat, voluntatem propriam semper, inque omni re oppugnatum ire: intuens illam, quasi inimici voluntatem, nullasque occasiones non captans, ut possit ægre illi facere, nec de ulla re magis gaudens, quàm si DEUS, hominesque ad eam reprimendam, & pessumdandam secum conspirent.

9. Propensionibus voluntatis ad hunc modum

dum subactis, reliquum est omnimodam affectanti de seipso victoriam, ut simili fortitudine intelligendi etiam facultatem, & naturalia ejus vitia, effrænem nimirum de re quavis cogitandi licentiam, inordinatam quidvis cognoscendi curiositatem, nimiam sui iudicii fiduciam, & vanam de seipso existimationem profliget. Debet igitur primò coërcere naturalem mentis appetitum discurrendi per quæcunque sibi libeat objecta: nunquam ei permittens, siue aliorum facta, eventus, & mores, seu præteritas, & futuras res otiosa contemplatione, nimirum non aliâ, quàm contemplandi causâ, lustrare; sed cogens potiùs, quantumvis reluctantem, ut inanibus hisce phantasiis ablegatis, quarum non alius est fructus, nisi animum inquietare, & ab utilioribus objectis avertere, cogitationes suas omnes in uno DEO, iique rebus, quas ex voluntate DEI agit, defigat.

10. Opus præterea est, eandem comprimere circa studium supervacua, & inutilia discendi: ità ut primò clausos oculos gerat ad ea omnia, ex quorum visu, & cognitione nil emolumenti perciperet: nunquam idcirco eos convertens ad observandum, quid ab aliis fiat, quisve strepitus fortè auditi, vel alterius

O

similis

similis eventûs, author fuerit: neque paginas
 volvens libri, quem legit, ad colligendum ea-
 rum numerum, quæ sibi adhuc supersunt le-
 gendæ: neque primò manè ad fenestram ac-
 cedens, prospiciendi gratiâ, quis Cæli habitus
 fit? neque unquam confluens ad videndum,
 aut intuens, cùm fortè sibi occurrunt, adve-
 nas famâ celebres, illustres divitum pompas,
 ludicras equitum decursiones, splendide ex-
 ornatas Principum ædes, aliâque id genus spe-
 ctacula, quæ vulgi concursus raritate sua ex-
 citant. Secundò, nunquam percontetur, &
 certior fieri studeat de rebus, quæ ad se mini-
 mè attinent: veluti de aliorum factis, de con-
 nubiiis, de apparatus, atque eventis bello-
 rum, de politicis Regum negotiis, consiliisque,
 de inopinatis aulicarum sortium vicissitudini-
 bus, deque aliis similibus successibus, qui fa-
 mâ per orbem circumferri, & plurimo cele-
 brari sermone hominum solent. Tertiò, ne-
 que itè se sciscitando ab aliis seu conjectu-
 ram faciendo, eorum notitiam exquirat, quæ
 ad se pertinent quidem, sed cognita nullum
 fructum afferrent: putà exempli gratiâ, quid
 ciborum sibi hodie pransuro apponetur: post
 quantum temporis absoluturus videatur scri-
 ptionem, cui in præsens operam navat: quot
 dies

dies reliqui sint usque ad tempus hujus, vel illius rei, quam cupidè expectat: quamdiu permanebit in præsentis suo munere, & loco, quàmque sibi postmodum stationem, & provinciam assignaturi Præsides sint? quis domi, atque foris sit de se hominum sermo? quanta cum approbatione suam illam concionem Auditores acceperint? Quarto nullum, utcumque spiritualem librum legendum suscipiat, nullàmque ad doctrinam, esto utilem, ac necessariam se applicet, ex mera aviditate discendi, sed fructum duntaxat pro fine habens, quem ad majus DEI obsequium relaturus indè est. Quinto, neitiquam pluris, ac par est, scientiam faciat, sollicitè, anxieque illam quærens vel se circumspiciens, aliisque anteponeus, si eâ instructus amplè sit; vel mœrore animum contrahens, ac forti suæ irascens, si idonea destituatur facultate in ea proficiendi, quantum cuperet, & quantum videt alios proficere: sed firmissimè sibi persuadeat, unicum divinæ charitatis gradum omnibus, quotquot sunt, humanæ scientiæ thesauris pretio antecellere: nec proinde orationi, charitatisque, & obedientiæ exercitiis ullam vel minimam legitimi temporis partem subducatur, literarum nempe studio eam largiturus:

rus: quod utpote secundarium, & inferioris ordinis munus, contentum esse affatim debet quacunq; seu brevi, seu ampla temporis parte, quæ supradictis excellentioribus, magisque necessariis occupationibus superfuerit.

II. Quem apud modum porrò insitum à natura homini est, iudicio suo multum tribuere; sic qui adversus naturam, ejusque instinctus perpetuum, & universale bellum suscepit, quàm minimo in pretio habere illud debet: ideòque primum, nunquam ei fidere, tamquam si per se unum sibi sufficeret; sed post accuratam de quovis negotio consultationem secum habitam, aliorum quoque de eodem sententiam exquirere, paratus repudiare, quod sibi visum erat melius, si ab iis improbetur: secundò consilia sua omnium moderatorum suorum iudicio submittere: non solum exsequendo quidquid illi contra suam sententiam factu melius censuerint; verum etiam non dubiè sibi persuadendo penitus ab iis, quàm à se rem introspecti, ac proinde certius etiam de ea iudicari. Tertiò, si in familiari cum sociis sermone, eorum quispiam sibi contradiceret, non mordicus, & præfractè suam sententiam, quasi evidenter potiorem tueri; sed modesta cum iudicii suspensione

ne

ne illius rationes proponere, instar hominis, qui ambiguam veritatem exquirat, non certò comprehensam se tenere arbitretur: eadè- que cum æquitate, & sui diffidentia contrarias audire, imò specialius his favere, propensio- que animo esse, ad eas, nisi palàm infirmiores essent, suis præferendas: utpote in quibus ap- probandis, nihil periculi sit, nè velut in pro- priis à naturali rerum suarum amore fallatur. Quartò, cavere, nè erga alios Doctoris perso- nam, authoritatèmq; usurpet, suis ultro in- stitutionibus eos dirigendo, perinde quasi non ipse potiùs ab iis dirigi opus haberet: multòque magis, nè ullius consilia improbet, præsertim antequam illius rationes audierit, & ubi manifesta non apparent erroris indicia.

12. Ultimum inter mentis vitia, ab eo corrigenda, est naturalis propensio ad magni- ficè de seipso opinandum, suàsque dotes, quæ opinioni huic fomitem suggerunt, assiduè habendas præ oculis, & quidem in modum vero majorem exaggeratas, & præstantiores visu, quàm reipsa sint. Unde consequitur inanis fastus, & pharisaica illa intrà semeti- ipsum gloriatio: *non sum, sicut cæteri hominum.* Quò igitur hac etiam in parte agendi ratio- nem sequatur, naturæ institutis usquequaque

contrariam ; debet primò severa, & universali lege sibi interdicerè, nè unquam ad sua decoramentis aciem convertat, vel in ullo eorum vel brevissimè contemplando immoretur. Secundò, ubi illa etiam nolenti sese ultro objecerint, non tam splendida, & magnifica existimare, quàm per amoris proprii naturales præstigias apparent ; sed ad eas potius rationes respicere, quæ diminuendæ illorum æstimationis vim habent : nempe ad ulteriorem præstantiam, quæ assequenda sibi superest, & secundùm quam à plurimis aliis exceditur. Tertiò sæpe intrà semetipsum cogitando retractare, & familiares menti reddere suas quæ physicas, quæ morales misérias, unde tum aliis quibusque, tum sibi ipsi aspernandus meretur videri : tot, scilicet corporis, animique necessitates, infirmitates, atque ærumnas, queis obnoxius naturâ est : tot vitia, & inordinatos affectus, quorum acerbissima tyrannide opprimitur : tot salutis æternæ pericula, in quibus continenter versatur : tot denique criminum labe, quibus undique obstitum, & foedissimè inquinatum animum gerit : persuadendo sibi insuper hujusmodi dehonestamenta multò plura, & majora esse, quàm per interioris sui visus imbecillitatem valeat perspicere.

perspicere. Quartò, abjectissimam de seipso opinionem concipere, adeò ut nemini unquam se præferre audeat, imò omnium, quotquot sunt, mortalium vilissimum, maximèque contemnendum existimet. Quintò demum, quando quidem ità humiliter de seipso opinatur, ità etiam versari inter homines, eorum videlicet quemque cum ea tam interiori, quàm exteriori submissione alloquendo, qua uti quisque inferior, in agendo cum superioribus solet.

13. Hæ igitur præcipuæ communioresque materiæ sunt, in quibus sedulus DEI amator insectari seipsum debet, agendo in unaquaque earum contrà omnino, quàm agere, & velle soleat natura: adeò ut sicut hæc ubique intuetur, quid maximè commodum, delectabile, & honorificum sit, illudque appetit, quærit, atque eligit, fugiens altera ex parte, quantum potest, omne incommodum, omnem sui depressionem, omnem corporis, animique molestiam; ità ipse ex adverso, inter omnia, quæ sibi evenire, vel fieri à se possunt, oculos semper conjiciat in id, quod pauperimum, quod abjectissimum, quodque incommodissimum est, & illud peculiari desiderio appetat, illud, cum sui arbitrii res est, præ cæ-

teris eligat, de illo, quandocunque obtigerit, maximè gaudeat. Non veluti à compluribus religiosis cæteroqui viris, & spiritualis vitæ studium præ se ferentibus, fieri consuevit: qui iussi à moderatoribus suis aliquò proficisci, & hoc, aut illud obire munus; sollicita statim mente percurrunt, quidnam humanitus grati in assignato sibi loco, atque munere inventuri sint: putà, quod ad locum pertinet, cæli salubritatem, urbis splendorem, cœnobii amplos reditus, & habitationem percommodam, Collegarum antiquam secum familiaritatem, Præsidis liberale, & facile ingenium; circa munus verò, num suo ex genere honorificum sit, num exigui laboris, num suæ habitudini congruens: læto, aut tristi animo capeffentes imperia, prout in rebus imperatis seu prædictas, seu contrarias qualitates adverterint: cùm, si altè imbuti essent sacro illo sui odio, quod in sectatoribus suis Christus requirit, opposita prorsus ratione deberent, quid in rebus demandatis abjecti, laboriosi, naturæque invisi appareat, primò observare, & illud præcipuo itèm studio, atque amore complecti.

CA-

CAPUT VIII.

Secundum ejusdem instru-
mentum proponitur, assidua nimi-
rum sui ipsius, & totius suæ vitæ
observatio.

SI cælestes ii spiritus, quos B. Joannes in Apocalypsi descripsit, ad divinam contemplandam Essentiam, *in circuitu, & intus, antè, & retro pleni oculis* erant; terrestres quoque Angelos, hoc est spiritualis vitæ sectatores, ad exactiorem sui custodiam, oculatos undique, *in circuitu, & intus, antè, & retro* esse oportet: assiduè nimirum excubantes supra se ipsos, & omnem tam externæ, quàm interioris, tamque præteritæ, quàm futuræ vitæ suæ partem pervigili attentione observantes, nè quid in ea usquam seu vitii lateat, seu recti deficiat: prout affirmatum de illis à Salomone est, ubi scripsit, (*Prov. 28.*) *Qui inquirunt DEUM, animadvertunt omnia.* Et certè adeò iis necessaria hæc circumspectio est; ut absque illa nullo modo suam possint integritatem, ac perfectionem tueri. Cùm naturales hominis ap-

petitus juxta DEI ipsius testimonium, (*Genes. 8.*) *proni in malum ab adolescentia sua sint*; nisi ratio illorum motibus continenter invigilet, quidnam expectari aliud potest, nisi is tumultus, quem in lascivientium puerorum grege per magistri absentiam videmus existere: nempe ut, quemadmodum hi, ut primum à pædago se minimè observari animadvertunt, totum sus deque ludum literarium permiscent, hac illac temere discurrentes, seque mutuò pulsantes, & libros alter in alterum contorquentes; simili pacto ipsi quoque suo ingenio relictì, cæco impetu erga bona sensibilia ferantur, quidquid rectorum sensuum in anima est, confundant, & totam inordinatis affectibus illius tranquillitatem perturbent? Nisi quòd redeunte in scholam Magistro subsedit confestim, quasi nunquam extitisset, illa fur- tim usurpata puerorum libertas: at motus perversi, qui dormitante interim, aut conversa aliò ratione, excitari solent in anima, non illico, ut ab ea animadvertuntur, conquiescunt, sed tumultuari diu pergunt, nec parvo seu tempore, seu labore, & conatu, industriæque opus est, priusquam componantur.

2. Quandoquidem igitur ad stabiles, & continuos in vita spiritali progressus necessa-
ria

ria adeò nobis est perpetua hæc nostri obser-
vatio: ad habere illam omni studio debemus,
tum ante operandum, circumspicientes, pro-
videntésque omnia, quæ ad plenam futuro-
rum operum perfectionem requiruntur,
quod est *plenum esse oculis antè*; tum post opera
jam peracta, examinantes, num quæ bonita-
tis necessariæ pars in iis desit, quod est *plenum
esse oculis retro*. Tria porrò sunt tempora, qui-
bus spirituales viri ita se & præparare ad futu-
ra opera, & examinare post eorum effectio-
nem solent. Primum præstant manè, meri-
die, & in cujuslibet actionis initio, alterum
verò meridie, vesperi, & in cujusque actionis
fine.

3. Incipiendo igitur à præparatione, ma-
tutini temporis propria, quæque aliqua esse
pars potest meditationis tunc peragi solitæ,
scopus, finisque hujus est, nos instruere, ad no-
vum diem *in sanctitate, & justitia coram DEO*
transigendum: nempe ad omnem in eo vel
minimæ culpæ labem vitandam, ad ordinarias
illius actiones quàm perfectissimo ritu exe-
quendas, & ad illum assidua præcipuarum vir-
tutum exercitatione condecorandum. Ad
quæ tria DEI amor, & perfectionis studium
requirit, ut in singulas diei horas; sed præci-
puè

puè in ipso ejus exortu nos comparemus. Ad primum quod attinet, post excitatum in animo ardens desiderium, & universale propositum, traducendi illum diem procul omni contagione vel levissimi criminis; advertere nos oportet, quænam sint culpæ, in quas labi consuevimus, quâsque earum occasiones usque ad meridianum conscientiaë examen suppeditare poterunt sive actiones, quibus fungemur; seu loca, quæ adibimus, seu personæ, quibus cum conversabimur: instaurando mox circa unamquamque peculiarium hujusmodi occasionum generale illud propositum, nihil, quod crimini affine, & inuisum DEO fit, committendi.

4. Præmuniti hoc pacto adversus culpas, quæ intrâ matutinum tempus contaminare interiorem animarum nostrarum puritatem possent, sequitur, ut nos ritè comparemus ad obeundas perfectissimo modo illas actiones quæ justum aliquod temporis spatium depossunt, liturgiam putà, vel studium: decernentes primò generatim, quàm exactissimè iis omnibus fungi, tum peculiarem modum statuentes, in earum unaquaque servandum, nè quid in ea desideretur perfectionis, seu quibusvis communiter honestis actionibus debita,

ta,

tæ, seu illius propriæ. Poterit ergo unusquisque ita secum differere: heus, post meditationem, quid agam? ibo in templum divinæ rei gratiâ; quidnam ergo mihi curandum est, ut quàm perfectissimè illam peragam, aut illi intersim? Debeo inter proficiscendum ad sacram ædem mecum reputare, quanto illa res aliis quibusvis non humanis duntaxat, sed angelicis quoque functionibus dignitatis intervallo antecellat: & toto illius tempore cujuscunque alterius negotii cogitationes missas penitèns facere: studens, veram Domini in ara præsentiam vivacissimæ fidei actu concipere, nec minori cum reverentia, fiduciaque illum intueri, quàm si sub propria humanitatis suæ specie se videndum præberet. Et quoniam per id tempus infestari soleo vel à subsequentiæ actionum curis, vel ab iracundiæ motibus adversus eos, qui minùs religiosè, & garrientes tantis mysteriis intersunt; peculiari diligentia utrumque ex memoratis defectibus prohibere à me nitar. Quid deinde? sacrificio perfunctus, cuinam rei operam dabo? huic scilicet, vel illi studio. Bene habet: huic quoque dare operam debeo, prout hominem decet, qui DEO uni velit penitèns vivere, & prout factitabant Thomæ Aquinates, Bonaventuræ,

venturæ,

venturæ, Augustini : incumbens nempe ad
 studium, non ex naturali meo instinctu, sed
 ex mera placendi DEO causa: neque tam so-
 licitus de felici eventu, deque celeri absolutio-
 ne mei operis, ut postea vel mœrore afficiar,
 si illud mihi parùm è sententia succederet, vel
 irascar, si fortè, dum illud maximè urgeo, re-
 pentina quapiam interpellatione turbarer;
 vel ægre inducar (præsertim si proximè ab-
 sim ab aliqua illius parte absolvenda) imper-
 fectum relinquere, & omnem unà cum cala-
 mo illius cogitationem super pluteo relin-
 quere, statim atque destinatum illi tempus
 effluerit, & obedientiæ nutus aliò avocave-
 rit: sed animo prorsus indifferenti, liberò-
 que, & paratissimo in divina voluntate acquie-
 scere, quomodo, & quandonam literarium
 eum laborem à me perfici illi visum fuerit.
 Hujusmodi itaque est ratio mihi circa studium
 servanda, & circa Horas Canonicas; quarum
 recitatio proximè successura est, quonam pa-
 cto me geram? cum diligentia, & attentio-
 ne nimirum, quantam adhibere maximam
 poterò: præmittens iis brevem elevationem
 mentis in DEUM, ac deinde illas recitans, in
 loco attentioni opportuno, scilicet in cubicu-
 lo, aut templo: in corporis situ, ad reveren-
 tiam

tiam, & pietatem composito, cùm DEUM præsentem tunc alloquar: tempore, à distractionibus, & interturbationibus libero, neque ità angusto, ut occupationes secuturæ proximè mihi instent, anxiùmque me habeant, & ad recitationem trepidam, ac sollicitam cogant: absque vocis demum præcipitantia, & confusione verborum; neque instar hominis, qui amarulenta pharmaca raptim exorbet, sed qui dulces potiones sensim degustat. Similiter ratiocinari circa prandium pergemus: statuentes illud capere, prout viros spirituales decet, sinè ingluvie, si victus lautior sit, aut indignatione, & querimoniis, si palatò minùs arriserit; sed temperanter, modestèque, & cum frugalitatis, ac mortificationis studio: adeò ut unumquodque ex oblatiis ferculis, quasi eleemosynam à DEO nobis missam, sumamus, & de unoquoque reliqui aliquid faciamus; neque unquam ventris aviditate metiamur modum vescendi, sed priùs semper surgamus à mensa, quàm omnino satisfactum ei fuerit. Similiter circa familiarem cum sodalibus, atque amicis congressum: providentes, nè ad illum ex mera genii propensione, sed ex honesto aliquo potiùs, & supernaturali fine ducamur: nè libera nimis
con-

conversazione dissolvatur potius, quàm modicè, utilitèrque relaxetur animi intentio: nè aut justo faciliùs quæcunq; sociorum dicta, atque sensa approbemus, aut justo duriores in contradicendo illis simus: & præcipuè, nè jocis mordacibus, dictisque parùm honorificis, & aliorum existimationem minuentibus fraternam charitatem lædamus. Similiter deum circa omnes alias quotidianas nostras actiones, quarum unusquisque propriam in mente ideam, atque speciem formare poterit.

5. Tertia præparationis matutinæ pars erit, observare, quibus modis solidas, & necessarias virtutes, sed inprimis cum DEO conjunctionem mortificationem, humilitatè, patientiam, & charitatè erga proximos exercere possimus, earumque absolutissimam praxim usq; ad illius diei meridiem nobis præscribere. Et quidem, circa conjunctionem cum DEO, ad eam ritè exercendam, statuemus, toto illo tempore, quod inter alias, aliasque nostras actiones intercurrit, DEUM intueri, tamquam tota sua immensitate nobis præsentem: præterea nîl agendum suscipere, nisi ipsius amore impellente, & priusquam illud ipsi expressè obtulerimus: denique inter quidvis agendum mentem, & voluntatem in supremo

illo

illo actionum nostrarum fine, atque scopo, quam assiduissimè fieri possit, defixam tenere. Quam in rem utile erit, certos quosdam sensus, affectusque provisos ad manum habere, qui faciliorem nobis perpetuam ejusmodi cum DEO consuetudinem reddant. Hinc porrò ad mortificationem transeuntes, decernamus, quoscunque insitos nobis à natura appetitus ubique oppugnatum ire: hæc, atque illa speciatim oblectamenta corpori denegare, hâsque, & illas contrà pœnas eidem infligere: nulla in re mentis, atque sensuum curiositati indulgere: insectari assiduè, & quantum fieri potest, prorsus extinguere voluntatem propriam: quidquid postremò naturalibus nostris desideriis, & appetitui contrarii acciderit, gratanter accipere, deque eo, tanquam de prospero, atque optatissimo eventu, lætari. Humilitatis verò praxis definienda, & in diei decursu exequenda, illos ejusdem actus continebit, qui suprâ suo loco indicati sunt: nimirum nullo in pretio nos ducere, & quemvis mortalium, tamquam nobis potiorum, reverenter, submissèque intueri: omnem apud homines nostri æstimationem, & famam, quoad ejus fieri potest, vitare, aut si vitari penitè nequeat, invitissimo animo pati:

P quæ

quæ agenda sunt libere, & finè ullo respectu, ac timore sinistri de nobis aliorum iudicii agere: imò ea cæteris libentiùs, quorum causâ fieri potest, ut nostri æstimatio decrescat, & quasvis nostri contemptûs occasiones in votis habere, hilari eas vultu cum se offerunt, amplectendo, tamquam singularia propitiæ sortis munera, eosque veluti amicissimos, & optimè de nobis meritos, peculiari benevolentia prosequendo, qui despiciatui, ac ludibrio nos habent. Neque minùs sollicitos, attentosque esse nos convenit, ut animum invictâ patientiâ obfirmemus, prævidendo occasiones, quas illius exercendæ subministrare illo die nobis poterunt partim molestiæ, injuriæque, quibus ab aliorum vel negligentia, vel procacitate afficiemur; partim vitia eorum, inter quos vivimus, morésque, & sensus à nostris diversi; partim casus fortuiti, qui ex transverso incurrentes, nostræ cuipiam destinationi, & voluntati impedimentum afferrent. Hæc omnia, inquam, eminus providendo, simulque reputando, quibus armis præsidisque uti nos oporteat, ut in medio deinde cum ipsis certamine, perfectam mansuetudinem, animique tranquillitatem servemus: quid scilicet tunc mente agitare, quos actus voluntatis

con-

conceperè, quam in speciem vultum componere, quæque verba, & quo vocis sono proferre. Futura postremò prædictarum virtutum praxi ità in antecessum decreta, reliquum erit, ut ad omnimodam erga proximos charitatem simili nos studio paremus: prospiciendo primùm, nè quid eis contrarium à nobis fiat: cujusmodi foret, quemquam hominum parvipendere, & fastidire: perperam judicare de aliquo, cujus incerta sit pravitas, aut illa ei facta crimini dare, quæ aliqua ratione defendi, aut saltèm erroris loco haberi, bonæque fidei, & rectæ mentis nomine excusari possunt; improborum honores, & commoda ægris oculis, ignominias verò, & sinistros eventus læto vultu intueri: averso ab iis animo esse, qui flagitii quidpiam commiserint, aut contra nos iniquiùs se gesserint: contemptim, & superbe aliquem compellare, vel absentium vitia, & malefacta, esto cæteroqui notissima, præter causam commemorare: & aliquid demum facere, unde aliis molestia provenire, atque incommodum possit. Cui actuum vitandorum animadversioni, succedere confestim debet præparatio ad alios, charitatis proprios, juxtàque illius scita exercendos; quales sunt: honorificè de omnibus

sentire, eorum vitia, quoad licet, excusare, & minuere: quidquid iis seu prosperi, seu aduersi euenit, non dissimili affectu, ac si nostra res foret, spectare: amoris, & reuerentiz signa in quouis congressu iis exhibere: eorum causam, defensionemque, dum absentes iniquè arguuntur, suscipere: quæ honoratiora, & magis commoda sunt, ubique illis cedere: iustis eorum propensionibus quacunque in re obsequi: nihilque opis cuiquam denegare, quam petet, vel cuius indigentem videbimus, etsi ita illi subuenire, labori nobis, atque incommodo esset. Ubi aduerto, in statuenda exercitatione huiusmodi actuum utile admodum fore, si eam specialius dirigamus ad certas personas, erga quas, seu ob naturalem morum, geniique discrepantiam, seu quia dicto, aut facto quopiam nos læserunt, minus propensi sumus.

6. Talis ergo est inatutina vitæ à nobis illo die traducendæ ratio, prima nempe inter illas, quæ futurum tempus prospiciunt. Et talis quoque altera, cui pomeridianum attribui: utpote quæ nullo alio discrimine à priorè distinguitur; nisi quòd illa pro objecto suo habeat, quid vitandum, quidve, & quomodo agendum fit à diei exortu usque ad meridiem;

hæc

hæc verò circa reliquum diei tempus versatur quid nempe à meridie usque ad ultimam vesperam vitare, quidve, & quomodo agere oporteat. Neque alia de causa à me distinguuntur; nisi quia per hanc divisionem minus materiæ considerandum utraque habet, quod adjumento est, ut exactiùs, faciliùsque illam prævideat, & minori temporis intervallo ab objectis suis distet, quod ad efficaciùs obtinendum finem conducit. Quapropter nihil mihi ulteriùs de secunda hac temporis observatione addendum superest: nisi posse illam intrà meridianum conscientia examinem commodè inferi: adeò ut post perlustratam, expensamque, quantum satis est, vivendi rationem matutinam pergamus porrò illam itidem prævidere, quam deinceps usque ad diei exitum à nobis servari par est.

7. Ac distinctiùs aliquantò agendum superest de tertia, hoc est de proxima, & peculiari ea prævisione, quam post duas superiores à spiritualibus viris in exordio cujusque operis instaurandam denuo esse dixi. Quæri si quidem potest, quantum temporis ei impendi, quémque modum in ea sequi expediat? Et ad tempus sanè quod attinet, dico: si diuturna nimirum sit, parùm fore diuturnam: neque

enim communiter fieri posse, ut, qui eam longius producendam existimant, ante quodvis opus perpetuò iterare illam pergant. Nè igitur paucorum dierum, sed totius vitæ exercitium sit, talem esse illam convenit: ut etiam à negotiosis, & occupatis hominibus commodè frequentari queat. Qualis utique erit, si cursim, obiterque fiat, nec prolixiori tempore quàm quo recitaretur symbolum Fidei, vel quo à prioris actionis absolutæ loco ad alterius illam excepturæ locum transitur: putà à templo, ubi sacrificatum est, ad cubiculum, ubi studio vacabitur: exceptis tamen nonnullis majoris momenti actionibus, ad quas rite obeundas, uti studiosior, sic etiam diuturnior præparatio requiritur.

8. Circa modum verò, quò fructuosior sit, quatuor hæc servanda esse censeo. Primum: ut operis quidpiam aggressurus, distinctè animadvertat tum ipsummet opus, tum tempus, quod ei impendere intendit; cogitans exempli gratiâ: semihoræ spatio quiescam, per duas horas Theologiæ studiis operam dabo. Secundum: ut noverit, expressèque advertat proximum, & particularem finem, ad quem illa actio, quasi ad mensuram bonitatis sibi propriè convenientis refertur; qualis
ver-

verbigratiâ in sacra meditatione est, DEO intimiùs conjungi, & novas, májorésque ad serviendum ei vires sumere: in examinanda conscientia, delere animæ labe, quæ eam minùs gratam DEI obtutibus reddunt: in confessionibus audiendis, expiare à criminibus fontes, inque pristinam cum DEO amicitiam reducere: studendo tam familiarem hujus animadversionis sibi usum parare; ut, quoties de ulla ex ordinariis suis actionibus cogitat, toties finis simul, qui propriè ab eadem respicitur, ipsius menti obversetur. Quam in rem plurimùm conferet, si prædictas actiones obiturus, earum unamquamque sibi repræsentare assuescat, non confusè, & juxta merum nomen, quo promiscuè appellatur, sed distinctiùs, & secundùm peculiarem eam bonitatem, cujus gratiâ expeditur; adeò ut ante meditationem non dicat: eo ad meditando; sed potiùs: eo ad mentem penitiùs jungendam cum DEO, fervidioremque illius charitatem in meo corde excitandam: neque horâ prandii: eo ad vescendum; sed enucleatiùs: eo ad reficiendas vires, quò iis integris possim DEO meliùs servire: & similiter in alterius cujuscunque actionis procinctu.

Tertium: ut sedula circumspectione prævideat

deat tum culpas, in illo opere committi solitas, sibi que accuratiùs vitandas; tum multiplicem, variàmque honestatem, cujus respectu idem opus amari, & suscipi potest; tum peculiare virtutes, quarum ibi exercendarum se præbebit occasio; tum modum, quo in agendo uti debeat, ad reddendum, quod acturus est, in quovis tam externæ, quàm interioris bonitatis genere, quantum maximè fieri possit, eximium, perfectum, & DEO gratum: modum scilicet, quo id agebant, vel agerent Caroli Borromei, Ignatii Lojola, Philippi Nerii, Francisci Salesii, & alii sanctitatis præstantissimæ viri: quòque ipsemet fuisse à se actum in supremo vitæ exitu cupiet. Quartum: ut post ejusmodi animadversiones decernat, velle se id agere ex puro DEI, & virtutum, quæ ibi occurrunt, amore: nec passurum, ut in ejus actione quidquam labis vel minimæ interveniat; seu aliquid perfectionis desideretur: DEUM postremò obsecrans, totius sanctitatis authorem, ut opportunis auxiliis suam roboraret voluntatem, rectam illam quidem, sed nimis infirmam, si propriis duntaxat inniti, acturi se viribus debeat.

9. Et quamvis difficilè admodum videatur, ut prædicti actus fructuosè, hoc est cum
pio

pio animi sensu exerceri possint, intrà illud tempus tam breve, quod iis supra assignavimus; si quis tamen initio aliquid conatùs, studiique ad sedulam illorum exercitationem adhibeat; non multo tempore interjecto, hanc sibi perquam facilem reddet. Præsertim verò, si in matutina meditatione, & meridiano conscientiaë examine animadversionibus paulò ante explicatis se se comparare ad eam pergat. Et multò adhuc magis, si (quod omnibus faciendum suaserim) totum per dies aliquot consuetæ meditationis tempus infumat, circa modum, ordinarias actiones ritè obeundi: uno nimirum die circa modum quàm maximè opportunum, divinæ rei faciendæ; altero circa similem modum studiis vacandi, atque ità deinceps; cùm enim, quidquid ad singularum perfectionem attinet, peculiariter ibi, & per otium lustraverit; haud multo jam tempore, & labore indigebit, ut singulis diebus illud idem summatim recogitet, & memori rursus mente percurrat.

10. At nequaquam hìc meta, & quies animæ est, quæ DEUM ex toto corde amans plùs semper ei placere, & perfectissimo quovis modo servire expetit. Parùm illa arbitratur *plena esse oculis antè*, ratione attentissimi

studii, quo ad futuras actiones cum omni perfectione obeundas, remotius primò, & proximè rursus se comparat; nisi *plena* itè sit *oculis retro*, ratione accuratissimi examinis ad quod singularum perfectionem revocat: tum statim ac unaquæque earum est peracta, tum tempore iis simul omnibus recognoscendis statuto. Hinc adeò, præter assiduas supra quosvis tam interiores, quàm exteriores suos actus excubias, nè quid pravi, aut minùs recti in animam furtim irrepat; ubi primùm aliquo opere perfuncta est, veloci, sed attento, & sollicito mentis obtutu usquequaq; illud relegit, quatuor hæc specialiter in eo observans. Primum, an ea puro divinæ voluntatis respectu, & finè ulla alterius finis, seu vitiosi, seu saltèm profani, ac terreni mistura, illud egerit. Secundum, an versata in eo fuerit, seu cum nimiâ adhæsiōne animi, eò quòd ultro à se electum, congruensque suis propensionibus foret; seu negligenter, & cum tædio, quia illud præter suam voluntatem alieno jussu adacta susceperat. Tertium, num quos illius tempore humilitatis, mortificationis, & charitatis fraternæ actus, quorum cæteroqui dabatur occasio, per ignaviam omiserit, minùsque assidua, & diligens fuerit, in retinenda

da

da DEI præsentis memoria. Quartum, an etiam culpæ aliquid admiserit, vel occupando in otiosis cogitationibus mentem, vel inordinatos iracundiæ, mœroris, & cupiditatis affectus fovendo, vel dicendo, atque agendo, quæ à perfectæ rationis norma abhorrent. Cui examini brevem confestim, sed vivacem DEI laudationem pro bonis, & sui objurgationem, pro malis in eo opere animadversis, subjungat.

II. Neque verò quisquam objiciat hæc tot, & tam crebras, & minutas observationes ideam perfectionis esse, quæ vix in usum deduci ab hominibus, etiam omnino feriatis, & vacantibus queat, nedum ut proponenda communiter sit negotiosis, & inter assiduas occupationes viventibus. Contrarium quippe evincunt complurium DEI servorum exempla, qui licet minimè otiosi, eas nihilominus pro stabili ac perpetuo quotidianæ vitæ exercitio habuerunt. Qualis inter alios fuit, celeberrimus sanctioris vitæ magister, Ludovicus de Ponte, qui, ut in vitæ illius actis proditur, certam sibi legem præscripserat, nihil suscipiendi operis, quin illud & ante aggressionem coram DEO circumspiceret; & peractum, ad examen revocaret. Qualis item
D. Ignatius

D. Ignatius Lojola, qui nullam diei horam sinebat effluere, quin accuratissimè recognosceret, quidquid brevi illo temporis, spatio cogitatum, dictum, factumque à se fuerat: animam suam toties novans, atque expoliens, cum nova semper voluntate, meliùs transigendi horam sequentem. Quamobrem nequaquam committendum nobis est, ut à fructuosissima hac praxi cessemus, tamquam si cum negotiorum, & actuum multiplicitate nequiret conjungi; sed pro certo potiùs habendum, si perrexerimus studiosè, gnaviterque ad aliquod tempus eam frequentare, tantam nos illius facilitatem, consuetudinèque assecuturos, ut futurũ nobis in promptu deinsit, quàm celerrimè, & uno penè obtutu perillustrare, quidquid boni, aut mali in quavis etiam longissima actione intervenerit. Præsertim quòd, si aliquam ex proximis, & peculiaribus hisce operum peractorum animadversionibus, præ urgentium occupationum turba, atque instantia, prætermitti interdum, vel tumultuariè usurpari contingeret; non multò post supplere hunc defectum licet, in duobus conscientiaè examinibus, quorum, ut initio hujus capituli dixi, alterum meridie, circa actiones matutinas, alterum noctu ante

ante cubitum, circa pomeridianas, per horæ quadrantem institui à viris spiritualibus solent: & de quibus, ad præsentis complementum materiæ, dicendum jam mihi aliquid superest.

12. Ultimum igitur studium interioris puritatis conservandæ, augendæque in eo positum est, ut bis quotidie, in media nimirum, atque extrema diei parte, vita omnis recognoscatur, ab altero ad alterum tempus tracta. Circa quæ prolixiora, & plurium simul actionum examina, quatuor hæc, brevem aliquam eorum praxim cupienti, præscripserim. Primum, ut suo illa tempore initurus, præsentem DEO se constituat, propositum quàm perfectissimè illi serviendi instauret, luménque ab eo flagitet ad ea discernenda, quæ prædicti sui finis, & propositi gratiâ, emendare in seipso opus habeat. Secundum, ut omnes ab ultimo examine ad id usque tempus actiones singillatim percurrens, diligenter observet, seu veriùs loquendo, in memoriam sibi revocet, quas in unaquaque earum culpas consciverit, quosque actus virtutum exercere per socordiam neglexerit; in qua observatione, si eam juxta dicta paulò ante post singulas actiones ritè adhibuerit, non mul-

multum immorari, & laborare opus erit. Tertium, ut noxas, & defectus (quod semper homini non lusco eveniet) in illa vitæ suæ parte deprehendens, pudore afficiatur, veniam à DEO humiliter petat, seriâque, melius se in posterum cum illius adjutorio gerendi, voluntatem concipiat. Quartum, ut quoniam minor ferè est actionum hîc recognoscendarum numerus, minúsque curæ, ac temporis postulat; nè in prædictis tribus exercitiis, quibus cæteroqui omnis continetur nocturni examinis summa, totum horæ quadrantem infumat; sed quantum satis est, in iis demoratus, aliquid semper temporis præparationi, ad posteriorem diei partem sanctè exigendam seponat: eodem pacto ad pomeridiani temporis sanctitatem se comparans, quo juxta institutionem supra traditam, in meditatione usus fuit, ut se ad matutinum tempus probè, & sanctè exigendum, pararet.

CA-

CAPUT IX.

De tertio instrumento, quod est sancta desideria, & semel conceptam DEO penitus serviendi voluntatem crebro instaurare.

Institutum à natura est omnibus, quæ impulsu violento, & propensionibus suis contrario moventur, lentiore paulatim, & lentiore motu ferri, donec ab eo prorsus deficient: quamobrem ut hic daret, qualis initio fuit celer, & validus, non sufficit semel eum excitasse; sed necesse est, ut aliis novisq; impulsibus excitetur. Jam verò hominis animam, mortali adhuc corpore inclusam, tota mente, ac voluntate in DEUM ferri motus est cum terrenis vitiatae illius naturæ propensionibus pugnans, neque aliunde, quàm à supernaturali aliquo impulsu cieri potest; quapropter, licet videatur persæpe rapidissimo impetu ad cæleste illud suum objectum assurgere, & sensibilibus quarumvis rerum immemor, nihil præter ipsum anhelare, nullo nisi ipsius desiderio & amore succendi; nihilominus, quia tales motus nativæ illius ad ima
pro-

pronitati adversantur, nisi ab altiori illo principio, à quo primùm in sublime acti sunt, nova identidem virium supplementa recipiant, quantò ulteriùs progrediuntur, tantò magis semper solent languescere, quoad contrario naturæ nihil penitè prævalente, cursum retro avertant, & infelicem animam, post breve in superna iter, humi rursus deponant.

2. Cùm igitur fieri minimè possit, ut quisquam vel magnos processus in perfectionis curriculo habeat, sinè ardenti desiderio, & certa voluntate totum DEO se se impendendi; vel tales affectus diu in corde retineat, nisi eos sedulò, & frequenter instaurare contendat; manifestò hinc consequitur, quantæ nobis curæ est amplior usque, & amplior in perfectione progressus, tantæ itè debere esse studium reiterandi, quàm creberrimè, efficacissimèque id genus desideria, & decreta. Adeò ut illa, nihil præter DEUM in pretio habendi, & amandi, nihilque, quod DEO placeat, non promptissimè efficiendi voluntas, qua illi servire cœpimus, nunquam deficiat; aut minuatur; sed in quavis temporum, locorum, occupationum, sociorum, atque eventuum diversitate, solida, integra, sui que simi-
lis

lis perseveret, imò etiam ad majora semper proficiat ardoris, viriùmque incrementa, qualem esse D. Antonius in spiritualibus suis alumnis volebat: commendans iis etiam, atque etiam, ut, quantum animi, vigoris, & alacritatis inter divini famulatùs primordia olim sensissent, tantumdem, imò & amplius, in quolibet dierum subsequentiũ pergerent sentire. *Hoc sit primum cunclis in commune mandatum* (ajebat ille) *neminem in arrepti propositi vigore lassescere, sed quasi incipientem debere semper augere, quod cœperit.* Quod etiam iisdem paulò ante suum obitum, quasi supremæ voluntatis suæ testificationem, in hæc verba repetiit: *Ego quidem, Filioli, secundum eloquia scripturarum, patrum ingredior viam. Sed vos, o viscera mea, moneo, nè tanti temporis laborem repente perdatis. Hodie vos religiosum studium arripuisse arbitramini, & cœptæ voluntatis fortitudo succrescat.* Hæc porrò spiritualis fervoris, studiique renovationes plurium sunt temporum: aliæ nimirum quotidianæ, aliæ hebdomadariæ, aliæ mensuræ, aliæ annuæ, & aliæ demum cuilibet tempori aptæ, quo extraordinaria, & peculiaris urgeat earum necessitas. Déque illis juxta ordinem, quo commemoratæ sunt, nos hîc agere ingredimur: tam
Q quam

quam de exercitio mirè efficaci, imò etiam necessario, ad æquabiles, & perpetuos in divino famulatu progressus.

3. Primæ, tanti inter cæteras omnes momenti, ut si rite peragerentur, vix aliâ ullâ opus foret; ex sunt, quibus quotidie tum primo manè, tum meridie, tum vesperi, tum initio particularis operis uti debemus, ad novum toties in perfectionis via resumendum vigorem, ac spiritum. Quemadmodum igitur sol, ab ortu consurgens, reiterat quovis manè nihilo minus post tot sæculorum curricula indefessus, atque alacer, quàm si tunc primò auspicaretur, diurnum suum iter; sic quisque etiam spiritualium virorum debet sub diei exortum hilari animo è strato consurgere, & *exultare ut gigas ad currendam viam*: revocando in memoriam, novum hunc sibi diem concedi, non ut illum juxta genii sui propensiones in præsentis vitæ bonis aucupandis expendat; sed ut in omnibus voluntatem DEI exequens, cum terrenis cupiditatibus continenter depugnans, & quàm plurimos virtutum actus exercens, sempiternæ beatitudinis suæ censum novis lucris amplificet: ac proinde tunc idoneas habiturum se causas, inter faustissimos vitæ dies eum recensendi, non

non si perfecta in eo utatur valetudine, plenam rerum suarum approbationem ab hominibus referat, & omnia sibi ad votum succedant; sed si illam sanctè traduxerit, & peramplam offerri ab eo sibi viderit patiendi, hoc est nova apud DEUM merita cumulandi materiem, seu causam eventuum, qui consiliis suis adversantur, seu per dolores corpus cruciantes, sive per injurias, per quas inhonoratur. His commemoratis, reliquum erit, ut pristinam perfectè DEO serviendi voluntatem quam efficacissimè instauret, statuens apud se ipsum, nihil eo die, præter DEUM, quæque DEUS vult, diligere, nusquam alibi, nisi in actibus DEO placitis occupari, nihilque impensius quærere, seu libentiùs amplecti, quam res nativo suo sensui contrarias: utpote quæ & locupletiorum in cælo quæstum occasionem suppeditant; & quantò à sui amore magis avellunt, tantò habiliorem fingunt ad perfectam conjunctionem cum DEO.

4. Dicat itaque, sed ex intimo animi sensu: euge, surgamus strenuè, & alacriter! DEUS hunc nobis diem novum largitur, ut transigamus illum *in sanctitate, & justitia coram ipso.* Ità planè, hac una de causa illum nobis largitur: fixumque, ac deliberatum mihi est, hoc

uno illum pacto traducere; & quidem exactius, quàm ullum huc usque alium traduxerim. Hic certè erit dies maximè omnium, quos retro egi, à culpis integer, meritorum locuples, insignis virtutibus, divino amore flagrans, sanctusque, & DEO placens. Nihil mihi habendum præ oculis, amandumque in eo est, quàm DEUS, ac sanctissima ejus voluntas. Ideoque per totum hunc diem cavebo, tamquam à peste, & pernicie, ab omni sive externo, sive interiori actu, qui vel levissimè ipsi queat displicere. Quidquid faciendum mihi erit, ex integerrimo ejus amore, cumque summa accuratione & præstantia facere enitar. Nulla exercendæ seu humilitatis, seu mortificationis, seu charitatis erga proximos, seu alterius virtutis se præbebit occasio, quin eam cupidissimè arripiam. Sed in primis conabor, tam secundum mentem, quàm secundum voluntatē DEO semper adhærere, eum ubique præsentem aspiciens, quæcunque agam, ipsi offerens, de singulis, quæ obversantur, atque eveniunt, cum eo differens, ab eoque uno meorum omnium sensuum, judiciorum, atque affectuum regulam sumens. Hæc profectò unica est ratio, præsentem diem rectè, utiliterque exigendi. Hæc
vitæ

vitæ illa species, quam toties inter orandum palam agnovi, & falsus sum, cuicumque alteri æquitate, sanctimonia, & jucunditate antecellere. Hæc, juxta quam in morte, quæ forsitan è propinquo imminet, quemvis dierum lætabor traduxisse. Nè multis hoc pacto, si ve humanæ, seu divinæ rationes spectentur, vivendum mihi est: & hujusmodi vitam hodie capeffere, quæcunque demum difficultates se objiciant, certissima destinatione apud me statui: incipiendo à meditatione, quam aggeffurus jam jam sum, & studendo, in ea attentius, fructuosiusque versari, quàm versatus in ulla alia hæctenus fuerim. *Ego dixi nunc capi.* Nimis ah, nimis distuli vivere, prout verum, & fidelem DEI famulum decet. Stat præcisa omni mora id nunc auspicari, & ita, ut, quod auspicatus hodierno die sim, nullo subsequendum dierum non prosequar. Neque deterreor, quia pluries aliàs cum magnò animi ardore hoc idem agressus, paulò post à grandibus cœptis per ignaviam desciverim. Multa die quopiam eveniunt, quæ priorum dierum nullo evenère. Et talem, certa fiducia mihi est, itidem fore mei hujus propositi eventum. Tu modò, DEUS optime maxime, unica spes, & fortitudo tibi servientium,

Q 3

præ-

præsentissima illa ope mihi adsis, qua invictam adversus mortem, & atrociores ipsa morte cruciatus, tot imbellium virguncularum teneritudinem præstitisti. Vides enim vero, nil terreni lucri, sed unum duntaxat tuum obsequium, amorémque hic à me expecti. Quidni ergo in voluntate exequenda, qua nullam ego possum justiore, magisque tibi gratam concipere, corroboraturus imbecillitatem meam sis? Ah facies, procul dubio facies: & ego, quamvis per me nihil possim, omnia per virtutem tuam potero. *Tu es fortitudo mea, firmamentum, & refugium meum: qui doces manus meas ad prælium, & posuisti ut arcum æreum brachia mea. In te, Domine, speravi: non confundar in æternum.*

5. Quantumcunque tamen, & efficax videatur DEI servo hæc voluntas, qua post brevem nocturni soporis quasi obitum instaurovit recentis vitæ suæ cursum; non debet in ea omnino acquiescere, neque satis illâ instructum ad sui finis affecutionem se se arbitrari, nisi pergat conceptum à se charitatis ardorem fovere, & ad pristinam rursus, majorémque adhuc vim excitare, tum ante opus quodvis, tum in geminis conscientiae examinibus, quæ peragere, alterum manè, alterum vesperi solet.

folet. Et instaurationem quidem singulis operibus ab eo præmittenda nihil erit aliud, nisi reiterare circa quodvis peculiare opus, in cuius procinctu est, illa voluntatis decreta, quæ manè circa suam illius diei vitam concepit; adeò ut ab eadem quàm maximè DEO placendi voluntate impulsus, decernat juxta rationem capite antecedenti propositam, opus illud, à se aggrediendum, majori cum perfectione peragere, quàm operatus unquam aliàs sit: purior nempe à criminibus, attentior ad exercitationem solidarum virtutum, penitiùsque DEO adhærens; quàm vel in illo eodem, vel in alio quovis opere ullis retro vitæ temporibus fecerit: cum eo diligentia, & sedulitatis conatu, quo illud ageret, si ex divina revelatione certus foret, illo opere expleto, nullum ipsi aliud vivendi, & operandi tempus restare: DEUM orans postremò, ut quemadmodum hanc sibi voluntatem infudit, sic & idoneas ad eam ritè exequendam vires adjiciat. Instaurationem autem, duorum examinum propria, id ab ipso requirit, ut animadvertat, quàm exactè antecedentium examinum decreta actu impleverit, matutina nempe in primo, & pomeridiana in secundo: tum reperto, negligentiorē alicubi se fuisse, peculi-

culiaries delicti illius causas indaget: ac postremò eadem rursus decreta, tum omnia, tum præsertim, quæ minùs accuratè servavit, majori cum ardore animi in futurum tempus concipiat.

6. Nec dissimilis quotidianæ huic duorum examinum renovationi, hebdomadaria erit: cui nullum congruentius assignari posse tempus videtur, quàm dies, quo Eucharistia sumitur, vel si quis hanc pluries in hebdomada accederet, Dominicus dies: nisi quòd die illa, & vespera præeunte, diutius, majorique studio instituenda examina, & reiteranda erunt proposita, in quibus ea præcipuè consistit. Adeò ut qui tunc renovare interiorum animi sui habitum vult, pridie per horæ circiter spatium perpendat, quoniam pacto septeni exeuntis hebdomadæ dies traducti à se fuerint, quantum ad culparum fugam, ad exercitationem virtutum, ad puritatem propositi in operando, & intimam conjunctionem cum DEO, meliùsne, an deterius, quàm alii superioris hebdomadæ: & si deterius; num omnino, an secundum aliquam tantum partem: & undenam id vitii originem duxerit: num ex nimis libera cum hominibus consuetudine, an ex immodico profanæ alicujus

occu-

occupationis studio, an ex valetudinis imbecillitate, alióve casu: & quandonam, in medióne scilicet, an in fine hebdomadæ cœperit: & num prompto statim remedio occursum ei fuerit; an neglecta ejus curatio, permissumque, ut in sequentes itém dies incorrectum, ac fortè etiam novis auctum incrementis, exiverit. Ubi verò perspexerit, quid perperam gestum, & ubi emendatione sit opus, justum de præterita sua incuria dolorem, & consentaneam huic voluntatem concipiat, meliùs auspicandi, transigendique subsequenter hebdomadam: & iis specialiter providendi, quorum causâ factum est, ut elapsam negligentius traduxerit: concludens hos actus sacra exomologesi, & voluntaria aliqua corporis castigatione, præter multam, quæ à sacramento Pœnitentiæ ministro sibi fuerit imposita. Denique totam insuper sequentis Dominici diei meditationem ponat, in comparando se ad emendationem prædictam: & Eucharistiâ ritè susceptâ, Christo Domino intrâ se præsentî, quàm enixissimè potest, suæ hujus voluntatis successum commendet: resumens post hæc, cum novo animi vigore, & alacri vitæ sanctiùs in futurum ducendæ fiducia,

cia, ordinarios suos actus, perinde quasi tunc primum famulari DEO inciperet.

7. Sed, quoniam diu conservare vivax illud, & efficax DEO perfectè serviendi propositum, in quo fructus penè omnis dictarum renovationum consistit, non ità facile est, nisi quis subinde ab hominum consuetudine, & rerum externarum tumultu secedat, ad illa quietiùs ruminanda, mentique altiùs imprimenda cælestis Philosophiæ placita, ex quorum vivida apprehensione illud tanti momenti propositum in anima oritur; necesse erit, præter renovationes jam dictas, duabus aliis, quarum initio hujus capituli mentionem fecimus, unâ menstruâ nimirum, annuâque alterâ uti: seligendo in usum prioris unum quovis mense, vel ultimum scilicet, vel quempiam alium ex maximè feriatis, & vacantibus diem; pro altera verò denos, aut saltèm octonos quotannis dies, eosque itèm liberos, & si fieri posset, alicui ex celebrioribus anni Festis, putà Nativitati, Resurrectioni Servatoris nostri, aut Spiritûs sancti solennibus præviis. Circa modum harum renovationum duo monenda occurrunt. Primum: die, seu diebus ad ipsas sepositis abscedendum esse à quibuslibet tum rerum profanarum curis, tum fami-

familiarium, & sociorum commerciis, quò totus in sacro illo otio æternis suæ animæ rationibus vacet, tamquam si nihil præter hoc negotium in vita haberet, nec alius in mundo præter DEUM, atque ipsum existeret. Quanto enim se penitiùs à terrenis curis removerit, tantò fructuosius in propriis illius temporis exercitiis mentem occupabit. Alterum: præcipua hujuscemodi exercitiorum tria esse: sedulam scilicet piorum librorum lectioni operam dare, perattenta rerum divinarum meditatione, ad ternas, vel quaternas in die horas animum pascere, ac denique, juxta formam paulò ante propositam, secum dispicere, quonam pacto illum mensem, vel annum traduxerit: iterando majori cum efficacia priora decreta, à quibus opere implendis aliquatenus se viderit descivisse: statuendo, quibus uti peccularibus præfidiis debeat, ut eadè faciliùs, atque exactiùs in posterum servet, & prodeat ex illo spiritali secessu, instar hominis penitiùs novi, cum ingenti animo, & firma spe, perfectiùs sequenti mense, aut año vivendi. Ubi notandam diligenter existimo firmam illam spem melioris successus, qua dixi debere ipsum indè egredi, esse conditionem majoris, quàm permultis videatur, momenti. Nam

conz

contingere facile potest, ut animadvertens quispiam, minus se, quàm sperabat, ex his renovationibus frugis referre, quatenus eas, præsertim quotidianas, vel usurpare interdum negligit, vel remisso, & oscitanti animo usurpat: ideoque pluribus jam hebdomadis perfectæ charitatis studium in se admodum elanguisse, & hodierno die languidius, quàm hesterno esse; incipiat de propositi sui eventu diffidere: quantoque de hoc plùs diffidit; tantò segniorem illi operam navet: cujus segnitiei causâ magis, ac magis in eo divinæ charitatis fervor decrescat: & hoc decrescante tantò magis diffidentia torpor augeatur: non absque periculo, nè miser, dum tot suos pro perfectione divini amoris conatus cadere in irritum cernit; post aliquod tempus si minus expressè, saltèm practicè apud se statuat, opus eam esse suis viribus majus, omnémque illius demum uti spem, ità etiam cogitationem abjiciat. Quapropter cavendum nobis maximopere est, nè propter ulla nostræ imbecillitatis exprimenta, animos in spiritali via despondeamus; sed post quotcunque lapsus, nova semper cum alacritate surgamus: & pro eo, ut nos diffidentia permittamus, qua nihil nostro profectui potest esse adversarium

ma-

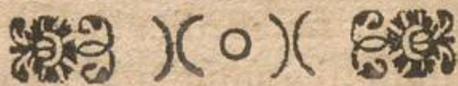
magis; confugiamus potius ad postremam spiritualis fervoris instaurationem, quam, veluti incerti temporis, post alias ordinarias supra nominavi, & hic tandem describere aggredior: minimè dubitans, quin si his auxiliis utemur; pro nostra in iis adhibendis sedulitate, vel omnino assecuturi eorum finem simus, vel ad illius perfectionem propius semper, propiusque accessuri; vel (si parcissimè fructus respondeat) saltèm minùs longè ab hac remansuri, quàm si eâ uti penitus negligeremus.

8. Præter renovationes igitur quotidianas, hebdomadarias, menstruas, & annuas, de quibus actum jam est, una adhuc restat, nullius certi temporis propria, sed tunc solummodo instituenda, cùm extraordinaria, & peculiaris illius urget necessitas: nimirum quando aliquis, eò quòd longiusculo tempore quotidiana DEO perfectè inserviendi, decreta vel instaurare omiserit, vel frigidè, & consuetudinis tantùm causâ id fecerit, experitur se in perfectionis studio remissum, facilem in culpas prolabi, segnem ad exercitia virtutum, terrenis rebus inordinato affectu adhærentem, orationique, & amicæ cum DEO consuetudini minimè idoneum: neque hic animi
habi-

habitus, & vivendi tenor patiorum dierum res est; sed plures jam hebdomadas tenet, & de mense in mensem progreditur, nō modò nullum ostendens emendationis initiū, verū etiam timendi occasionem præbens, nè si confirmari sinatur, in consuetudinem vix deinde evellendam abeat. Quid tunc DEI servum facere oportet, si se ità affectum cognoverit? Remedia nimirum præsentis suo statui quàm maximè opportuna prospicere debet; neque verò opportunius facilè aliud inveniet, quàm si uno, alteròve, aut pluribus diebus in hanc unicè curam sepositis, attentè expendat, quàm gravis, & periculosus sit ille animi morbus: seriam ab eo se purgandi voluntatem concipiat, folerter inquirat, unde originem duxerit, propriamque nactus mali radicem (quæ potissima totius curationis pars est) peculiare illius extirpandæ rationes decernat: adeò, ut, si deteriorem suum statum ex inquieta terreni alicujus, minimèque necessarii boni cupidine ortum esse deprehenderit, ad hanc excindendam, perpetuum bono illi nuntium remittat, omnique ejus usu interdictum sibi in posterum velit; si ex nimis occupationibus, intrà breviorum modum has redigat: si ex liberaliori cum hominibus consuetudine; ju-

stos

stos huic quoque in futurum limites statuat : si ex minùs vivida cognitione veritatum cælestium ; largius ad aliquot subsequentes hebdomadas ordinariæ meditationi, & lectioni spiritali tempus assignet : si ex immodica fovendi corporis cura, usitatis hujus afflictationibus novas, & extraordinarias adjiciat : nec secùs, si alias esse animadverterit mali sui causas. Tum verò, post præscripta id genus remedia, DEUM quàm instantissimè oret, ut pristinum sibi charitatis fervorem pro paternæ suæ benignitate restituat : *Cor mundum crea in me DEUS, & spiritum rectum innova in visceribus meis. Redde mihi lætitiæ salutariæ tuæ, & spiritu principali confirma me* : firmissimâque spe adfuturi sibi illius auxilii concepta, familiare suum, ipsi uni serviendi propositum, quanta maxima cum efficacitate potest, coram eo instauret : ac demum, *quæ retro sunt obliviscens, ad ea, quæ priora sunt, extendens seipsum*, non aliter, quàm si tunc primùm DEO famulari inciperet, recenti cum conatu, alacritate, & vigore, ab ea ipsa actione, quam initurus proximè est, perfectæ illius servitutis curriculum repetat.

C A.

CAPUT X.

De aliis quibusdam instrumentis, ad eundem finem consequendum appositis.

Pus, quod elegimus, DEO penitus adhærendi, nec nisi ex ipso, & juxta ipsum vivendi, veluti excellentissimum est inter omnia, quotquot suscipi ab hominibus possunt; sic & multa requirit instrumenta, quæ nostram imbecillitatem, ad illud constanter urgendum, adjuvent; & meretur, nè ullum instrumenti genus, quod faciliorem reddere illius prosecutionem potest, à nobis negligatur. Quamobrem mihi persuadens, non ingratum Lectoribus fore, si maximam hujusmodi auxiliiorum copiam in promptu habeant, præter tria jam proposita, in extremo hoc mei operis capite decem alia congeffi, quæ ad finem tam eximium indefesso conatu persequendum, & felici successu apprehendendum, vel prorsus necessaria, vel magnopere utilia, & accommodata existimo.

2. Primum sit meditatio veritatum supernaturalium, earumque præsertim, quæ vim habent incitandi animos ad perfectam

con-

conjunctionem cum DEO; quales sunt infinita illius bonitas, pulchritudo, & perfectio, quodque ipse sit ultimus finis, cujus gratiâ procreati sumus: arctissima, qua tenemur, ei in omnibus serviendi, & super omnia eum amandi obligatio: inæstimabilis felicitas eum in præfenti vita amantium, & eodem in posthuma æternitate fruientium: vilitas, parvitasque, & penè nihilum creatarũ quarumlibet rerum præ ipso: aliæque hujus generis; quarum crebram, attentamque considerationem liquidò apparet, tam necessariam cuique esse ad perfectam conjunctionem cum DEO; quam necessarium cuique est assiduis, & flagrantibus eam votis expetere. Quo enim pacto fieri posse dicemus, sive ut ejusmodi vota jugiter in anima ferveant absque vivida, & præfenti earum veritatum cognitione, quæ unicus illorum sunt fomes; sive ut talis cognitio inter tot, tamque varias mortalis vitæ distractiones semper fixa perseveret in hominis mente, qui supernaturalia ejus objecta frequenti, attentaque consideratione non ruminat? Adeò sanè id factu impossibile erit, ut prorsus contrarium necessariò eventurum sit: nempe ut prædictarum veritatum species, nisi crebra meditatione excitetur, obscurior

R

sen-

sensum, atque obscurior in mente hominis
 fiat, proque majori ejus obscuritate, magis
 item perfectionis desideria elanguescant.
 Quapropter haud facile aliud invenire exer-
 citium fuerit, quod vel impensius commen-
 detur à spiritualis vitæ magistris; vel commu-
 nius ab ejusdem sectatoribus frequentetur,
 quam attenta consideratio rerum cælestium.
 Quam idcirco veluti tibi, Lector, perfectam
 cum DEO conjunctionem anhelanti, tam-
 quam primum, & efficacissimum hujusce fi-
 nis medium proposui; sic author etiam sum,
 ut quotidie ad aliquod temporis spatium ob-
 eundam suscipias: eas præ cæteris veritates in
 illius pabulum seligens, unde experiaris plus
 te utilitatis, efficaciorum nimirum DEO per-
 fectè serviendi voluntatem, haurire: pergens-
 que tot, non dicam diebus, sed & mensibus
 in unaquaque earum ruminanda versari;
 quot ad acrem illius sensum tuo animo infi-
 gendum sufficient: sinè ulla sollicitudine aliò
 transeundi, quamdiu ibi sit idoneum, & lo-
 cuples charitatis nutrimentum invenies.

3. Secundum, Lectio spiritualis, Libro-
 rum videlicet, qui vel solidam sanctioris vitæ
 institutionem, vel flexanimos ad perfectè vi-
 vendum hortatus, vel gesta hominum Chri-
 stiana

stiana virtute excellentium contineat; me-
 dium non exigui ipsa quoque ad interiorem
 profectum momenti, justéque nuncupata
 à D. Ephræm, secunda mamilla, unde animus
 ad vitæ sanctimoniam nutritur. Dummodo
 nec librorum materies à lectoris conditione,
 atque statu discrepet, neque hic curiositatis
 pascendæ, aut fallendi temporis causâ, eam
 cursum delibet; sed cum serâ proficiendi vo-
 luntate, paulatim ruminare studeat, inque
 suum spirituale alimentum convertere. In
 cuius rei fidem miræ complurium ad melio-
 rem vitam conversiones produci possent, ex
 spirituali lectione etiam fortuita ortæ: nisi
 quòd argumentum magis sensibile, quia do-
 mesticum, potest cuique esse fructuum me-
 moria, quos ipse etiam indè pluries perce-
 pit. Vix enim ullum quemquam virorum
 spiritualium repereris, qui, cum aliquando
 (ut sæpe accidit) ægro, inquieto, à terrenis af-
 fectibus perturbato, & prorsus incomposito
 animo esset, post semihorulam pio alicui li-
 bro impensam, non indè surrexerit, cum ma-
 nifesta, & sensibili mutatione in melius, nem-
 pe animo tranquillior, mente serenior, à
 terrenarum specierum confusione, & pravo-
 rum affectuum intemperis purgator, ratio-

nis demum, sui que magis compos, & ad rectè vivendum, ac divinæ consuetudini vacandum habilior. Quare optimum factu censerim, ut, quisquis in divino famulatu multum progredi expetit, præter stata quotidie meditationis, & lectionis spiritualis tempora, quidquid etiam vacui temporis obedientia, iusta erga proximos charitas, propriæque sui statûs, atque muneris occupationes reliquerint, inter duo hæc tam fructuosa exercitia dispertiat: liberalius illi indulgens, ex quo plus emolumenti, pro præsentis corporis, animique habitudine, se relaturum videt.

4. Tertium, spiritualis lætitia, qua nihil esse utilius, ad contemnenda præsentis vitæ bona, ad dæmonis tentationes repellendas, ad superandas, quæcunque in divino famulatu se objiciunt, difficultates, ad exercendas promptè, atque alacriter virtutes, ad emetendum indefessè, & constanti gradu Christianæ perfectionis curriculum, ad tranquillam, & suavem erga proximos charitatem in animo retinendam, & ad facilè, & libenter cum DEO conversandum, experientia demonstrat. Quocirca maximopere tibi, Lector, commendo, ut eam excitare, & fovere in animo studeas, præsertim quando molesti cujuscumque even-

eventus causâ, ad mœrorem te impelli sentis. Neque verò arduum id factu esse poterit, si aliquando in meditatione ordinaria rite perpendas, & subinde in memoriam revoces inæstimabilis pretii bona, quæ in DEO ex liberalitate illius possides; cum hoc ipso tempore, quo tam multi adversus eum graviter peccant, ab eoque in perduellium, & inimicorum syllabo recensentur, tu ex peculiari privilegio in familia illius degas, studeâsque illi quàm fidissimam servitutem præstare: & ipse te vicissim ineffabili charitate amet, nec in fervorum modò, verùm etiam in filiorum, amicorumque suorum numero habeat, & post brevem mortalis hujus vitæ cursum, sempiternam tibi cælestis regni sui hæreditatem, atque infinitæ beatitudinis suæ confortium promittat. Ah nimiùm singularis, eximia, incomparabilis felicitas est, amari à DEO, amicum, filiûmque DEI esse, intimam, beatissimam, æternâmq; cum DEO conjunctionem in cælo expectare. Neque ego mente assequor, quonam pacto, qui hæc bona dignè æstimat, certoque scit, eorum possessionem in manu arbitrii sui esse, ullum possit in corde mœrori præbere aditum: nec potius, tam prodigiosam, & divinam suam

fortem demirans, gestiat, tripudiet, & præ exuperanti lætitia vix non extra se abripiatur, vix compos sui sit; præsertim quòd, etsi aliquo præsentis vitæ malo urgeretur, hoc & pro eo, ut minuat supernaturalem beatitudinem, occasionem ei potius amplificandæ illius suggerit, & cum ea comparatum, vix atomus, vel umbra mali meretur censerî. Quare insolens præter modum, & ab omni ratione aliena novitas foret, si cum nihil ex naturæ instinctu avidius, quàm lætitiâ homines quærant, tu, cui tanta suavissimi hujusce fructûs occasio, & materia præsto est, facillimùmque esset, sancta, & spiritali lætitia continenter affluere, nihil studii impensum pro ea velles: quamvis cæteroquin ejus jucunditas, præterquam quòd cum naturali instinctu maximè congruit, præcipuè etiam sit ad supernaturales quæstus momenti.

5. Quartum, assidua quovis tempore, & loco sui ipsius præsentia: sincera quædam scilicet rationis claritas, animique libertas, turbulentis humanarum rerum, atque hominum curis, & universo hoc sensibili mundo superior. Quam qui firmiter possidet, è nullo unquam perturbari, & confundi se patitur sive anxia urgentium negotiorum sollicitudine,

tudine: seu vana bonorum præsentium æstimatione: seu timida, & servili eorum, inter quos agit, verecundia: seu molesta valetudinis intemperie: seu repentina adversorum casuum incurfione; sed tamquam si degeret in Olympi vertice, quò nostri hujus imi aëris vapores, tempestatésque non pertingunt, purgata mentis acie intuetur, quæcunque in subjecto orbe terrarum videnda se offerunt: judicium de iis ferens, non secundum extimam eorum speciem, pravorumque affectuum, & vulgarium opinionum fallacias; sed juxta ceriſſima orthodoxæ Fidei principia: integrámque libertatem retinet volendi, atque agendi, quidquid in supernaturali illo lumine sibi rectius videbitur. Hanc itaque constitutionem animi defæcati, liberi, erecti, & toto se sibi assiduè præsentis, ajo, medium esse mirè homini utile ad continuos, & æquabiles in via spirituali progressus: ac propterea oportere, ut quicumque hos affectat, ad eam sibi parandam toto pectore incumbat. Id porrò faciet, si quoties animadvertit, serenum rationis jubar à futili aliqua rerum humanarum specie in mente obscurari, erigat esse super has & tamquam ex editiori specula eas contempletur, quales coram DEO,

& in veritatum æternarum lumine apparent, nempe ut objecta infimæ notæ, minimique pretii, nec digna proinde, ut eorum causâ plenam ipse rationi auferat, diminuâtve arbitrii sui libertatem. Neque parvo usui in hanc rem illi fuerit, si, quàm in animo sensuum altitudinem, & potestatem sui tueri studet, in ipsa etiam præ se ferat corporis specie: nunquam ei permittens, cujuscunque oppressiois, & molestiæ causâ, ad ignaviam, languorémque se abjicere: sed fingens illud potiùs, quantumcunque naturalis propensio repugnet, ad habitum, incessumque, & cum maximè aliàs liberum, generosum, virilem, sublato capite, rectis humeris, contentis lateribus, sereno ore, constanti, atque intrepido obtutu; cum nemini non compertum experientiâ sit, quàm fraterna inter externum, interiorémque hominis habitum necessitudo intercedat, quantâque tum animus transfundendi suas qualitates in corpus, tum hoc sibi animum conformandi vim habeat.

6. Quintum strenuitas, & intensio animi, quæ nunquam patiatur DEI famulum turpi ignaviæ succumbere, adeò ut vel operandi tempora segni in otio torpens, desidiosus, ac semisomnis traducat; vel quotidiani usûs ministeriâ

nisteria languidè, oscitanter, remissèque obeat; vel cujuslibet difficultatis metu, quæ honesta, & utilia sunt, agere omittat. Quemadmodum enim inertix marcor actiuoso divinæ charitatis fervori recta fronte adversatur; sic necesse est, ut quantò quisque impensius retinere hunc desiderat, tantò itènius pestem illi adeò contrariam prohibere à se studeat: solertiam, & rectè operandi contentionem semper vividam in tuo animo fovens: nullam diei partem sinens à laudabili aliquo opere vacuam abire: quæcunque agit, intentè, alacriter, studiosè, & sollicitè agat, atque consuecat viriliter superare contemptuque habere ordinarias difficultates, & molestias, quas virtutum exercitatio secum solet afferre. Sed præcipuè hic animi ardor iis temporibus excitandus est, quæ peculiarem illum minuendi vim habent: ut primo manè, aut cum cibi recens sumpti vapores mentis vigorem obtundunt: aut per hyemem, cum nimio frigore adstrictæ, & quasi congelatæ torpent corporis vires: aut demum quotiescunque animus ob res adversas inertimærore dejicitur: cogitet tunc in primis opus esse, ut virum se exhibeat, contraque mollitudinem, & languores ignaviæ fortiter pugnet.

R s

7. Sex-

7. Sextum, constantia in rectè propo-
tis, hoc est in exequendis suo tempore, quæ
ante illud agenda sunt visa. Secus atque mul-
torum consuetudo est, qui, quàm promptè
in orationis æstu egregiorum hujus, vel illius
virtutis actuum destinationes concipiunt;
tam facilè, cùm eorum se occasio dederit, à
pristina voluntate & sententia per animi le-
vitatem deficiunt. Quibus, ut à vitio solidæ
perfectæque charitati tam adverso purgentur,
tria hæc remedia propono. Primum, ne plus
justo proclives, ac præcipites sint ad decer-
nendum, quidquid præsens affectus iis sugge-
rit; sed difficultates prævideant, quæ execu-
tionis tempore occurrent, & à quibus retenti
aliàs sunt, quo minus animosè prius decreta
perficerent. Neque alacritati nimium con-
fidant, quam extra certamen nunc positi in
animo sentiunt; sed noverint quàm facillimè
illam, ubi ventum ad rem erit, refrigerescere,
inque ignavum languorem converti: suas ita-
que vires diligenter expendant, statuendo
postea, quæ iis accommodata esse perspe-
xerint: hominis ritu, qui aleam jactit, unde
nulla sibi erit illam revocandi facultas: serio
denuntiantes sibi ipsis, propositi poeniten-
tiam, & voluntatis mutationem nihil deinde
vali-

valituram; sed quantumcunque animus reluctetur; necesse omnino fore tunc exequi, quæcunque nunc sibi præscripserint. Secundum, ut, si fortè quando laudabile aliquod opus cum prædicta consilii maturitate decretum, aggrediendi ipsius tempore, nova quæpiam ratio ipsum dissuadens se offerat; nè ullo pacto aures ei præbeant; sed quod prius statuerunt, securè, ac fidenter illa vice exequantur: reservantes solummodo in consuetæ orationis tempus, novam de eodem consultationem: & si tunc quoque contraria illa ratio justa esse, magnique ponderis videretur, pristinum suum propositum liberè coram DEO retractantes, at nunquam extra orationem, & in ipso operandi procinctu. Esto quippe, honesti hujus, vel illius decreti executio, adjunctorum causâ, nonnihil incommodi ferret; nunquam tamen id una duntaxat vice perceptum, tam grave, noxiùmque esse poterit, quàm foret temeraria assuetudo, rectè placita, ex objecta quavis specie mutandi. Tertium, ut, si fortè per infirmitatem animi fecerint quidpiam, à quo abstinere decreverant, aut quid omiserint, quod sibi faciendum præscripserant; pœnas quamprimùm à se exigant, duplo, vel triplo graviores,

res,

res, quàm seu molesta essent, quæ agere prætermiserunt, seu jucunda, quæ patrare ausi sunt. Adeò ut, si exempli gratiâ pomum, aut quid ejusmodi, contra quàm proposuerant, extra ordinarium vescendi tempus gustârint; ad prandium illo die, vel cœnam nè accedant: sique hodie cilicium tribus horis gestare, aut flagello per dimidium horæ quadrantem se cædere, propositi, & moris sui negligentes, omiserint; cras per diem totum cilicio corpus atterant, & sui verberationem ter tanto temporis spatio producant: idque severitate omnino inexorabili, ut scilicet, quantò certius nôrunt, præfinitas exercitationes virtutis necessariò sibi esse obeundas, vel simpliciter suis temporibus, vel in duplum, si prætermissæ fuerint; tantò & lentiores sint in iis citra maturam deliberationem statuendis; & accuratiores in iisdem, postquam statutz sunt, observandis. Imò è re foret, si, in quovis concipiendo proposito, pœnam simul sancirent, & duplo quidem re definita graviores, quam luere absque ulla remissionis spe debeant, quotiescunque à propositi observantiâ desciverint.

8. Septimum, Consuetudo iucumbendi ad vitæ sanctioris negotium nequaquam se-
cun-

eundem universam suam latitudinem, sed divisim, , perque singulas partes : ita ut omnium ablegata crastini, perendini, & subsequen-
tium porro dierum sollicitudine, de uno duntaxat cogitetur presenti die, tamquam si alter non superesset, sanctè exigendus. Nemo siquidem inter spiritualis vitæ cultores facile erit, cui magna, & ardua res videatur, unius tantum dieculæ spatium ad Christianæ perfectionis normam traducere, quique, si nihil ab eo, præter tam brevis sanctimonix studium postularetur, non satis ad illud suscipiendum animi, & fiduciæ præferret. Sed tota difficultatis, & diffidentix ratio est, quod præter hodiernum diem, quo rem esse æquissimam, nec magni admodum negotii videt, ut perfectè DEO serviat, hoc est à levissima quavis noxa abstineat, nusquam voluntati propriæ, aliisque terrenis affectionibus morem gerat, nec aliud quidquam, præter DEUM, & quæ ille vult, diligat; longissima illi obicitur aliorum dierum, similiter, eademque cum perfectione traducendorum series : in quorum singulis, per se tantum spectatis, licet fateatur non nimis futurum difficile, ita avulsum à quibuslibet rebus terrenis, & DEO uni deditum vivere, nihilominus talem se in
iis

iis quoque universis præstare, non secūs ple-
rumque, ac rem sibi omnino inaccessam, &
suis superiorem viribus concipiat. Unde
consternatio animi, diffidentiâque oritur, &
strenuæ illius generositatis defectus, quæ ad
magnas res quaslibet viriliter aggrediendas,
constantérque prosequendas requiritur.
Quocirca operæ pretium fuerit, ut qui præ
spirituali sua imbecillitate non audet perpe-
tuum & universale decretum concipere, iram,
gulam, curiositatem, inanis gloriæ cupidi-
nem, cæterosque inordinatos animi affe-
ctus, coërcendi, quotiescunque occasio se
præbuerit; in singulis saltèm hujusmodi oc-
casionibus, prout aliis aliæ succedent, statuat
singulari decreto, prædictos affectus reprimere;
cogitans: & quid tandem magni erit,
si ego hic mihi vim inferam, meamque hanc
propensionem cohibeam? Præstandum certè
id mihi est; neque enim propterea continget
me mori: & nimis cæteroqui indecorum, ac
turpe esset, si neque una vice sat virtutis, ani-
mique ad gratificandum DEO haberem. At
minimè hic res subsistet, sed nisi dissidere à
me ipso in vitæ actibus velim, sexcenties aliàs
idem factitandum mihi erit. Verène, an se-
cūs futurum id sit; quorsum de eo nunc soli-
citus

citius esse debeo? Sexcenti illi actus nequaquam exercendi nunc sunt; sed hic unus, cuius præsens occasio se offert. Et si etiam ad hunc porrò accessuri sint, nullam certè vim habent, reddendi hunc futuro suo accessu difficiliorem, quàm per se ipsum nunc sit, quàmque esset, si nullum omnino alium ejusdem generis sibi deinde successurum haberet. Age itaque, hunc in præsentem exerceamus, deque aliis suo tempore, quando nempe eorum instabit occasio, cogitabimus. Nam neque illi simul universi, sed alii singillatim post alios exercendi erunt: ac proinde, si hic per se unum non magnam mihi difficultatem exhibet, neque ullus porrò exhibebit sequentium. Simili pacto, qui diffidit, satis sibi futurum virtutis, ad plures annos cum ea interiori puritate transfigendos, sui custodia, avulsione animi à sensibilibus bonis, omnimoda in terreno appetitu refranando severitate, & assidua cum DEO consuetudine, quæ ad perfectam vivendi rationem requiritur; prudenter sibi consulat, si quod aggredi universum formidat, particulatim, & in dies singulos peragendum suscipiat, ad hunc modum se alloquens: eja, serviendum hodie DEO est, integre, perfectèque, & ad illius servitutis exemplum,

plum, quæ à sanctis viris perpetuò ipsi exhibita est. Quid ais? Respuesne id saltèm hodie præstare? Tantine igitur res laboris videri tibi potest, vel unicum vitæ tuæ diem sanctè traducere? Age, laudatissimum opus strenuè alacritèrque suscipiamus. Facere hoc die illius periculum libeat. Quid agendum cras fit, statuere tunc commodius fas erit. Certè convenientissimum rationi apparet, nec cæteroqui grave admodum existimari potest, ad hodiernam usque vesperam hoc vivendè institutum tenere. Ità igitur quovis die secum differens, non magno negotio adducetur, ut statuat, eorum unumquemque *in sanctitate, & iustitia coram DEO* agere. Quòdque illi circa hodiernum evenerit, per se tantummodo, & separatim à reliquis sumptum, circa crastinum pariter, eadem ratione sibi repræsentatum eveniet: atque hoc pacto in diem vivens, & semper gradatim ab uno ad alterum procedens, quàm facillè unum illorum sanctè exiget; tam facillè demum inveniet, sanctè omnes sibi exactos fuisse.

9. Octavum suimet diffidentia, ità ut nihil sibi homo, suisque viribus, industriis, & conatibus tribuat; sed tamquam per se omnino impotens quidquam boni agere, propi-
tiam

tiam DEI opem continenter imploret, totaque in ea positam spiritualis sui profectus spem habeat. Et verò, ad divinæ charitatis perfectionem assequendam, necessarium omnino cuique esse, ut ita de se humiliter sentiat, nemini erit obscurum, qui tria hæc in memoriam sibi revocet certissimæ veritatis Effata. Primò, perfectam charitatem, & conjunctionem cum DEO opus esse ultra proprias hominis vires, & tale propterea, ut ad illud rite administrandum, & feliciter absolvendum, nihil profuturum sit, quibuscunque artibus, regulis, considerationibus, & industriis uti, nisi DEUS præsentis ope illius curas, & conatus secundet. *Nisi Dominus edificaverit domum; in vanum laboraverunt, qui ædificant eam.* (Ps. 126.) Secundò, tam impossibile esse, ut DEUS cælesti sua ope homini adsit, magnifica sui opinione imbuto, & multum sibi de se pollicenti: quàm aperta sunt testimonia, quæ in sacrarum literarum monumentis reliquit, peculiaris sui contra superbos odii: jam eos abominari se dicens, *Abominatio Domini est omnis arrogans.* (Prov. 16.) jam eorum consiliis, destinationibusque adversari: *DEUS superbis resistit.* (Jac. 4.) jam neminem ex iis non depressum à se iri: *Omnis, qui se exaltat, humiliabitur.*

S

bitur.

bitur. (Luc. 14.) Tertiò, certissimam rationem consequendi à DEO necessaria humanæ imbecillitati adjumenta esse, ut iis nos omnino indigere agnoscamus, & proinde à largissima ipsius benignitate iisdem instrui, submissè, fidentèrque oremus. Cùm nullo modo effectus sui irrita esse possit illa ipsius universalis promisso: *Omnia, quaecunque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis.* (Marc. 11.) Hæc igitur cùm extra omnem controversiam sint; quisquis multùm progredi in perfectionis curriculo optat, quemadmodum palàm videt, nunquam fore, ut vel prædictum finem sinè DEI auxilio, vel DEI auxilium sinè humilitate assequatur: ità debet vanam sui æstimationem, tamquam suis consiliis, & votis apprimè inimicam, penitè ab animo excludere, neque de suis viribus sibi unquam placere, seque minùs postremo quovis alio mortalium divinæ opis indigum putare; sed potius, tamquam omni vacuum virtute, scdisimis vitiis obnoxium, ad quævis flagitia proclivem, vel minimis sanctioris vitæ difficultatibus imparem, & spiritualibus miseriis scamentem, despiciere: in quacunque rectè, aut perperam agendi occasione ad DEUM confugiens, quasi unicum extremæ infirmitatis suæ colu-

columen: longéque persuasissimum habens, quantò in æstimatione sui abjectior, & magis sollicitus de divina ope imploranda erit: tantò se ampliùs, & celeriùs, ignarum quo pacto, nec sinè jucunda suorum successuum admiratione, in perfecta charitate, & conjunctione cum DEO profecturum. Quia intelligendum denique est (& beatus, qui probè id intelligit) nostræ hoc salutis, & perfectionis negotium, *non volentis, neque currentis, sed miserentis DEI esse*: nullámque ad optabilem illius exitum reperiri expeditiorem viam, nullam feliciorem industriam, nullum certius præsidium, quàm si divinam nobis misericordiam assidua, humilique mereamur prece.

10. Nonum, peculiaris veneratio augustissimæ DEI Parentis, Mariæ. Nemini siquidem esse dubium potest, quin DEUS, quemadmodù speciali honore afficit, & à nobis affici vult magnam hanc Virginem, quam unam præ omnibus sibi in matrem elegit: sic propensiori etiam favore illis adsit, qui religiosiori cultu eam venerantur, & sub fide, & clientela illius degunt. Quamobrem, si ire inficias nequimus, tantò plus hominem in perfectionis via progredi, quantò plus opis à DEO accipit; & tantò plus opis à DEO accipere

cipere, quantò magis Deipara suo illum potenti patrocínio tuetur; neque illud inficiari jam nobis fas est, quod planissimè indidem sequitur, tantò scilicet unumquemque ampliores facturum in Christiana perfectione progressus, quantò sibi magis propitiam cælestem eam patronam habuerit. Cujus favorem, cuicumque spiritualis suus profectus curæ est, aucupari studiosissimè debet: tum in perpetuam se se illi servitutem solenni semel cerimonia offerendo, & religiosam ejusmodi dedicationem vel singulis sabbatis, vel annuis quibusque illius Festis instaurando, tum faustam sibi illius apprecationem coram quâpiam ejus effigie poscendo, quo vis manè, simul atque è strato surrexerit, & quavis nocte, priùs quàm cubitum eat, imò etiam quoties seu è cubiculo prodit, seu illuc revertitur, tum in quibuslibet angustiis, dubiisque rebus suppliciter eam invocando, tamquam fidsimum sui, & suarum omnium rerum præsidium; tum gratulando ipsi de tot, tamque singularibus donis, quibus cumulata à DEO est, & studendo, quantum potest, illius gloriam, piùmque inter homines cultum latius proferre; tum demum aliis quibusque actibus, quos obsequiosus tam sublimis Reginae,

ac præpotentis patronæ amor suggerere famulîs solet.

II. Decimum, præsentis in Eucharistia Christi Domini Cultus : efficacissimum ille quidem sanctioris totius vitæ medium, & singulari à spiritualibus viris studio exercendus : tum quia experientia testatur, nihil magis valere, ad excitandum, fovendûmque in hominis animo divinæ charitatis fervorem, quàm si quispiam, viva fide, venerabundus maximo huic sacramento adsit ; tum quia nihilo hic minùs eum præsentem habemus, quàm in suamet cælesti Regia ad dexteram Patris sedeat, quàmque nostri causâ homo factus in diebus mortalitatis suæ Judæam perambulans adfuerit discipulis ; illum nempe ipsum, qui ut nos à peccati, & dæmonis servitute redimeret, pretiosissimum suum sanguinem, infami super patibulo, vulneribus undique, & opprobriis coopertus, profudit : illum ipsum, qui in novissimo mundi exitu supremus vivorum, ac mortuorum iudex, decretoriam de nobis, déque nostro in universam porrò æternitatem statu feret sententiam : illum denique, qui totius nostri boni fons est, qui mortali quovis patre, & amico impensius nos amat, qui nil optat arden-

tius, quàm egenis rebus nostris succurrere: ac proinde, quemadmodum olim, ante suum obitum, *pertransiit benefaciendo, & sanando omnes*; ità post eundem, permanere inter nos, *usque ad consummationem sæculi* in hoc sacramento voluit, quò nimirum sic pergeret, profundissimæ benignitatis suæ effectus toti hominum posteritati exhibere. Quocirca, si quis etiam ex me quæreret, cujuscmodi esse noster hic erga ipsum in Eucharistia præsentem cultus debeat? expedito, & brevi responso satisfacere homini possem, dicens: talem esse oportere, qualis requireretur, si ipsum cerneamus, prout cernebant Apostoli, nostro corpore amictum: adeò ut tam assidui in concurrando ad ipsum, inque ipsi adstando nunc simus, quàm fuisset tunc temporis: nec minori cum reverentia, gaudio, & fiducia eum intueamur, sub panis, atque vini speciebus latentē, quàm intueremur sub humana specie visibilem; cùm nihilo minùs nobis præsens hic sit, ac ibi fuerit; nec minorem bene de nobis merendi voluntatem, & vim in aliena hac habeat, quàm in nativa, propriâque illa forma habuerit.

12. Prima igitur pars justissimi hujus, de quo loquimur, itidémque fructuosissimi cultus,

tūs, nempe assiduitas in tanto Domino cominus venerando, exigit primò: ut quotidie semel, aut pluries rei divinæ assistamus, tamquam actioni omnium sanctissimæ, & in qua ipsemet Christus, sacerdos simul, & victima, pergat renovare, etsi citra sanguinis effusionem, illud idem maximum sacrificium, quod pro nostra olim salute æterno suo Genitori in crucis ara obtulit. Secundò, ut singulis hebdomadis accedamus semel, aut iterum ad sacram synaxim, hoc est: ad eum ore sumendum, qualem spiritualis nostri alimenti gratiâ, sub vulgari panis specie dignatus est se se nobis relinquere. Tertiò, ut ea, quàm sæpissime fieri potest, visitemus altaria, in quorum ille adytis, veluti in terrestri quadam Regia sibi sedem elegit: certum statuendo in dies singulos visitationum ejusmodi numerum, qui semper impleatur, possit tamen, quando minùs occupati sumus, excedi. Quartò, ut præter stata hæc tempora, quoties extraordinaria tentatio, vel quævis alia urget necessitas, eodem quàm primùm recurramus, quasi ad fidissimum contra adversa omnia spei, & securitatis asylum. Quintò, ut illa præcipuè frequentemus templa, in quibus sacrosanctum illius corpus publicæ Fidelium venerationi

proponitur: perdurantes ibi, magna diei parte, quoad per necessarias occupationes licebit, nullumque existimantes longum tempus, quod coram eo sic presentente traducimus.

13. Neque secus pars altera, modus scilicet justè, congruentèrque cum venerandi, quinis & ipsa comprehendi capitibus potest. Primum est, ut ipsi adstantes, quàm maximè vividum in nobis excitemus presententiæ ipsius sensum: non dissimili persuasionis firmitudine, & quiete hanc credendo, ac nocte concubia eorum presentiam credimus, quæ, licet tunc non visa, aliunde tamen certissimi sumus, in eodem nobiscum cubiculo existere. Unde reverentia, hilaritas, & fiducia proveniat, qualem esse, coram tantæ magnitudinis, & benignitatis Domino, decet. Secundum, ut ejusmodi fides, affectusque hujus proprii specialius concipiantur divini sacrificii, atque epuli Eucharistici tempore. Tertium, ut rei divinæ faciendæ non minus impendatur temporis, quàm horæ dimidium: quantum nempe ad eam religiosè, ac piè peragendam requiritur. Cùm plus nimio indecora eorum hic properatio fit, qui, ut curtum horæ quadrantem, vel semiquadrantem pro reliquis studiis, & occupationibus suis com-
pen-

pendient, de necessario sanctissimæ hujus
functionis demenso illum refecant, functio-
nis nimirum, qua nullam cæteroqui nobilio-
rem, & majoris momenti aliam in omni vita
sua unquam sunt obituri. Præsertim verò,
quòd iidem minimi temporis tam avari, cum
illud impendendum DEO est, nil pensi dein-
de habent, solidas horas in otiosis confabula-
tionibus, & supervacuis aliis rebus profun-
dere. Quartum, ut ad eandem rem divinam
solerti præmeditatione sacerdos se comparet,
intérque eam faciendam terrena prorsus o-
mnia obliviscatur, nulli rei mentem tunc ad-
vertens nisi DEO, qui præsens adest, Ange-
lis, qui aram circumstant, & tremendis my-
steriis, quæ celebrat. Neque, post sacrum
opus peractum, humanis prius se negotiis, &
commerciis restituat, quàm per justum ali-
quod temporis spatium cum cælesti suo hospi-
te egerit, inæstimabile collati ab eo sibi mu-
neris pretium admirans, peramantes ipsi gra-
tias pro tam eximia benignitate referens, in-
stauransque, & validiùs confirmans familiare
suum propositum, non nisi juxta ipsum vi-
vendi. Quintum, ut ad sacram quæque sy-
naxim accedatur, cum eadem tam ante, quàm
post ipsam collectione totius animi in DEum.

S 5

Quam

Quam in rem laudatissimum foret, nonnul-
lorum exemplo, medios inter unam, & alte-
ram divinæ dapis sumptionem dies bifariam
partiri, & alios gratiarum actioni de præteri-
ta, alios verò assignare præparationi ad futu-
ram. Saltèm conveniet præparationem hanc
inchoari à meridie antecedentis diei: ità ut
Eucharisticæ cras mensæ accubiturus, pome-
ridianas hujus diei horas cum peculiari pieta-
tis sensu exigit: recogitans secum immortalis
alimonix delicias, quibus postridie est sagi-
nandus, de tam felici sorte gestiens, flagranti
cum aviditate illius horam expectans, neque
alias inter cogitationes, aliòsque affectus seu
vesperì se ad somnum componens, seu manè
ab eo exurgens, seu matutinum, quod exinde
sequitur, tempus ad optatissimam usque trans-
igens cælestis convivii refectionem. Secun-
dùm quam oportebit, ut tam singularis bene-
ficii memor, quos indè hausit fidei sensus, &
pietatis ardores reliquo illo die integros, vi-
gentesque retineat: non aliter seipsum, quàm
ut sacram pyxidem spectans, studensque se ab
omni labe purum, & cum cælesti, quem acce-
pit, Domino quàm maximè conjunctum ser-
vare. Sed sacerdotibus, qui quotidie ad
sacram mensam accedunt, utendum imprimis

hac

hac temporis partitione erit: ità ut primam
cujusvis diei medietatem præparationi ad di-
vinum Sacrificium, alteram verò gratis pro
eo persolvendis impendant, atque omnis hoc
pacto eorum vita perpetuus sit sanctissimæ
Eucharistiæ, & præsentis in ea Servatoris DEI
cultus.

14 Per quæ videor mihi, amice Lector,
ulterius illud meo unius necessarii operi com-
plementum addidisse, quod secundum mate-
riam desiderari in eo poterat, mēque ipsi ad-
jecturum in præsentis hujusce appendicis
procæmio receperam. Postquam enim co-
natus sum primo capite ad efficacissimam
prorsus ex DEO, & juxta DEUM vivendi vo-
luntatem te impellere; universam in proxi-
mis duobus capitibus summatim collegi, unò-
que quasi obtutu tibi perlustrandam vitæ tam
divinæ rationem exhibui: subdens præcipua
tum impedimenta, quæ illius continuationi
obstant; tum instrumenta, quæ ad eandem
conferunt, modumque unà maximè idone-
um demonstrans, & strenuè illa superandi, &
fructuosè his utendi.

15. Circa quam appendicem duo tibi re-
linquenda in hac illius conclusione monita
existimo. Primum, ut, quandoquidem tota
hic

hic propemodum Christianæ perfectionis summa paucis foliis comprehensâ proponitur, nè satis credas eam tibi utilem fore, si festinante ad finem oculo cursim perlecta, & quodammodo devorata à te fuerit; sed persuasum potiùs habeas, ad solidum indè fructum percipiendum, opus tibi esse, ut pensiculata, quietaque lectione documenta illius regustare, ac ruminari identidem pergas; vel pro meditationis ordinariæ materiâ, hodie ex iis unum, & cras alterum sumas, quoad illa sic probè concoxeris, atque in tuum spirituale alimentum redegeris. Secundum est, ut, si regulæ, quarum praxis hic præscribitur, ultra modum tibi viderentur multæ, & nimia attentione indigentes, nè animum idcirco despondeas, earumve curam, velut rei humanas penè vires transcendentis abjicias; sed reputes tecum, eandem difficultatem in omnibus ferè humanis artibus, putà Musicæ, Grammaticæ, & Dialecticæ occurrere: pro certo habens, quod cuilibet in iis evenit, idem tibi etiam in præstantissimæ hujus artis studio eventurum: nempe ut, quomodo earum regulæ, licèt primò finè maximâ difficultate, & mentis attentione servari à tyronibus nequeant; ab iisdem tamen, aliquantulò exercitioribus,

rioribus, cum minori semper, ac postremò etiam finè ulla peculiari, & expressa animadversione servantur; sic & hujus præcepta, quàmvis tibi nunc inexperto servatu difficillima, & vix non impossibilia; eidem nihilominus, per unum, alterumque mensem in iis exercitato, minùs semper, & minùs, ac demum nîl negotii faceffant. Præsertim quòd, quæ ex illis ad substantiam perfectæ cum DEO conjunctionis necessariò requiruntur, non multa admodum sint; reliqua verò hîs accedant, non nisi ut instrumenta, ad certiore, vel faciliorem eorum praxim utilia. Quæ proinde major utilitas non importunè adeò quærenda est, ut justo acriora illius studia seu corporis valetudinem pessumdent, seu animi quietem confundant, seu spiritûs libertatem suffocent.

16. Reliquum postremò est, ut, quemadmodum in primo ejus capite luculenter vidisti, conjunctionem cum DEO (quæ nihil aliud revera est, quàm conjunctio cum plenitudine omnis boni) unicum finem esse, ad quem procreatus es, & in cujus possessione tua omnis consistit tam præsens, quàm æterna felicitas, tantò semper major, quantò conjunctior cum eo fueris, neque quidquam fieri
à te

à te posse iustius, tuâque è re magis, quàm si tibi asserere perfectissimo quovis modo tam eximium, tam beatum, tamque amabilem finem contendas: quemadmodum, inquam, manifestè hoc vidisti, sic quàm maximo cum ardore animi nunc aggrediaris, & pari semper contentione urgeas hoc inter omnia, quæ suscipi ab hominibus possunt, longè nobilissimum, & fructuosissimum opus, totus DEO tuo intimè adhærens, nec nisi de illo, & sanctissimo amore illius vivens. Quod per nova hæc adjuncta utilium regularum, & exercitationum præsidia, planius tibi fore in posterum spero, quàm hæcenus fuerit. Neque aliud mihi superest, nisi à DEO suppliciter postulare, ut præsens tuum propositum roboret veræ illius, perfectæque charitatis suæ afflatu, sinè qua nihil eximii potest, quaque adjuvante nihil non peragit humana imbecillitas. Dicamus ergo illi, præeunte nobis Ecclesia: *Omnipotens, & misericors DEUS, de cuius munere venit, ut tibi à fidelibus tuis dignè, & laudabiliter serviatur; da cordibus nostris inviolabilem tuæ charitatis affectum: ut desideria de tua inspiratione concepta nulla possint tentatione mutari. Amen.*

IN-